

เที๋ยวศาสนศิลป์
แผ่นดินไทย

Sacred Arts of Thailand

จัดทำโดย

กองส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยว
การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
1600 ถนนเพชรบุรีตัดใหม่ แขวงมักกะสัน เขตราชเทวี
กรุงเทพมหานคร 10400
โทรศัพท์ 0-2250-5500
TAT CALL CENTER 1672
www.tourismthailand.org

จัดทำเนื้อหาและออกแบบ

บริษัทวิริยะธุรกิจ จำกัด

ที่ปรึกษา

ศาสตราจารย์ ดร. ศักดิ์ชัย สายสิงห์
ภาควิชาประวัติศาสตร์ศิลปะ คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร

สารบัญ

วัดงามในพระบรมหาราชวัง	7
วัดพระศรีรัตนศาสดาราม	8
คติไตรภูมิในงานศิลปะไทย	11
วัดสุทัศนเทพวรารามราชวรมหาวิหาร	12
วัดอรุณราชวราราม	14
วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร	16
พระธาตุเจดีย์ ศูนย์รวมพลังศรัทธา	19
พระบรมธาตุเจดีย์ วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร	20
พระปฐมเจดีย์	22
พระธาตุศรีสองรัก	24
พระธาตุเชิงชุม	26
พระธาตุศรีจอมทอง	28
พระบรมธาตุไชยา	30
พระธาตุคุดอยสุเทพ	32
พระธาตุลำปางหลวง	34
พระธาตุพนม	36
พระงาม พระศักดิ์สิทธิ์	39
พระพุทธชินราช วัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร	40
พระพุทธสิหิงค์ วัดพระสิงห์วรมหาวิหาร	42
พระพุทธรูปทรงเครื่อง วัดหน้าพระเมรุ	44
พระพุทธรูปหามณเฑียรศิลปากร วัดพระศรีรัตนศาสดาราม	46
จิตรกรรมชั้นครู ฝีมือจิตรกรเอก	49
วัดสุวรรณารามราชวรวิหาร	50
วัดพระสิงห์วรมหาวิหาร	52
วัดภูมิทร์	54
วัดบวรนิเวศวิหาร	56
วัดใหญ่สุวรรณาราม	58
วัดมัชฌิมาวาสวรวิหาร	60

งานศิลป์พื้นบ้าน บอกเล่าเรื่องราวท้องถิ่น	63
วัดมหาธาตุวรวิหาร	64
วัดปงสนุกเหนือ	66
ลิมวัดสระเกตุ	68
ลิมวัดโพธาราม	70
วัดศิลปะพม่าในเมืองเหนือ	73
วัดศรีชุม	74
วัดจองคำ-จองกลาง	76
ศาสนาพุทธ (มหายาน) วัดจีน และศาลเจ้า	79
วัดมังกรกมลาวาส (วัดเล่งเน่ยยี่)	80
ศาลเจ้าเกียงอันเกง	82
ศาลเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว	84
ศาสนาคริสต์ โบสถ์คริสต์ สัญลักษณ์แห่งความรักและศรัทธา	87
โบสถ์ซางตาครู้ส	88
โบสถ์สำเหร่	90
อาสนวิหารแม่พระบังเกิด	92
สักการสถานแห่งมรณสักขี วัดสองคอน	94
ศาสนาอิสลาม มัสยิด ประตูลู่ “บ้านของพระเจ้า”	97
มัสยิดกลางจังหวัดปัตตานี	98
มัสยิดบางอ้อ	100
มัสยิดตะโละมานะ	102
ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู และศาสนาซิกข์	
ศิลปะในโลกของพราหมณ์-ฮินดู และซิกข์	105
วัดพระศรีมหาอุมาเทวี	106
เทวสถานโบสถ์พราหมณ์ และเสาชิงช้า	108
คุรุตราวา ศรีคุรุสิงห์สภา	110

เทียวนศาสนศิลป์ แผ่นดินไทย

Sacred Arts of Thailand

ณ ดินแดนสยามอันสงบงามแห่งนี้ ไม่เพียงแต่พุทธศาสนา
ที่ยังรกรากลึกลงอย่างมั่นคงเท่านั้น หากแต่ยังมีความหลากหลาย
ของกลุ่มคนต่างชาติต่างศาสนา ที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานในดินแดนแห่งนี้
มายาวนาน ต่างแสดงพลังศรัทธา สร้างสรรค์งานศิลป์ในศาสนสถาน
ของตน ซึ่งถือเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ในการประกอบพิธีกรรม งาน
ศิลปกรรมที่ปรากฏในแต่ละศาสนสถาน ล้วนแสดงถึงเอกลักษณ์
เฉพาะตัว ซึ่งไม่เพียงแต่ตอบสนองทางสุนทรียภาพเท่านั้น หากแต่
ศิลปกรรมยังเป็นการรับใช้มนุษย์ทางจิตวิญญาณอีกด้วย

วัดงามในพระบรมมหาราชวัง

สถาบันกษัตริย์เป็นชนชั้นสูงสุดในสังคมไทยมาตั้งแต่อดีต นอกจากพระมหากษัตริย์ทรงเป็นผู้นำในการปกครองบ้านเมืองแล้วยังทรงเป็นผู้นำในการอุปถัมภ์พระพุทธศาสนา-ศาสนาหลักของคนไทยมาอย่างต่อเนื่องอีกด้วย เหตุนี้จึงเหมือนกับว่าพระองค์ทรงเป็นทั้งศูนย์กลางอำนาจของอาณาจักร ควบคู่กับศูนย์กลางอำนาจของศาสนจักรมาตั้งแต่โบราณ

หลักฐานอย่างหนึ่งที่แสดงให้เห็นว่าพระมหากษัตริย์ทรงมีฐานะเป็นศูนย์กลางทางศาสนา ควบคู่กับศูนย์กลางด้านการปกครองคือการสร้างวัดในรั้วพระบรมมหาราชวัง ซึ่งเกิดขึ้นในสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถแห่งอาณาจักรกรุงศรีอยุธยา ที่พระองค์โปรดเกล้าฯ ให้สร้างวัดศรีสรรเพชญ์ในพระบรมมหาราชวังเป็นครั้งแรก เพื่อให้พระบรมมหาราชวังเป็นทั้งศูนย์กลางการปกครองและศูนย์กลางพุทธศาสนาของบ้านเมือง ด้วยเหตุนี้วัดศรีสรรเพชญ์จึงมีลักษณะพิเศษต่างจากวัดทั่วไป คือเป็นที่ประดิษฐานพระศรีสรรเพชญ์ อันเป็นพระพุทธรูปคู่บ้านคู่เมือง และมีเฉพาะเขตพุทธาวาส หรือเขตพระพุทธรูปเท่านั้น เพื่อใช้ประกอบพระราชพิธีทางศาสนาของกษัตริย์ แต่ไม่มีเขตสังฆาวาส หรือเขตพระสงฆ์ เพราะไม่มีพระสงฆ์จำพรรษาอยู่

ต่อมาเมื่ออาณาจักรกรุงศรีอยุธยาล่มสลายลง และมีการสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์ขึ้น พระมหากษัตริย์ในยุคต้นกรุงรัตนโกสินทร์จึงทรงนำระเบียบแบบแผนการสร้างพระบรมมหาราชวังในสมัยกรุงศรีอยุธยามาใช้ ทำให้มีการสร้างวัดพระศรีรัตนศาสดารามในพระบรมมหาราชวัง เป็นศูนย์กลางพุทธศาสนาของบ้านเมือง เช่นเดียวกับที่วัดศรีสรรเพชญ์เคยเป็น

ด้วยเหตุที่สถาบันกษัตริย์เป็นชนชั้นสูงของสังคมไทย วัดพระศรีรัตนศาสดารามในรั้วพระบรมมหาราชวังจึงได้รับตกแต่งด้วยศิลปะอันงดงามวิจิตรที่สุด เพื่อให้สมพระเกียรติของพระองค์ โดยส่วนตกแต่งต่าง ๆ มักประดับสัญลักษณ์แทนกษัตริย์ เช่น ครุฑ ตราพระบรมราช-สัญลักษณ์ประจำองค์ อยู่ด้วย

วัดพระศรีรัตนศาสดาราม

วัดประจำพระบรมมหาราชวังแห่งกรุงรัตนโกสินทร์

ที่ตั้ง ในพระบรมมหาราชวัง ถ. หน้าพระลาน กรุงเทพฯ

วัดพระศรีรัตนศาสดารามตั้งอยู่ภายในพระบรมมหาราชวัง มักเรียกกันว่า **“วัดพระแก้ว”** ตามพระนามของพระพุทธรูปสำคัญคู่เมืองที่ประดิษฐานอยู่ในวัดนี้ แผนผังของวัดพระแก้วรวมทั้งพระบรมมหาราชวังถ่ายแบบมาจากผังวังหลวงในกรุงศรีอยุธยา ภายในวัดประกอบไปด้วยอาคารที่สวยงามสมพระเกียรติ นับเป็นแหล่งเรียนรู้งานช่างศิลป์ของไทยที่สืบทอดมาแต่โบราณได้เป็นอย่างดี

อาคารที่สำคัญที่สุดในวัดคือ พระอุโบสถ ถือเป็นประธานของพระอาราม ที่ประดิษฐานของพระแก้วมรกต สิ่งประดับตกแต่งต่าง ๆ ในพระอุโบสถล้วนสะท้อนความเชื่อว่าษัตริย์เป็นสมมติเทพ เปรียบพระองค์เป็นดังพระนารายณ์อวตารลงมาบำบัติทุกข์บำรุงสุขแก่ปวงชน และเป็นดังพระอินทร์ เทพผู้เป็นใหญ่เหนือเทพทั้งปวงอีกด้วย

พระอุโบสถเป็นอาคารแบบไทยประเพณี ที่หลังคามีช่อฟ้าใบระกา หางหงส์ ที่หน้าบันหรือพื้นที่สามเหลี่ยมบนหลังคาด้านหน้าพระอุโบสถ เป็นงานไม้แกะสลักลงรักปิดทอง จำหลักรูปพระนารายณ์ทรงครุฑ แสดงถึงความเชื่อว่าพระมหากษัตริย์เป็นพระนารายณ์อวตารลงมาช่วยเหลือมนุษย์ ครุฑเป็นพาหนะของพระนารายณ์ ดังนั้นวัดใดมีรูปครุฑ หรือนารายณ์ทรงครุฑจึงมักเกี่ยวข้องกับพระมหากษัตริย์ อาจเป็นวัดที่ทรงสร้างหรือปฏิสังขรณ์ ส่วนฐานพระอุโบสถประดับด้วยแถวครุฑยุคนาค ซึ่งเป็นสัญลักษณ์แสดงให้เห็นถึงความเป็นปราชญ์และสวรรค์

ด้านหน้าพระอุโบสถมีซุ้มประตูทางเข้าสามประตู เป็นซุ้มทรงมณฑปเปิดทองประดับกระจก คล้ายกับยอดปราสาท แสดงถึงพระอิสริยยศและพระอิสริยยศศักดิ์ของกษัตริย์ ส่วนผนังพระอุโบสถกรุด้วยกระเบื้องดินเผาเปิดทองเป็นลายกระหนกกันแย่งทรงข้าวบิณฑ์ที่สวยงาม

ขณะที่พระระเบียงรอบโบสถ์มีจิตรกรรมฝาผนังเรื่อง **รามเกียรติ์** ซึ่งสัมพันธ์กับแนวคิดสมมติเทพเช่นกัน เรื่องราวนี้ดัดแปลงมาจากมหากาพย์รามายณะของอินเดีย มีหัวใจของเรื่องสะท้อนถึงพระบรมเชษฐาภาพของพระนารายณ์ที่อวตารลงมาบำบัดทุกข์บำรุงสุขให้ประชาชน เปรียบได้กับพระราชกรณียกิจของพระมหากษัตริย์ หรือเขียนขึ้นเพื่อสอดคล้องกับคติเรื่องเทวราชา อันเป็นการเสริมพระบารมีของพระมหากษัตริย์เรื่อง**รามาวตาร**

อาคารสำคัญอีกหลังหนึ่งคือ ปราสาทพระเทพบิดร เดิมรัชกาลที่ 4 โปรดเกล้าฯ ให้สร้างเพื่อประดิษฐานพระแก้วมรกต พระราชทานนามว่า พระพุทธปรางค์ปราสาท เมื่อสร้างเสร็จในสมัยรัชกาลที่ 5 พบว่าคับแคบเกินไป ไม่สะดวกต่อการทำพระราชพิธี จึงนำปูนยี่วัตถุอย่างอื่นมาประดิษฐานแทน ต่อมาเกิดไฟไหม้จึงโปรดเกล้าฯ ให้บูรณะขึ้นใหม่ มาเสร็จสมบูรณ์สมัยรัชกาลที่ 6 และใช้เป็นที่ประดิษฐานพระบรมรูปหล่อกษัตริย์แห่งราชวงศ์จักรี โดยเปลี่ยนชื่อเป็นปราสาทพระเทพบิดร

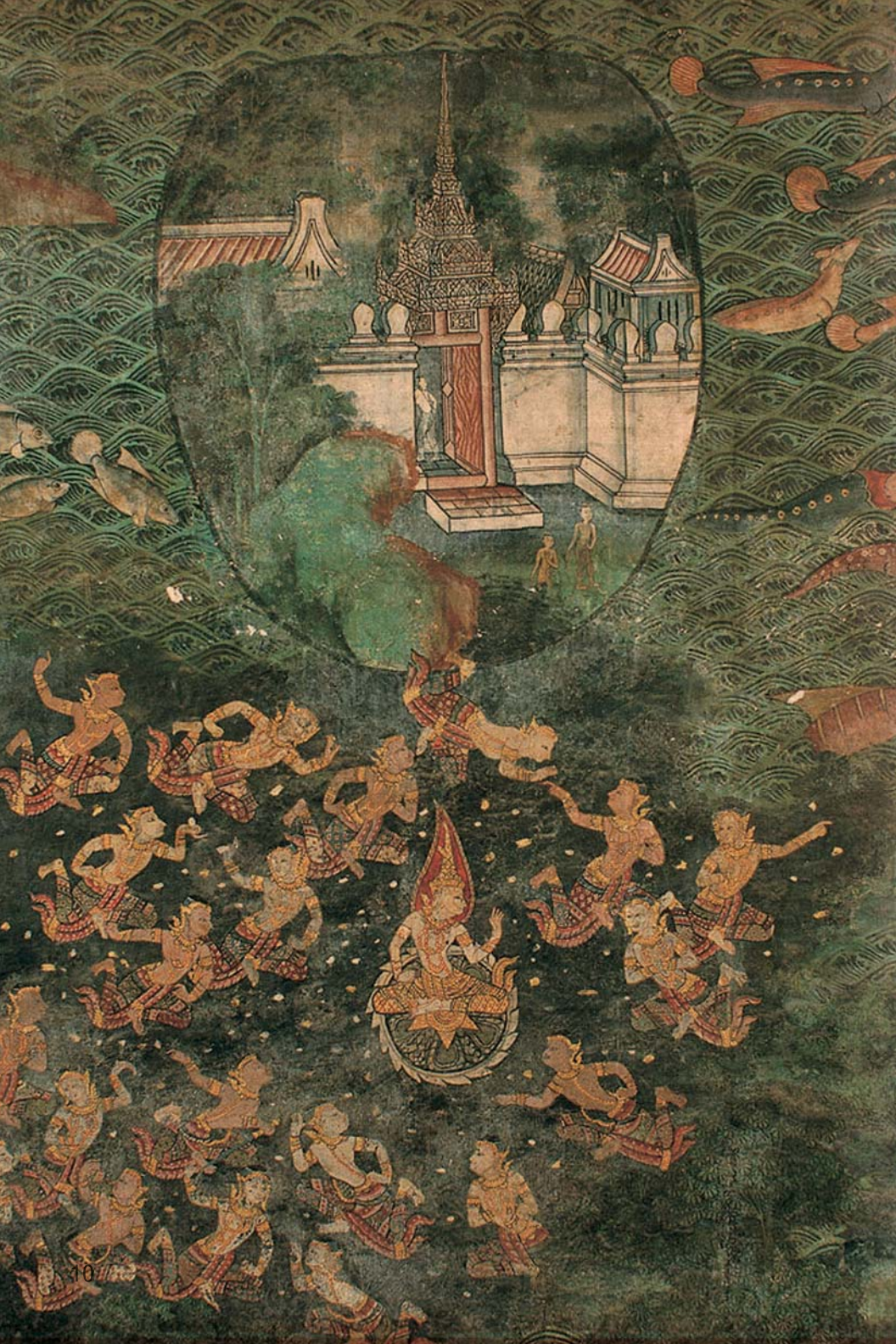
ปราสาทหลังนี้ประดับด้วยกระเบื้องเคลือบที่สวยงามทั้งหลัง และบนยอดทำเป็นปรางค์รูปแบบเดียวกับพระปรางค์วัดอรุณฯ ซึ่งนิยมทำในเขตพระราชฐานที่ประทับของพระมหากษัตริย์ นอกจากนี้ยังเปลี่ยนแนวคิดการทำลายที่หน้าบันจากรูปนารายณ์ทรงครุฑมาเป็นตราพระบรมราชสัญลักษณ์ของรัชกาลที่ 1 ถึงรัชกาลที่ 4 แทน

อีกสิ่งที่น่าสนใจคือรูปปั้นยักษ์รอบวัดพระแก้ว เป็นสัญลักษณ์ของ **“ทวารบาล”** หรือผู้เฝ้าประตู เพื่อรักษาพระอารามให้ปราศจากอันตรายและภัยรบกวนจากภูติผีปีศาจ ยักษ์ที่วัดพระแก้วต่างจากวัดอื่นตรงที่จะหันหน้าเข้าหาพระอุโบสถ แทนการหันหน้าออก เพื่อแสดงการอารักขารวมแด่แก้วมรกต โดยทั้งหมดเป็นยักษ์ที่มาจากตัวละครเรื่อง**รามเกียรติ์**

เปิดทุกวัน 08.30-15.30 น. ยกเว้นวันที่มีพระราชพิธี

โทร. 0-2623-5500 ต่อ 3100 ชาวต่างชาติชำระค่าเข้าชม 400 บาท

นักท่องเที่ยวต้องแต่งกายสุภาพ สุภาพสตรีห้ามสวมกางเกงขาสั้นเหนือเข่าหรือเสื้อไม่มีแขน

คติไตรภูมิในงานศิลปะไทย

ไตรภูมิเป็นโลกทัศน์ของชาวพุทธที่ว่าด้วยการเกิดขึ้นของโลกและจักรวาล รวมทั้งการเวียนว่ายตายเกิดและนรก-สวรรค์ ซึ่งมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อวิถีชีวิตคนไทยพุทธ ในศาสนสถานของชาวพุทธจึงมักพบเห็นคติไตรภูมิอยู่เสมอ เช่นในภาพจิตรกรรมฝาผนัง หรือการวางผังอาคารต่าง ๆ ของวัด ทั้งนี้เพื่อแฝงคำสอนเรื่องการทำความดี-ความชั่ว โดยส่งเสริมให้ศาสนิกชนทำความดีเพื่อไปเกิดในภพภูมิที่ดี

ไตรภูมิหมายถึงภูมิทั้งสาม ตามความเชื่อว่าจักรวาลประกอบด้วยสามดินแดน คือ กามภูมิ รูปภูมิ และอรุณภูมิ ซึ่งมนุษย์เวียนว่ายตายเกิดอยู่ในสามภูมินี้ จะได้อยู่ภูมิไหนขึ้นอยู่กับกรรมของแต่ละคน

กามภูมิเป็นที่อยู่ของพระอินทร์ เทวดา มนุษย์ และสัตว์ที่ยังเกี่ยวข้องกับอสังขารกามตัณหา นรกและสวรรค์ชั้นต่าง ๆ ก็อยู่ในดินแดนนี้ นับเป็นภพภูมิชั้นล่างสุดในทั้งสามชั้น ส่วนรูปภูมิคือดินแดนที่มีสุข ไม่มีเรื่องกามเข้าไปเกี่ยวข้อง เป็นดินแดนของพรหม ซึ่งยังมีรูปร่างแต่ไม่มีชีวิตจิตใจ เมื่อแสดงในภาพจิตรกรรมจึงแทนด้วยรูปกลมรี ตั้งอยู่บนแท่นในวิมาน ขณะที่อรุณภูมิคือภูมิของพรหมที่ไม่มีรูป มีแต่จิตวิญญาณ ในภาพจิตรกรรมเห็นเป็นดวงไฟลอยอยู่ในวิมาน ทว่าสิ่งที่อยู่เหนือภพภูมิทั้งสามคือ “นิพพาน” เป็นสภาวะดับสิ้นกิเลส ไม่เวียนว่ายตายเกิดอีกแล้ว เหตุนี้เองภาพจิตรกรรมด้านหลังพระประธานจึงมักเป็นรูปไตรภูมิเพื่อสื่อความหมายถึงพระพุทธเจ้าที่ตรัสรู้และปรินิพพานจนอยู่เหนือภพภูมิทั้งสาม

อีกด้านหนึ่ง คติไตรภูมิยังใช้อธิบายรูปพรรณสัณฐานของจักรวาลในยุคที่ยังไม่มีการสำรวจในเชิงวิทยาศาสตร์ ว่าจักรวาลมีลักษณะกลม มีเขาพระสุเมรุเป็นเขาสูงสุดอยู่ใจกลางจักรวาล บนยอดเขาพระสุเมรุคือสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ เป็นที่ประทับของพระอินทร์ ผู้ดูแลจักรวาล เหนือขึ้นไปเป็นสวรรค์ชั้นต่าง ๆ มีพระอาทิตย์ พระจันทร์ และหมู่ดาวโคจรรอบบนท้องฟ้า รอบเขาพระสุเมรุมีเขาวงแหวนเจ็ดชั้นล้อมรอบ เรียกรวมว่าสัตบริภัณฑ์ ระหว่างเขาวงแหวนแต่ละลูกมีมหาสมุทรสี่ทิศคั่นอยู่ และในมหาสมุทรสี่ทิศคือที่ตั้งของทวีปทั้งสี่ ซึ่งมนุษย์ สัตว์ และพระพุทธเจ้าอาศัยอยู่ในทวีปด้านทิศใต้ที่ชื่อชมพูทวีป

ที่เชิงเขาพระสุเมรุมีป่าหิมพานต์ ที่อยู่ของสัตว์หิมพานต์ เช่น กิณรี สิงห์ ฯลฯ และได้จักรวาลคือนรกขุมต่าง ๆ

วัดสุทัศนเทพวรารามราชวรมหาวิหาร

วัดใจกลางพระนครที่วางผังตามคติไตรภูมิ

ที่ตั้ง ถ. บำรุงเมือง เขตพระนคร กรุงเทพฯ

วัดสุทัศนเทพวรารามเป็นวัดที่พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ปฐมกษัตริย์แห่งราชวงศ์จักรี โปรดเกล้าฯ ให้สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2350 เดิมพระราชทานนามวัดว่า วัดมหาสุทธาราม แต่ชาวบ้านนิยมเรียกว่าวัดพระโต หรือวัดพระใหญ่ ตามความใหญ่โตของพระศรีศากยมุนีที่รัชกาลที่ 1 ทรงอัญเชิญมาประดิษฐานเป็นพระประธานในวิหารหลวง การสร้างวัดมาเสร็จสมบูรณ์ในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 และได้รับพระราชทานชื่อใหม่ว่า วัดสุทัศนเทพวราราม

วัดสุทัศนฯ มีการวางแผนผังของอาคารตามการจำลองจักรวาลตามคติไตรภูมิ ทั้งนี้ผู้สร้างวัดต้องการจำลองให้กรุงเทพฯ ทั้งเมืองเป็นโลกแห่งจักรวาล โดยมีวัดสุทัศนฯ ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นที่ใจกลางพระนครถูกสมมุติให้เป็นใจกลางจักรวาล หรือเขาพระสุเมรุ ทั้งชื่อวัดแห่งนี้ยังสัมพันธ์กับชื่อเมือง “สุทิสสนะ” ซึ่งเป็นเมืองของพระอินทร์ในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์บนยอดเขาพระสุเมรุอีกด้วย

อาคารต่าง ๆ ของวัดได้รับการจัดวางให้แทนทวีปต่าง ๆ ในคติไตรภูมิ วิหารหลวงตั้งอยู่บนฐานสองชั้นให้ดูสูงใหญ่เห็นได้แต่ไกลเปรียบเสมือนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์บนยอดเขาพระสุเมรุอันเป็นที่อยู่ของพระอินทร์ ที่หน้าบันของวิหารหลวงทั้งด้านหน้าด้านหลังจึงจำหลักเป็น

รูปพระอินทร์ทรงช้างเอราวัณ ภายในวิหารมีจิตรกรรมเป็นฉากระบาย
ชั้นดาวดึงส์ และพุทธประวัติตอนพระพุทธเจ้าเทศนาโปรดพระมารดา
บนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์

รอบวิหารหลวงยังปรากฏเป็นหินสลักรูปสัตว์ต่าง ๆ และต้นไม้
แคะให้เห็นอยู่บ้าง แสดงความหมายถึงป่าหิมพานต์ที่เชิงเขาพระสุเมรุ

ถัดออกมาจากวิหารหลวงมีวิหารทิศทั้งสี่ทิศ เปรียบกับวิมาน
ของเทพประจำทิศทั้งสี่ และมีเจดีย์แบบจีนสูงหกชั้นที่เรียกว่า “ละ”
อยู่รอบวิหาร เปรียบได้กับอากาศภูมิวิมาน หรือวิมานที่ลอยอยู่ในอากาศ
ทางทิศเหนือด้านนอกวิหารมีเก๋งจีนที่เดิมเคยตั้งอยู่เบื้องหน้าพระศรี-
ศากยมุนี สันนิษฐานว่าเก๋งจีนนั้นแทนวิมานโพชนต์ของพระอินทร์
ผู้เป็นใหญ่ในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์

เมื่อหันทิศทางของแผนผังอาคารต่าง ๆ ในวัดให้ตรงกับผัง
จักรวาลตามคติไตรภูมิแล้ว จะเห็นว่าพระอุโบสถตรงกับชมพูทวีป
อันเป็นที่อยู่ของโลกมนุษย์ และด้วยเชื่อว่าโลกนี้มีพระอาทิตย์และ
พระจันทร์เป็นส่วนประกอบ ทำให้บนหน้าบันของพระอุโบสถมีการจำ
หลักรูปพระอาทิตย์ทรงรถเทียมราชสีห์ไว้ที่ด้านหน้า และจำหลักรูป
พระจันทร์ทรงรถเทียมม้าไว้ด้านหลัง และด้วยความเชื่อที่ว่าพระพุทธเจ้า
จะมาเกิดในชมพูทวีปเท่านั้น ภาพจิตรกรรมในพระอุโบสถจึงมีพื้นที่แสดง
เรื่องราวการบำเพ็ญเพียรของบุคคลเพื่อตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า

อาคารทั้งหมดล้อมรอบด้วยพระระเบียง เปรียบเสมือนเขา
สัตบริภัณฑ์ทั้งเจ็ดลูกที่ล้อมรอบเขาพระสุเมรุไว้

ด้วยภาพรวมทั้งหมด นับว่าวัดสุทัศนฯ ยังรักษาแผนผังอาคาร
ตามคติจำลองจักรวาลไว้ได้สมบูรณ์ที่สุดวัดหนึ่ง

นอกจากนี้รูปแบบศิลปะของวิหารหลวง หรือวิหารพระศรี-
ศากยมุนี ก็นับว่างดงาม อาคารเป็นแบบไทยประเพณี มีช่อฟ้า ใบระกา
หางหงส์ ภายในประดิษฐานพระศรีศากยมุนี ซึ่งเป็นพระพุทธรูปสัมฤทธิ์
สมัยสุโขทัยที่ใหญ่ที่สุด ส่วนพระอุโบสถมีความกว้างยาวถึง 11 ห้อง
นับว่าเป็นพระอุโบสถที่ใหญ่ที่สุดของงานศิลปกรรมในสมัยรัชกาลที่ 3

เปิดทุกวัน 08.00-18.00 น.

โทร. 0-2224-9845, 0-2222-6935

ชาวต่างชาติชำระค่าเข้าชม 20 บาท นักท่องเที่ยวควรแต่งกายสุภาพ
สตรีห้ามสวมกางเกงขาสั้นเหนือเข่า และเสื้อไม่มีแขน

วัดอรุณราชวราราม

พระธาตุประจักษ์นคร สร้างตามคติจำลองจักรวาล

ที่ตั้ง แขวงวัดอรุณ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพฯ

พระปรางค์วัดอรุณฯ ริมแม่น้ำเจ้าพระยา ถือเป็นพระปรางค์สำคัญประจำกรุงรัตนโกสินทร์ นอกจากสร้างขึ้นเพื่อเป็นพระธาตุประจักษ์นครตามคติโบราณ โดยมีรูปแบบเป็นเจดีย์ทรงปรางค์ที่สวยงามระดับสูงสุดของยุครัตนโกสินทร์แล้ว การวางผังของพระปรางค์วัดอรุณฯ รวมถึงการประดับตกแต่งประติมากรรมต่าง ๆ ยังแฝงนัยถึงการจำลองพระปรางค์ให้เป็นศูนย์กลางจักรวาลตามคติไตรภูมิอีกด้วย

พระปรางค์ประธานมีลักษณะปรางค์เป็นงานสถาปัตยกรรม
ในสมัยรัชกาลที่ 3 เปรียบได้กับเขาพระสุเมรุอันเป็นแกนกลางจักรวาล
ส่วนยอดของพระปรางค์ประธานบริเวณเรือนธาตุ มีรูปพระอินทร์ทรง
ช้างเอราวัณประดับอยู่ทั้งสี่ด้าน เปรียบได้ว่ายอดพระปรางค์แห่งนี้คือ
สวรรค์ชั้นดาวดึงส์ที่สถิตของพระอินทร์ ผู้ทำหน้าที่ดูแลรักษาจักรวาล
ยอดพระปรางค์ยังหมายถึงเจดีย์จุฬามณี ใจกลางจักรวาลตามคติของ
ชาวพุทธอีกด้วย เนื่องจากพระอินทร์เป็นผู้รักษาเจดีย์จุฬามณี ซึ่งเป็นเจดีย์
บรรจุพระบรมสารีริกธาตุของพระพุทธเจ้าที่อยู่บนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์

ปลายยอดของพระปรางค์คือ นพศูล ที่ประดับด้วยมงกุฎ
มงกุฎนี้ประดิษฐานขึ้นในคราวฉลองพระปรางค์ในสมัยรัชกาลที่ 3 เป็น
มงกุฎที่นำมาจากพระประธานทรงเครื่องในอุโบสถวัดนางนอง ฝั่งธนบุรี

ส่วนฐานพระปรางค์เป็นฐานประทักษิณสามฐาน ประดับด้วย
พลแบก ได้แก่ ยักษ์ ลิง และเทวดา แต่ละชั้นขึ้นไปตามลำดับ รองรับส่วน
ฐานของพระปรางค์ ทั้งหมดน่าจะแสดงถึงสัญลักษณ์ของการแบ่งฐานเขา
พระสุเมรุ เพื่อสื่อว่าพระปรางค์ประธานคือเขาพระสุเมรุ ใจกลางจักรวาล

ขณะที่รอบพระปรางค์ประธานคือ พระปรางค์บริวารสี่องค์
หมายถึงทวีปทั้งสี่ซึ่งล้อมรอบเขาพระสุเมรุ ได้แก่ อมรโคยานทวีป
บุรพวิเทหทวีป อุตระกูทวีป และชมพูทวีป รูปร่างของพระปรางค์ทั้งสี่นี้
คล้ายกับพระปรางค์ประธาน ต่างกันตรงเทพที่ประดิษฐานที่ซุ้มเรือนธาตุ
ทั้งสี่ทิศของพระปรางค์ทุกองค์เป็นเทพทรงม้า ซึ่งน่าจะหมายถึง
พระเจ้าจักรพรรดิ หรือพญาจักร ผู้ทรงม้าแก้วเที่ยวประกาศพระธรรม
ไปทั่วทวีปทั้งสี่ เพื่อให้คนประพาสและอยู่ในธรรม

ส่วนที่ฐานรองรับพระปรางค์ล้วนประดับด้วยประติมากรรมสัตว์
หิมพานต์ เช่น กิณรี ลิงหี เป็นการสื่อถึงป่าหิมพานต์ ซึ่งตั้งอยู่เชิงเขา
พระสุเมรุ

ดังนั้นการเดินขึ้นไปบนพระปรางค์วัดอรุณฯ จึงเปรียบเสมือน
การขึ้นไปบนเขาพระสุเมรุ เพื่อนมัสการพระเจดีย์จุฬามณีบนสวรรค์ชั้น
ดาวดึงส์นั่นเอง

เปิดทุกวัน 08.00-17.00 น.

โทร. 0-2466-3167, 0-2465-7740

ชาวต่างชาติชำระค่าเข้าชม 50 บาท นักท่องเที่ยวควรแต่งกายสุภาพ สตรี
ห้ามสวมกางเกงขาสั้นเหนือเข่า และเสื้อไม่มีแขน

วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร

คลังความรู้ทางธรรม และคลังความรู้ทางโลก

ที่ตั้ง ถ. สนามไชย แขวงพระบรมมหาราชวัง เขตพระนคร กรุงเทพฯ

วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหารเป็นวัดเก่าสมัยอยุธยาชื่อวัดโพธาราม ปัจจุบันเรียกกันว่าวัดโพธิ์ วัดแห่งนี้ได้รับการบูรณะครั้งใหญ่ในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 พระองค์ทรงต้องการให้วัดเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ จึงปรับเปลี่ยนเขตพุทธาวาสให้เป็นทั้ง “คลังความรู้ทางธรรม” คือจัดวางผังอาคารตามความเชื่อเรื่องไตรภูมิ เพื่อให้ความรู้เรื่องบาปกรรมและภพภูมิ อีกทั้งเป็น “คลังความรู้ทางโลก” คือมีจารึกสรรพตำราต่าง ๆ ประดับไว้ตามศาลา เพื่อให้คนมาศึกษา จนวัดโพธิ์ได้ชื่อว่าเป็นมหาวิทยาลัยแห่งแรกของสยาม

คลังความรู้ทางธรรมปรากฏเด่นชัดผ่านทางการวางผังอาคาร ให้ความความถึงจักรวาลตามคติไตรภูมิ เช่น บูรณะอุโบสถให้สูงใหญ่เป็น ดั่งเขาพระสุเมรุ ตั้งอยู่ศูนย์กลางของพื้นที่ ล้อมรอบด้วยพระระเบียงและ อาคารหลายระดับ ภายในโบสถ์จำลองให้เป็นสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ที่ตั้งอยู่ บนยอดเขาพระสุเมรุ รอบโบสถ์มีพระปรางค์ตั้งอยู่สี่ทิศ น่าจะหมายถึง ทวีปทั้งสี่ แบบเดียวกับปรางค์ประจำมุมทั้งสี่ของวัดอรุณฯ เพราะสร้าง ในคติเดียวกัน ที่ปรางค์ประจำมุมทั้งสี่ประดิษฐานเทวดาถือพระขรรค์ น่าจะหมายถึงท้าวจัดโลกบาล ผู้ทำหน้าที่รักษาทิศทั้งสี่ ขณะที่วิหาร พระพุทธไสยาสน์หรือพระนอนในเขตพุทธาวาสฝั่งตะวันตก น่าจะสมมุติ ให้เป็นลังกาทวีปอันเป็นส่วนหนึ่งของชมพูทวีป ซึ่งเป็นที่กำเนิดของ พระพุทธเจ้า และที่อยู่อาศัยของมนุษย์เรา

รูปแบบศิลปกรรมของอุโบสถและวิหารพระพุทธไสยาสน์ เป็นแบบไทยประเพณีในสมัยรัชกาลที่ 3 คือมีช่อฟ้า ใบระกา หางหงส์ตาม ปกติ แต่ที่หน้าบันประดับด้วยกระฉกเป็นลวดลายดอกไม้ที่นิยมในสมัย รัชกาลที่ 3

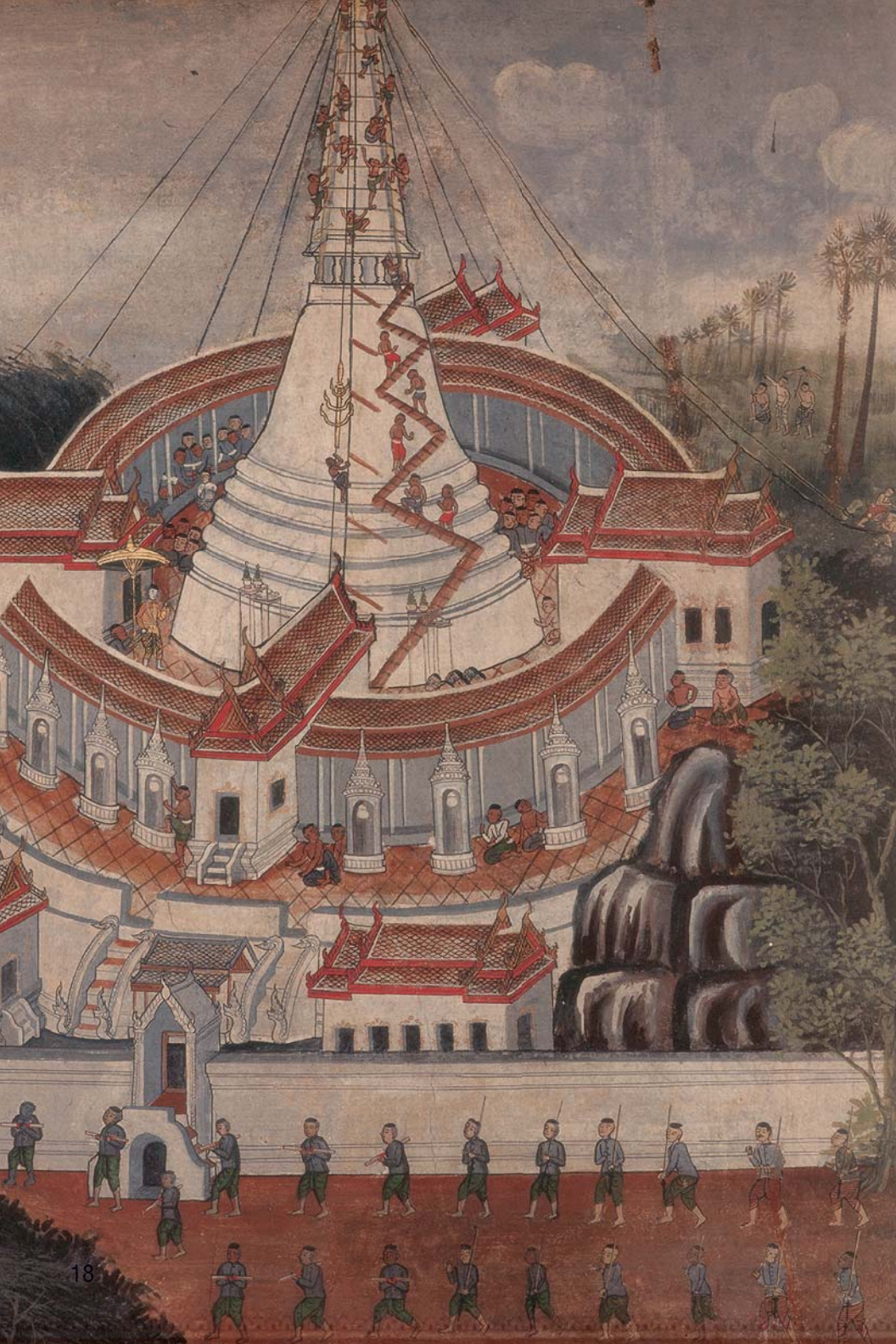
การสร้างพระพุทธไสยาสน์นี้มีในจารึกวัดโพธิ์ว่า สร้างพระใหญ่ ให้เหมือนเมื่อครั้งบ้านเมืองยังดีอยู่ ที่ฝ่าพระบาทพระพุทธไสยาสน์ ยังมีลายประดับมุกบุปผาลักษณัมมงคลและจักรวาลที่สวยงาม

ขณะที่คลังความรู้ทางโลก คือจารึกองค์ความรู้ต่าง ๆ ตามศาลา มีทั้งตำราด้านการแพทย์ ศาสนา ภาษา วรรณกรรม วัฒนธรรมประเพณี จิตรกรรม ประติมากรรม ฯลฯ องค์ความรู้เหล่านี้รัชกาลที่ 3 ทรงรวบรวม และฟื้นฟูองค์ความรู้ที่สูญหายไปเมื่อเสียกรุงกลับมา อีกทั้งให้ตรวจสอบ ให้ถูกต้องก่อนจารึกเผยแพร่ให้ประชาชนได้ศึกษา สันนิษฐานว่าพระองค์ ทรงทำเช่นนี้เพื่อมิให้ความรู้ดั้งเดิมสูญหายไปพร้อมกับการเข้ามาของ วิทยาการใหม่ ๆ จากตะวันตกในช่วงเวลานั้น

เปิดทุกวัน 08.00-18.00 น.

โทร. 0-2226-0370, 0-2224-9095, 0-2221-9449

ชาวต่างชาติชำระค่าเข้าชม 100 บาท นักท่องเที่ยวควรแต่งกายสุภาพ สตรีห้ามสวมกางเกงขาสั้นเหนือเข่า และเสื้อไม่มีแขน

พระธาตุเจดีย์ ศูนย์รวมพลังศรัทธา

เจดีย์เป็นส่วนประกอบสำคัญในศาสนสถานของชาวพุทธ ด้วยขนาดและรูปร่างที่สูงเด่นทำให้เจดีย์เป็นจุดหมายตาสำคัญของเมืองนั้น ๆ คำว่า “เจดีย์” มาจากคำภาษาบาลีว่า “เจติยะ” หมายถึงสิ่งที่เป็นอนุสรณ์ให้ระลึกถึง ภายในเจดีย์จึงมักบรรจุสิ่งของสำคัญ เช่น พระบรมสารีริกธาตุ หรือของมีค่าต่าง ๆ เพื่อเป็นการรำลึกถึงพระพุทธเจ้าหรือบุคคลสำคัญ

เจดีย์ซึ่งบรรจุพระบรมธาตุเรียกว่า “ธาตุเจดีย์” การบูชาธาตุเจดีย์มาจากแนวคิดของพุทธศาสนาแบบเถรวาท ที่เชื่อว่าพระพุทธเจ้าทรงดำรงสถานะเป็นผู้ประเสริฐสูงสุด หลังจากพระองค์เสด็จปรินิพพาน พระบรมสารีริกธาตุจึงเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ผู้คนนับถือแทนพระพุทธองค์สืบมา ในพุทธประวัติกล่าวว่า หลังจากถวายพระเพลิงพุทธสรีระแล้ว มีการแบ่งพระธาตุออกแจกจ่ายไปทั่วในดินแดนที่นับถือพระพุทธศาสนา

การสร้างเจดีย์มักเลือกสร้างบนพื้นที่สูง ซึ่งอาจมาจากความเชื่อท้องถิ่นเรื่องภูเขาสูงเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ หรือความเชื่อเรื่องเจดีย์จุฬามณีที่อยู่บนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์บนยอดเขาพระสุเมรุ

แรกเริ่มมักสร้างเจดีย์นอกตัวเมืองเพื่อแยกพื้นที่การแสวงบุญออกจากพื้นที่ปกครองส่วนอาณาจักร ต่อมาในช่วงราวพุทธศตวรรษที่ 16-17 เป็นต้นมา จึงเกิดคติการสร้างพระบรมธาตุเจดีย์ขนาดใหญ่เป็นศูนย์กลางเมือง สันนิษฐานว่าน่าจะได้แนวคิดและคติมาจากศาสนาฮินดู และศาสนาพุทธมหายานเป็นหลัก เพราะผู้คนในบ้านเมืองเหล่านั้นนิยมสร้างปราสาทหรือเทวาลัยให้อยู่ในศูนย์กลางของเมือง เพื่อให้เป็นเสมือนเขาพระสุเมรุ อันเป็นศูนย์กลางหรือหลักของจักรวาล

เจดีย์บางแห่งยังพัฒนามาจากจุดผ่านเขตแดน บ้างเป็นเจดีย์ที่สร้างอยู่ในพื้นที่ที่อำนาจรัฐต่าง ๆ ซ้อนทับกันอยู่ ทั้งยังมีตำนานเกี่ยวกับการสร้างเจดีย์นั้น ๆ ว่ามาจากความร่วมมือร่วมใจของคนต่างรัฐ เจดีย์ลักษณะนี้จึงมีบทบาทลดความตึงเครียดทางการเมือง และช่วยยึดเหนี่ยวคนต่างกลุ่มให้มาศรัทธาสังเดียวกัน

อย่างไรก็ตามไม่ว่าสร้างเจดีย์ด้วยความเชื่อแบบใด สิ่งหนึ่งที่พระธาตุเจดีย์ทุกแห่งมีเหมือนกัน คือเป็นศูนย์รวมพลังศรัทธาของชาวพุทธให้เป็นหนึ่งเดียว

พระบรมธาตุเจดีย์ วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร

ปูชนียสถานสำคัญแห่งคาบสมุทรภาคใต้

ที่ตั้ง ต. ในเมือง อ. เมือง จ. นครศรีธรรมราช

พระบรมธาตุเจดีย์ เมืองนครศรีธรรมราช เป็นศูนย์กลางการเผยแผ่พุทธศาสนาแบบลังกาวงศ์ที่สำคัญ สร้างขึ้นด้วยความร่วมมือจากผู้คนทั่วสารทิศ ในรอบปีจะมีประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ ซึ่งแสดงให้เห็นความศรัทธาสูงสุดของคนที่มีต่อพระบรมธาตุเจดีย์ ซึ่งเป็นที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุของพระพุทธเจ้า

พระบรมธาตุเจดีย์สร้างขึ้นตามรูปแบบสถาปัตยกรรมลังกา เป็นสถูปทรงระฆัง ตั้งอยู่บนฐานสี่เหลี่ยม อันเป็นแบบที่นิยมสร้างกันมากในลังกา แสดงให้เห็นถึงการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างเมืองนครศรีธรรมราช (หรือแต่เดิมคือรัฐตามพรลิงค์) กับลังกา ประกอบกับหลักฐานอื่น เช่น เอกสาร พงศาวดาร ฯลฯ ล้วนบ่งชี้ว่านครศรีธรรมราชเป็นศูนย์กลางที่เผยแผ่พุทธศาสนาลังกาวงศ์ที่สำคัญ เชื่อกันว่าสถูปรูปแบบนี้เข้ามาสู่นครศรีธรรมราชก่อน แล้วจึงได้แพร่หลายไปท้องถิ่นใกล้เคียง ต่อมาจึงแพร่หลายสู่แว่นแคว้นที่ห่างไกลออกไป เช่น อโยธยา สุโขทัย และศรีลังกา

รูปแบบเจดีย์เป็นทรงระฆังขนาดใหญ่ที่ใกล้เคียงกับเจดีย์แบบลังกา แต่ในปัจจุบันอาจได้รับการบูรณะเพิ่มเติมในสมัยอยุธยา เพราะมีส่วนของมาลัยเถา และเสาดาน ลักษณะใกล้เคียงกับเจดีย์ทรงระฆังในสมัยอยุธยา

เชื่อกันว่าพระบรมธาตุเจดีย์เป็นที่ประดิษฐานพระทันตธาตุ หรือ พระเขี้ยวแก้วเบื้องซ้าย ตำนานเก่าแก่เล่าว่าพระบรมธาตุเจดีย์สร้างขึ้น โดยพระเจ้าศรีธรรมโศกราช โดยมีเมืองสิบสองนักษัตรซึ่งเป็นเมือง บริวารและเมืองน้อยใหญ่อื่น ๆ มาช่วยสร้างด้วย เพื่อเป็นที่ประดิษฐาน พระทันตธาตุที่พระนางเหมชาลาและเจ้าชายทนต์กุมารจากเมืองทนต์บุรี ประสงค์จะอัญเชิญไปยังเมืองลังกา แต่ระหว่างทางเกิดพายุจนเรือแตก ทั้งสองพระองค์จึงมาติดอยู่ริมฝั่งหาดทรายแก้ว แล้วได้ฝังพระทันตธาตุไว้ ส่วนนักโบราณคดีสันนิษฐานว่า พระบรมธาตุเจดีย์น่าจะสร้างขึ้นเมื่อ ราวพุทธศตวรรษที่ 18

ความศรัทธาที่คนจากทั่วสารทิศมีให้แก่พระบรมธาตุเจดีย์ เห็นได้จากสิ่งของบูชาพระธาตุที่ขุดพบ เช่น มงคลวัดฤ เครื่องประดับ ฯลฯ ที่ปัจจุบันจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์ โดยเฉพาะต้นไม้เงินต้นไม้ทองที่ส่งมาจาก วัดตามบ้านเมืองต่าง ๆ ในภาคใต้นั้น สะท้อนถึงการมองพระบรมธาตุเจดีย์ เป็นศูนย์กลางของบ้านเมืองทั้งทางธรรมและทางโลก เพราะปกติการถวาย ต้นไม้เงินต้นไม้ทองเป็นเรื่องของการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างเมือง ราชธานี กับเมืองประเทศราชเป็นสำคัญ

งานใหญ่ประจำปีของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารคืองานประเพณี แห่ผ้าขึ้นธาตุ โดยปรากฏหลักฐานว่าในสมัยรัชกาลที่ 2 งานแห่ผ้าขึ้น ธาตุกระทำในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6 เป็นวันวิสาขบูชา และต่อมาในสมัย รัชกาลที่ 4 ก็ได้กำหนดงานแห่ผ้าขึ้นธาตุเพิ่มขึ้นเป็น 2 วัน คือทำเพิ่มใน วันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 3 ซึ่งเป็นวันมาฆบูชาอีกวันหนึ่ง

ในงานชาวบ้านจะนำแถบผ้าไปพันรอบฐานองค์พระบรมธาตุ เจดีย์เป็นพุทธบูชา ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุนี้น่าจะรับแบบปฏิบัติตามจาก อินเดีย แฝงคติความเชื่อว่า การสร้างบุญกุศลที่ให้ผลสัมฤทธิ์นั้น จะต้อง ปฏิบัติต่อพระพักตร์พระพุทธรูป และแม้พระพุทธรูปจะเสด็จสู่ ปรีติพพานแล้ว การกราบไหว้บูชาสัญลักษณ์แทนพระองค์ เช่น เจดีย์ หรือ พระพุทธรูป ก็ให้ผลเสมือนได้กราบไหว้บูชาพระพุทธรูปด้วยเช่นกัน

เปิดทุกวัน 08.00-16.00 น.

โทร. 0-7534-5172 นักท่องเที่ยวควรแต่งกายสุภาพ

พระปฐมเจดีย์

เจดีย์ใหญ่ที่สุดในสยาม

ที่ตั้ง วัดพระปฐมเจดีย์ราชวรมหาวิหาร ต. พระปฐมเจดีย์ อ. เมือง จ. นครปฐม

พระปฐมเจดีย์เป็นเจดีย์ที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย ชื่อพระปฐมเจดีย์มาจากที่รัชกาลที่ 4 ทรงสันนิษฐานว่าเป็นเจดีย์แห่งแรกบนแผ่นดินสยาม ในวิหารหลวงมีภาพจิตรกรรมฝาผนังรูปตัดขวางพระเจดีย์แสดงลักษณะองค์พระเจดีย์เดิมทรงโอคว่ำสมัยทวารวดี ที่อยู่ภายในเจดีย์ทรงลังกาอย่างในปัจจุบัน

เมื่อ พ.ศ. 2374 พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จฯ ไปนมัสการพระเจดีย์องค์นี้แล้วเข้าใจว่าเป็นสถูปเจดีย์แห่งแรกในสยาม ที่สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 265 ตรงกับสมัยพระเจ้าอโศกมหาราชแห่งอินเดีย ซึ่งได้ส่งสมณทูตไปเผยแผ่พุทธศาสนาในที่ต่าง ๆ รวมถึงแผ่นดินสุวรรณภูมิ ต่อมาพบหลักฐานว่าเจดีย์แห่งนี้มีอายุประมาณหลังพุทธศตวรรษที่ 12 หรือหลัง พ.ศ. 1100 ในยุคทวารวดี ซึ่งไม่ใช่เจดีย์แห่งแรกในสยามตามที่เข้าใจ

สันนิษฐานว่าเดิมองค์พระปฐมเจดีย์เป็นเจดีย์ทรงกลมรูปโอคว่ำแบบเดียวกับสถูปสาญจิในอินเดีย ต่อมาจึงต่อเติมปรangk้นส่วนยอดในสมัยสุโขทัยดังที่ปรากฏภาพในจิตรกรรมฝาผนัง เจดีย์ดังกล่าวรกร้างไปตามเวลาจนกระทั่งรัชกาลที่ 4 โปรดเกล้าฯ ให้บูรณะเมื่อพระองค์เสด็จขึ้นครองราชย์ โดยให้สร้างเจดีย์ใหม่เป็นทรงระฆังครอบองค์เดิมเป็นเจดีย์ขนาดใหญ่ที่สุดในประเทศไทย สูงถึง 120.45 ม. ฐานโดยรอบยาว 235.50 ม. เพื่อบรรจุพระบรมสารีริกธาตุในองค์เจดีย์ แต่ยังไม่เสร็จเรียบร้อยพระองค์ก็สวรรคตเสียก่อน รัชกาลที่ 5 จึงโปรดเกล้าฯ ให้ปฏิสังขรณ์ต่อจนเสร็จ โดยทำยอดบนสุดของเจดีย์เป็นมงกุฎ ซึ่งเป็นพระราชสัญลักษณ์ประจำรัชกาลที่ 4 และในสมัยรัชกาลที่ 6 ได้มีการขึ้นซ่อมแซมพระพุทธรูปที่พระองค์ไปทอดพระเนตรยังเมืองเหนือ แล้วนำมาประดิษฐานยังวิหารทิศเหนือ เรียกว่า **“พระร่วงโรจนฤทธิ์”**

เจดีย์องค์ปัจจุบันเป็นเจดีย์ทรงระฆังในสมัยรัชกาลที่ 4 ที่รับรูปแบบมาจากอยุธยา มีส่วนสำคัญคือ มาลัยเถา และเสาดาน คล้ายกับเจดีย์ที่นิยมสร้างในสมัยรัชกาลที่ 4 เช่น ที่วัดบวรนิเวศวิหาร วัดบรมนิวาส เป็นต้น

พระปฐมเจดีย์ตั้งอยู่นอกเมืองนครชัยศรี (เมืองนครปฐมโบราณ) ห่างไปราว 2 กม. คติการวางตำแหน่งเจดีย์นอกเมืองเช่นนี้ อ. ศรีศักร วัลลิโภดม นักมานุษยวิทยาและนักประวัติศาสตร์ สันนิษฐานว่า ในช่วงพุทธศตวรรษที่ 12-13 ชาวพุทธศาสนานิกายหินยานไม่ได้ให้ความสำคัญกับการสร้างพระบรมธาตุเจดีย์ให้เป็นศูนย์กลางเมืองเท่าใดนัก แต่เลือกสร้างนอกเมืองเพื่อให้ผู้คนจากทั่วทุกสารทิศมากราบไหว้บูชาได้สะดวกมากกว่า ส่วนคติการสร้างพระมหาธาตุเจดีย์ให้เป็นศูนย์กลางเมือง น่าจะรับมาจากศาสนาฮินดูและพุทธมหายาน

เปิดทุกวัน 07.00-20.00 น.

โทร. 0-3424-2143

นักท่องเที่ยวควรแต่งกายสุภาพ

พระธาตุศรีสองรัก

สัญลักษณ์แห่งมิตรไมตรี

ที่ตั้ง วัดพระธาตุศรีสองรัก ต. ด่านซ้าย อ. ด่านซ้าย จ. เลย

พระธาตุเจดีย์ทรงบัวเหลี่ยมที่สวยงาม สร้างขึ้น ณ จุดสมมุติว่าเป็นเขตแดนไทย-ลาว โดยแฝงนัยทางการเมือง คือให้เป็นสัญลักษณ์แห่งมิตรไมตรีระหว่างอาณาจักรอยุธยาและอาณาจักรล้านช้างเพื่อต่อต้านศึกพม่า

ในอดีต พื้นที่ อ. ด่านซ้ายเป็นดินแดนที่คั่นกลางระหว่างอาณาจักรที่ยิ่งใหญ่สองอาณาจักร คือ อยุธยา และล้านช้าง ในช่วงเวลาหนึ่ง อาณาจักรพม่าแข็งแกร่งและพยายามจะแผ่ขยายอิทธิพลเข้ามายังอาณาจักรทั้งสอง สมเด็จพระมหาจักรพรรดิแห่งอาณาจักรอยุธยาและพระเจ้าไชยเชษฐาธิราชแห่งอาณาจักรล้านช้าง ต่างทรงเห็นว่าควร

รวมกำลังเพื่อความมั่นคง จึงทรงกระทำสัตยาธิษฐานว่าจะไม่ล่วงล้ำดินแดน
ของกันและกัน แล้วโปรดให้สร้างพระธาตุศรีสองรัก หรือธาตุสี่สองฮัก
เมื่อ พ.ศ. 2103 เพื่อเป็นประจักษ์พยานในพระราชไมตรีบนเนินสูงฝั่ง
ตะวันออกของลำน้ำหมัน ซึ่งเป็นจุดกึ่งกลางระหว่างแม่น้ำน่านและ
แม่น้ำโขง โดยสมมุติให้เป็นด่านเขตแดนของอาณาจักรทั้งสอง ทั้งมีจารึก
การสร้างไว้ด้วยว่า สร้างแบ่งอุทิศเจดีย์ศรีมหาธาตุให้เป็นเอกสีมา
อันเดียวกันไว้ให้เป็นหลักด่าน...

พระเจดีย์แห่งนี้ไม่ได้สร้างขึ้นเพื่อบรรจุพระบรมธาตุหรืออัฐิ
ของผู้ใดผู้หนึ่ง แต่ด้วยการทำสัตยาธิษฐานของสองกษัตริย์ ทำให้พระธาตุ
ศรีสองรักเป็นพระธาตุศักดิ์สิทธิ์ ที่ลือมีตรีไมตรีและไม่คิดคดต่อกัน
ตราบชั่วลูกชั่วหลาน แม้ปัจจุบันได้กำหนดเส้นพรมแดนใหม่แล้ว แต่คนไทย
และคนลาวต่างก็ยังมานมัสการพระธาตุศรีสองรักอยู่เสมอ และถือโอกาส
เยี่ยมเยียนญาติพี่น้องที่อาศัยอยู่ในบริเวณนี้ด้วย

ลักษณะพุทธศิลป์ของพระธาตุศรีสองรักแสดงลักษณะ
“ความเป็นท้องถิ่น” ลาว-ไทยอย่างชัดเจน องค์เจดีย์เป็นทรง
“บัวเหลี่ยม” ที่อ่อนช้อยสวยงามคล้ายดอกบัวสี่เหลี่ยม ซึ่งคือการปรับ
องค์ระฆังที่แต่เดิมเป็นทรงกลมให้เป็นทรงสี่เหลี่ยม ลักษณะแบบนี้เป็น
ลักษณะพิเศษของสถาปัตยกรรมล้านช้างโดยเฉพาะ

เปิดทุกวัน 07.00-17.00 น.

นักท่องเที่ยวควรแต่งกายสุภาพ

พระธาตุเชิงชุม

พระเจดีย์ศิลปะล้านช้าง มีผังตรงกับท่ายวิหาร

ที่ตั้ง วัดพระธาตุเชิงชุมวรวิหาร ต. พระธาตุเชิงชุม อ. เมือง จ. สกลนคร

พระธาตุศิลปะล้านช้างที่สร้างทับศาสนสถานขอมที่มีอยู่เดิม
มูลเหตุการก่อสร้างเกี่ยวโยงกับตำนานประชุมรอยพระพุทธรูป ฟังของ
อาคารพระธาตุเป็นแบบกู๋หรือมณฑปท่ายวิหาร ที่แฝงนัยให้ผู้คนได้เคารพ
ทั้งพระพุทธรูปและพระธาตุไปพร้อมกัน

ตำนานอุรังคธาตุ หรือตำนานพระพุทธรเจ้าเสด็จมายังดินแดน
แถบอีสาน กล่าวถึงพระธาตุเชิงชุมว่า เมื่อพระพุทธรเจ้าเสด็จมาโปรด
ชาวเมืองหนองหานหลวง (จ. สกลนครในปัจจุบัน) ได้ปรากฏรอย
พระพุทธรบาทของอดีตพระพุทธรเจ้าขึ้นสามรอยบนแผ่นศิลา เมื่อ
พระพุทธรเจ้าประทับเป็นรอยที่ 4 ก็ได้มีพุทธรทำนายว่าสถานที่เดียวกันนี้
จะเป็นที่ประดิษฐานรอยพระพุทธรบาทของพระศรีอริยเมตไตรย หรือ
พระพุทธรเจ้าในอนาคตเป็นรอยที่ 5 ด้วย ต่อมาแผ่นศิลาที่ประดิษฐาน
รอยพระพุทธรบาทนั้นจมหายไปในน้ำ พญาสุวรรณภิงคาร เจ้าเมือง
หนองหานหลวง จึงได้สร้างเจดีย์ศิลาแลงครอบบริเวณที่แผ่นศิลา
จมหายไป ซึ่งคือพระธาตุเชิงชุมนั่นเอง

ขณะที่หลักฐานทางโบราณคดีบ่งชี้ว่า เมื่อแรกสร้างในสมัย
พุทธศตวรรษที่ 16-18 พระธาตุเชิงชุมเป็นปราสาทหินในศาสนาพราหมณ์
ซึ่งได้รับอิทธิพลขอม ล่วงถึงพุทธศตวรรษที่ 19 ได้รับอิทธิพลล้านช้าง
จึงดัดแปลงเป็นพุทธสถาน โดยสร้างเจดีย์ทรงปราสาทยอดที่มีส่วน
เรือนธาตุแบบขอม ส่วนยอดเป็นเจดีย์ทรงบัวเหลี่ยมแบบศิลปะลาว
ครอบทับเจดีย์องค์เดิม พร้อมสร้างलिหรือโบสถ์ไว้ใกล้กัน ต่อมา
มีการสร้างวิหารเชื่อมต่อกับพระธาตุคล้ายกับ “กุ” หรือ “มณฑปท้าย
วิหาร” ในภาคเหนือ ภายในวิหารประดิษฐาน “หลวงพ่อพระองค์แสน”
พระพุทธรูปสำคัญของเมืองสกลนคร ด้วยตำแหน่งวิหารกับพระธาตุ
เจดีย์ที่ต่อเนื่องกันแล้ว เมื่อเข้าสักการะพระพุทธรูปในวิหาร จึงได้สักการะ
พระธาตุไปพร้อมกันด้วย

พระธาตุเชิงชุมเป็นพระธาตุเจดีย์ก่ออิฐถือปูนสูง 30 ม.
มีรูปแบบศิลปะเป็นเจดีย์ทรงปราสาทยอดที่มียอดเป็นทรงบัวเหลี่ยม
แบบล้านช้าง เช่นเดียวกับพระธาตุพนม ฐานเป็นสี่เหลี่ยมซ้อนลดหลั่น
ขึ้นไปหลายชั้น

เปิดทุกวัน 07.00-17.00 น.

นักท่องเที่ยวควรแต่งกายสุภาพ

พระธาตุศรีจอมทอง

พระธาตุเจดีย์ที่ไม่ได้บรรจุพระบรมสารีริกธาตุไว้ถาวร

ที่ตั้ง วัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร ต. บ้านหลวง อ. จอมทอง จ. เชียงใหม่

โดยทั่วไปพระบรมสารีริกธาตุมักประดิษฐานไว้ในพระธาตุเจดีย์อย่างถาวร แต่ที่พระธาตุศรีจอมทอง พระบรมสารีริกธาตุกลับประดิษฐานอยู่ในวิหารหลวง สามารถนำออกให้ชาวบ้านสักการะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในงานสงฆ์พระธาตุจอมทอง ในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 9 ของทางเหนือราวเดือนมิถุนายน ที่มีผู้คนหลั่งไหลมาร่วมงานอย่างคับคั่ง

พระธาตุศรีจอมทอง สันนิษฐานว่าสร้างในพุทธศตวรรษที่ 21 เพื่อเป็นที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ โดยเป็นสัญลักษณ์แห่งการหยั่งรากของพุทธศาสนาในเชียงใหม่ แม้มีอายุกว่า 500 ปี ทว่ารูปแบบศิลปกรรมกลับอยู่ในช่วงพุทธศตวรรษที่ 24 ลงมาทั้งสิ้น เนื่องจากได้รับการซ่อมแซมในสมัยฟื้นฟูเชียงใหม่เมื่อพุทธศตวรรษที่ 24 ซึ่งเป็นการซ่อมครั้งสำคัญโดยช่างพม่าในช่วงรัชกาลที่ 5 คือเป็นเจดีย์ทรงกลมระฆัง ศิลปะล้านนา มีรูปแบบเป็นองค์ระฆังขนาดเล็กอยู่บนฐานทรงกลมซ้อนกันสามชั้น ตั้งอยู่บนฐานสี่เหลี่ยม “ยกเก็จ” หรือฐานย่อมุมแบบหนึ่ง

รูปแบบพระธาตุเป็นเจดีย์ทรงระฆังแบบล้านนา ที่มีส่วนฐานบัว และส่วนรองรับองค์ระฆังแบบพระธาตุหริภุญไชย ซึ่งเป็นรูปแบบที่นิยมในช่วงพุทธศตวรรษที่ 20-21

ลักษณะเด่นของพระธาตุศรีจอมทอง คือ พระบรมสารีริกธาตุไม่ได้ประดิษฐานอย่างถาวรอยู่ในองค์พระเจดีย์ แต่บรรจุใส่พระโกศซ้อนกันห้าชั้นภายในมณฑปซึ่งประดิษฐานอยู่ในวิหารจัตุรมุข สามารถอัญเชิญออกมาให้ผู้คนสักการะได้ แสดงให้เห็นถึงความผูกพันอันแน่นแฟ้นระหว่างพระพุทธศาสนากับชาวล้านนา ตั้งแต่ระดับผู้ปกครองเมืองมาจนถึงชาวบ้านร้านถิ่น ทั้งมีประเพณีถวายพระพุทธรูป รวมทั้งสิ่งของมีค่าให้แก่พระธาตุเพื่อเป็นพุทธบูชามาตั้งแต่อดีต จิงชุดพบโบราณวัตถุจำนวนมาก และในสมัยพระเจ้าเจ็ดตนยังเกิดประเพณีอัญเชิญพระบรมสารีริกธาตุออกจาก อ. จอมทอง ไปให้ผู้คนในตัวเมืองเชียงใหม่ได้สรงน้ำด้วย

เปิดทุกวัน 08.00-16.00 น.

โทร. 0-5334-1093, 0-5334-1664

นักท่องเที่ยวควรแต่งกายสุภาพ

พระบรมธาตุไชยา

พระเจดีย์ศิลปะศรีวิชัยในพุทธศาสนamahayan

ที่ตั้ง วัดพระบรมธาตุไชยาราชวรวิหาร ต. เวียง อ. ไชยา จ. สุราษฎร์ธานี

อดีตศาสนสถานของพุทธศาสนานิกายมหายาน ต่อมาได้รับการบูรณะและปรับเปลี่ยนมาเป็นของพุทธนิกายเถรวาท มีรูปแบบสถาปัตยกรรมแบบศรีวิชัย ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากศิลปะชวา หรืออินโดนีเซีย

พระบรมธาตุไชยาเป็นเจดีย์ทรงปราสาทยอด ที่เรียกกันทั่วไปว่าแบบศิลปะศรีวิชัย เหนือเรือนธาตุทำเป็นหลังคาซ้อนกันขึ้นไปสามชั้น มีการประดับสอปจำลองทั้งที่มุมและด้านข้างแต่ละชั้น แต่ละชั้นมีส่วนประกอบสำคัญเป็น “กุฑู” หรือชั่มวงโค้งซึ่งเป็นสัญลักษณ์แทนอาคารจำลอง และมีการประดับสอปจำลองเหนือกุฑู แสดงการรับอิทธิพลรูปแบบอาคารมาจากอินเดีย รูปทรงของพระบรมธาตุไชยามีต้นเค้ามาจาก “จันทิเมนดุต” เจดีย์พุทธศาสนamahayanในชวา จึงน่าจะสร้างขึ้นในวัฒนธรรมความเชื่อเดียวกันมาก่อน

สันนิษฐานว่า เมื่อแรกสร้าง สถานที่แห่งนี้จะเป็นเพียงศาสนสถานเล็ก ๆ ของพุทธนิกายมหายาน แต่มีความสำคัญมากขึ้นในสมัยอยุธยาจนมีการบูรณะให้เป็นเจดีย์บรรจุพระบรมสารีริกธาตุ รวมทั้งมีการสร้างโบสถ์ วิหาร จนกลายเป็น “วัดพระบรมธาตุไชยา” มีการบูรณะหลายครั้ง ครั้งที่สำคัญคือสมัยรัชกาลที่ 5 ที่มีการต่อเติมยอดพระบรมธาตุให้เป็นรูปแบบเจดีย์ ประดับลวดลายปูนปั้นที่ซุ้มกุฎีเพิ่มเติมและประดับตราแผ่นดินในสมัยรัชกาลที่ 5 ไว้ด้วย ทั้งเจ้าคณะเมืองไชยาก็ได้ชักชวนพุทธศาสนิกชนให้ร่วมกันบูรณะต่อเติมองค์พระบรมธาตุให้สมบูรณ์โดยใช้เวลาถึง 14 ปีเศษ

ปัจจุบันชุมทางเข้าห้องสี่เหลี่ยมในองค์พระบรมธาตุ ประดิษฐานพระพุทธรูปปูนปั้น ซึ่งแต่เดิมน่าจะเคยประดิษฐานพระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวรมาก่อน แสดงถึงการเปลี่ยนจากนับถือพุทธนิกายมหายานมาเป็นพุทธนิกายเถรวาท

เปิดทุกวัน 07.00-17.00 น.

โทร. 0-7743-1090, 0-7743-1402

นักท่องเที่ยวควรแต่งกายสุภาพ

พระธาตุดอยสุเทพ

พระธาตุเจดีย์บนภูเขาสูง

กับความเชื่อภูเขาศักดิ์สิทธิ์และศูนย์กลางจักรวาล

ที่ตั้ง วัดพระธาตุดอยสุเทพ ต. สุเทพ อ. เมือง จ. เชียงใหม่

พระบรมธาตุเจดีย์คู่บ้านคู่เมืองเชียงใหม่ ตั้งอยู่บนยอดดอยสุเทพตามคติการจำลองภูเขาให้เป็นศูนย์กลางจักรวาล และจำลองพระธาตุให้เป็นเจดีย์จุฬามณีบนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ อีกทั้งเป็นพระธาตุประจำปีมะแม ในคติการไหว้พระธาตุประจำปีเกิดของชาวล้านนา

พระธาตุดอยสุเทพสร้างในสมัยพระเจ้ากือนา ราวต้นพุทธศตวรรษที่ 20 มีตำนานว่าพระองค์ได้รับพระบรมธาตุส่วนพระเศียรมาจากสุโขทัย ต่อมาพระบรมธาตุเกิดปาฏิหาริย์แยกเป็นสององค์ องค์หนึ่งจึงไว้ที่วัดสวนดอก อีกองค์ใช้ช่างมุงคลี่เสียดายจนมาสร้างพระธาตุนบดอยสุเทพ ต่อมาบูรณะพระธาตุครั้งใหญ่ในสมัยพระเมืองเกษเกล้า พ.ศ. 2081 จนมีรูปแบบองค์พระธาตุแบบในปัจจุบัน คือเป็นเจดีย์ทรงแปดเหลี่ยมบนฐานย่อมุมไม้ยี่สิบ ปิดทองจังโก หรือแผ่นทองคำผสมทองแดง คุมลึงเมือองสวयงาม

รูปแบบศิลปกรรมของพระธาตุนี้เป็นเจดีย์ทรงระฆังแบบล้านนา
ระยะหลัง ที่มีส่วนรองรับองค์ระฆังและบัลลังก์หลายเหลี่ยม เป็นรูปแบบ
ที่เกิดขึ้นในสมัยล้านนาตอนปลายพุทธศตวรรษที่ 21

การสร้างพระธาตุนบพิตำโดยสุเทพนี้ ตรงตามคติการนับถือ
ภูเขาสูงเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ของชาวบ้านท้องถิ่นที่มีอยู่ดั้งเดิม ชาวบ้าน
เชื่อว่าบนภูเขาเป็นที่สถิตของสิ่งศักดิ์สิทธิ์และวิญญาณบรรพบุรุษ ต่อมา
เมื่อพุทธศาสนาแพร่เข้ามา ได้นำความเชื่อเรื่องศูนย์กลางจักรวาลเข้ามา
ด้วย จึงสร้างพระธาตุดอยสุเทพขึ้น โดยเปรียบเทียบยอดเขาศักดิ์สิทธิ์
เป็น “เขาพระสุเมรุ” หรือแกนกลางจักรวาล และน่าจะจำลองให้พระธาตุ
ดอยสุเทพเป็น “เจดีย์จุฬามณี” เจดีย์บรรจุพระบรมธาตุบนสวรรค์ชั้น
ดาวดึงส์ซึ่งอยู่บนยอดเขาพระสุเมรุด้วย

นอกจากนี้พระธาตุดอยสุเทพยังถือเป็นพระธาตุประจำปีมะแม
ตามความเชื่อเรื่องพระธาตุประจำปีนักษัตรของชาวล้านนา ความเชื่อ
เรื่องนี้มีนิกายการจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สันนิษฐานว่า น่าจะเกิดขึ้น
จากเรื่องการเมือง เพราะถูกสถาปนาขึ้นในช่วงหลังรัชกาลที่ 5 ซึ่งเป็น
ยุคสมัยที่มีการรวบรวมอำนาจเข้าสู่ศูนย์กลางรัฐ ทำให้เจ้าพื้นเมืองลด
ความสำคัญลง รวมทั้งเจ้าล้านนาทางเหนือก็เสียอำนาจทางการปกครอง
ไป จึงเกิดแนวคิดสร้างพระธาตุประจำปีเกิด โดยรวบรวมพระธาตุสำคัญ
ในเขตอิทธิพลล้านนา ล้านช้าง และพม่า เช่น พระธาตุศรีจอมทองเป็น
พระธาตุประจำปีชวด พระธาตุพนมเป็นพระธาตุประจำปีวอก พระธาตุ
ลำปางหลวงเป็นพระธาตุประจำปีฉลู ฯลฯ เป็นการสร้าง “ความรู้สึก”
ว่าล้านนายังคงเป็นศูนย์กลางวัฒนธรรมในภูมิภาคนี้อย่างที่เคยเป็นมา
อย่างไรก็ดีแนวคิดนี้ยังไม่ได้รับการยอมรับนักในแวดวงวิชาการ

เปิดทุกวัน 06.00-19.00 น.

โทร. 0-5329-5000

นักท่องเที่ยวควรแต่งกายสุภาพ

พระธาตุลำปางหลวง

คติจักรวาลซ่อนไว้ในเวียงพระธาตุ

ที่ตั้ง วัดพระธาตุลำปางหลวง ต. ลำปางหลวง อ. เกาะคา จ. ลำปาง

พระธาตุลำปางหลวงมีการวางผังอาคารและการประดับตกแต่งที่แสดงถึงคติการจำลองจักรวาล ในอดีตพระธาตุแห่งนี้มีความสำคัญในฐานะเป็นศูนย์กลางทางศาสนา หรือ “เวียงพระธาตุ” ซึ่งต้องอุทิศคนและสัตว์เลี้ยงให้เป็น “ข้าพระธาตุ” คอยเฝ้ารักษาพระธาตุไว้ด้วย

ตำนานกล่าวว่า พระธาตุลำปางหลวงเป็นที่บรรจุพระเกศา และพระบรมสารีริกธาตุส่วนพระนลาฏเบี่ยงขวา (หน้าผาก) และพระศอก (ลำคอ) รูปแบบศิลปะของพระธาตุลำปางหลวงเป็นเจดีย์ทรงระฆังแบบล้านนาสกุลช่างลำปาง ที่มีการผสมผสานรูปแบบระหว่างเจดีย์สุโขทัยกับล้านนา คือมีฐานแบบล้านนา และส่วนรองรับองค์ระฆังเป็นบัวกลีบแบบสุโขทัย พระธาตุตั้งอยู่ด้านหลังของวิหารหลวง ล้อมรอบด้วยวิหารทั้งสี่ทิศ โดยมีกำแพงวัดล้อมรอบอีกชั้น ที่ชุมประตูปูนบันทางเข้าวัด หรือ “ชุมประตูโขง” ตกแต่งด้วยสัตว์ป่าหิมพานต์ตามคติจักรวาล อันเป็นศิลปะเฉพาะของสถาปัตยกรรมล้านนา เปรียบดังทางผ่านจากโลกมนุษย์เข้าสู่แดนอันศักดิ์สิทธิ์ ที่มีเขาพระสุเมรุ (พระธาตุเจดีย์) เป็นศูนย์กลาง

การวางผังอาคารต่าง ๆ รอบองค์พระธาตุทั้งหมด แสดงถึงแนวคิดเรื่องไตรภูมิ หรือจำลองจักรวาล โดยมีองค์พระธาตุแทนเขาพระสุเมรุและเจดีย์จุฬามณีไปพร้อมกัน วิหารที่อยู่รอบแทนทวีปต่าง ๆ โดยมีวิหารหลวงแทนชมพูทวีป อันเป็นดินแดนที่พระพุทธเจ้ามาโปรดสัตว์โลก ภายในวิหารหลวงมีซุ้มโขง (หรือปราสาทจำลองบางที่เรียกว่า กุ หรือโขงพระเจ้า) ที่ประดิษฐานพระเจ้าล้านทอง ซึ่งเป็นสัญลักษณ์แทนพระพุทธเจ้า ขณะที่ลานทรายโดยรอบองค์พระธาตุ และระหว่างวิหารต่าง ๆ นั้นแทนมหานทีสีทันดร หรือห้วงสมุทรที่ล้อมรอบเขาพระสุเมรุ

พื้นที่วัดพระธาตุลำปางหลวงตั้งอยู่บนเนินเตี้ย ๆ ล้อมรอบด้วย “เมือง” หรือ “เวียง” เล็ก ๆ ใน อ. เกาะคา และมีกำแพงเมืองล้อมรอบเป็นขอบเขต เป็นเหมือนเมืองที่มีพระธาตุเป็นศูนย์กลาง เรียกกันว่า “**เวียงพระธาตุ**” การสร้างเวียงพระธาตุนี้เป็นคติการสร้างเมืองเพื่อให้เป็นสถานที่ประดิษฐานพระธาตุ ผู้คนที่อาศัยอยู่ในเวียงนี้คือเหล่าข้าทาสที่อาศัยอยู่เพื่อดูแลวัดและรักษาพระธาตุ ที่เรียกว่า “**ข้าพระธาตุ**” ซึ่งเป็นหน้าที่พิเศษที่กระทำตลอด แม้กระทั่งเกิดศึกสงคราม เหล่าข้าพระธาตุก็ต้องดูแลพระธาตุโดยไม่ถูกเกณฑ์ไปรบ รูปแบบเวียงพระธาตุยังพบทั่วไปในล้านนา เช่น เวียงสวนดอก ที่ จ. เชียงใหม่

วัดพระธาตุลำปางหลวงนับเป็นแหล่งรวมงานช่างล้านนาชั้นสูงในช่วงพุทธศตวรรษที่ 21-24 ภายในวัดมีงานศิลปอันวิจิตรของล้านนา เช่น วิหารน้ำแต้ม วิหารโถงที่มีจิตรกรรมเก่าแก่ของล้านนา เรื่องมาฆมานพ (กำเนิดพระอินทร์) และนิทานธรรมเรื่องนางสามาวดี ซึ่งเป็นงานจิตรกรรมสกุลช่างลำปางแบบดั้งเดิมที่หาชมยาก ฝีมือช่างพม่าตรงกับราชวงศ์ยองยานในพุทธศตวรรษที่ 24

เปิดทุกวัน 07.30-17.00 น.

โทร. 0-5324-8604

นักท่องเที่ยวควรแต่งกายสุภาพ

พระธาตุพนม

พระธาตุศักดิ์สิทธิ์ของคนไทย-ลาว

ที่ตั้ง วัดพระธาตุพนมวรมหาวิหาร ต. ธาตุพนม อ. ธาตุพนม จ. นครพนม

พระธาตุเก่าแก่ที่เป็นศูนย์รวมความศรัทธาของพี่น้องไทย-ลาว ได้รับการบูรณะต่อเติมหลายยุคหลายสมัย จากปราสาทขอมกลายเป็นเจดีย์ศิลปะล้านช้างทรงบัวเหลี่ยมเรียวสูงที่สง่างาม

พระธาตุพนมองค์ปัจจุบันเป็นองค์ที่สร้างขึ้นใหม่ครอบองค์เดิมที่หักโค่นลงมาเมื่อ พ.ศ. 2518 ตามตำนานกล่าวว่า พระธาตุพนมเป็นที่บรรจุพระอุรังคธาตุหรือกระดูกส่วนหน้าอก

รูปแบบศิลปะของพระธาตุเป็นเจดีย์ทรงปราสาทยอดแบบ
ล้านช้าง ที่มีส่วนยอดเป็นเจดีย์ทรงบัวเหลี่ยม เรือนธาตุประดับด้วยปูนปั้น
ลายพุ่มข้าวบิณฑ์ คล้ายรูปดอกบัวตูม ภาพสลักทั้งสี่ด้านและลักษณะ
อิฐกับเสาบั้งเดิมที่ฐานพระธาตุ ทำให้สันนิษฐานได้ว่าพระธาตุพนม
เคยเป็นปราสาทขอมมาก่อน ต่อมาเมื่อมีการนับถือพระพุทธศาสนา
จึงมีการแปลงปราสาทให้เป็นเจดีย์โดยการต่อเติมส่วนยอด และได้รับ
การต่อเติมอีกหลายครั้ง โดยการบูรณะเป็นศิลปะล้านช้างเกิดขึ้นใน
สมัยพระครูโพนเสม็ก พระเถระชาวลาวเป็นผู้ดำเนินการบูรณะ

มูลเหตุที่พระครูโพนเสม็กบูรณะเจดีย์บริเวณนี้ อ. ศรีศักร
วัลลิโภดม นักมานุษยวิทยาที่ศึกษาเกี่ยวกับพระธาตุ อธิบายว่า พระครู
โพนเสม็กคงเล็งเห็นว่าพื้นที่บริเวณภูเก้าพาริมฝั่งแม่น้ำโขง เป็น
“พื้นที่กลาง” คือ ไม่ตกอยู่ภายใต้อำนาจของเวียงจันทน์ และจำปาศักดิ์
ที่อยู่ใกล้เคียง อีกทั้งเป็นเส้นทางสัญจรของคนหลายชาติพันธุ์ จึงบูรณะ
พระธาตุพนมโดยให้มีความหมายเพื่อเป็นศูนย์กลางศรัทธาของคนทั้ง
ชาวไทย ชาวลาว และกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ ที่นับถือพุทธศาสนา

ในปัจจุบันแม้จะมีการกำหนดเส้นเขตแดนชัดเจนแล้ว โดย
พระธาตุพนมได้อยู่ในเขตแดนไทย แต่ชาวลาวก็ยังคงศรัทธาในองค์พระ
ธาตุและแวะเวียนมาสักการะอยู่ไม่เสื่อมคลาย แสดงให้เห็นถึงความ
เชื่อเรื่องศาสนาเป็นสิ่งที่อยู่เหนือพรมแดนทางการเมือง เมื่อผู้คน
มีสิ่งเคารพบูชาร่วมกัน

เปิดทุกวัน 07.00-17.00 น.

โทร. 0-4254-1051, 08-7948-2016

นักท่องเที่ยวควรแต่งกายสุภาพ

พระงาม พระศักดิ์สิทธิ์

พระพุทธรูปคือรูปเคารพแทนองค์พระพุทธเจ้า นับเป็นงานพุทธศิลป์ชั้นเลิศอีกอย่างหนึ่งที่สร้างขึ้นมาจากพลังศรัทธาของชาวพุทธ

บนแผ่นดินสยามเริ่มมีการสร้างพระพุทธรูปมาตั้งแต่ครั้งรับพุทธศาสนาจากวัฒนธรรมทวารวดีเมื่อพุทธศตวรรษที่ 12 หรือราวพันปีก่อน จากนั้นสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมนี้จากรุ่นสู่รุ่น โดยพัฒนารูปแบบศิลปะแตกต่างกันไปตามยุคสมัย

พระพุทธรูปแต่ละยุคสมัยสามารถสะท้อนความเป็นไปในยุคนั้นได้อย่างดี เช่น บางยุคมีพระพุทธรูปอ่อนช้อยงดงาม พระพักตร์มีความเมตตา แสดงให้เห็นว่าบ้านเมืองสงบ คนมีความสุข จึงมีเวลาวิจิตรบรรจงปั้น หรือยุคใดที่มีการสร้างพระพุทธรูปเป็นจำนวนมาก หรือมีขนาดใหญ่โต สะท้อนถึงความเจริญรุ่งเรืองของบ้านเมืองได้

นอกจากนี้การเคารพบูชาพระพุทธรูปยังแสดงให้เห็นถึงพลังศรัทธาของพุทธศาสนิกชนไทย รวมไปถึงการเชื่อเรื่องความศักดิ์สิทธิ์และอภินิหาร ซึ่งฝังรากลึกมาจากการนับถือสิ่งเหนือธรรมชาติที่มีอยู่ในสังคมแต่ดั้งเดิม

ลักษณะเด่นของงานพระพุทธรูปไทย คือช่างจะไม่สร้างพระพุทธรูปให้เหมือนธรรมชาติ แต่จะสร้างองค์ประกอบให้คล้ายกับร่างกายมนุษย์ และรังสรรค์ส่วนต่าง ๆ ให้พิเศษขึ้นเพื่อผลทางความงามเป็นหลัก โดยพยายามให้ใกล้เคียงกับความงามของมนุษย์ในอุดมคติที่เรียกว่า **“ลักษณะของมหาบุรุษ 32 ประการ”** มากที่สุด เช่น มีพระเศียรงามบริบูรณ์ มีพระวรกายตั้งตรง เป็นต้น

ในขั้นตอนสุดท้ายมักปิดทองให้ดูสว่างแวววาวเปลือง เพื่อสื่อถึง **“ฉัพพรรณรังสี”** หรือประกายที่ส่องมาจากพระวรกายของพระพุทธเจ้า ในฐานะที่ทรงเป็นผู้ละจากกิเลสทั้งปวง

พระพุทธชินราช วัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร

พระพุทธรูปที่ตั้งงามราวเทพดาสร้าง

ที่ตั้ง ต. ในเมือง อ. เมือง จ. พิษณุโลก

นักประวัติศาสตร์ศิลปะต่างกล่าวยกย่องให้พระพุทธชินราชเป็นพระพุทธรูปที่งามที่สุดองค์หนึ่งเท่าที่เคยสร้างขึ้นมาบนแผ่นดินสยาม พระพุทธชินราชประดิษฐานที่วัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร จ. พิษณุโลก มาตั้งแต่สมัยสุโขทัย จึงถือเป็นพระพุทธรูปคู่บ้านคู่เมืองพิษณุโลกตลอดมา

พระพุทธชินราชเป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัย หน้าตักกว้าง 2.85 ม. สูง 3.72 ม. หล่อด้วยทองสัมฤทธิ์ พุทธลักษณะของท่านมีความอ่อนช้อยงดงาม ให้ความรู้สึกสงบและอัมเมใจ เป็นรูปแบบศิลปะสมัยสุโขทัยซึ่งเป็นยุคที่สร้างพระพุทธรูปได้งดงามที่สุดยุคหนึ่ง พระพักตร์ของท่านเป็นรูปไข่ พระขนงโก่ง พระนาสิกงุ้ม พระโอษฐ์บางรูปกระชับแย้ม พระสรวลเล็กน้อย พระวรกายอ่อนช้อย และมีเอกลักษณ์คือประดิษฐานในซุ้มที่เรียกว่า “ซุ้มเรือนแก้ว”

ความงามของพระพุทธรูปชินราชนั้น ศิลปินบางท่านกล่าวว่า งามเข้าขั้นเนรมิต ยากจะหาผู้ใดเทียบ ผู้สร้างต้องเป็นช่างฝีมือชั้นครูเท่านั้นจึงจะสร้างได้ ทั้งยังรำลึกกันว่าเทวดาเป็นผู้สร้างพระพุทธรูปองค์นี้ขึ้น เนื่องจากมีตำนานเล่าว่าพระอินทร์แปลงกายเป็นชีปะขาวมาช่วยหล่อจนสำเร็จ ขณะที่นักวิชาการศึกษาพบว่า พระพุทธรูปชินราชเป็นพระพุทธรูปที่ถูกจำลองแบบไปสร้างมากที่สุด นับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

แม้จะเป็นพระพุทธรูปที่มีความงามและความศักดิ์สิทธิ์มากที่สุดรูปหนึ่ง ทว่าไม่มีเอกสารประวัติการสร้างให้อ้างอิงได้มากนัก มีนักวิชาการสันนิษฐานว่าสร้างขึ้นในสมัยสุโขทัยตอนปลาย ราวกลางพุทธศตวรรษที่ 20 เพราะการสร้างพระพุทธรูปขนาดใหญ่ที่มีสัดส่วนสมบูรณ์สวยงามเช่นนี้ ย่อมต้องสร้างโดยช่างปั้นและช่างหล่อที่มีความสามารถพัฒนาจนถึงขั้นสูงสุดเท่านั้น เมื่อเทียบกับพระศรีศากยมุนี แห่งวัดสุทัศนเทพวราราม ที่มีรูปแบบและขนาดใกล้เคียงกัน สันนิษฐานว่าพระพุทธรูปชินราชคงสร้างหลังพระศรีศากยมุนีเล็กน้อย จึงมีวิวัฒนาการที่อ่อนช้อยขึ้น

ในประวัติศาสตร์ยังพบว่า กษัตริย์ทุกสมัยให้ความสำคัญเคารพศรัทธาต่อองค์พระพุทธรูปชินราชอย่างต่อเนื่อง จึงมีการบูรณปฏิสังขรณ์พระพุทธรูปชินราชให้สวยงามบริบูรณ์ตลอดมา รวมถึงบูรณะวิหารพระพุทธรูปชินราชซึ่งเป็นที่ประดิษฐาน และวัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหารให้อยู่ในสภาพสมบูรณ์อย่างต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน

ครั้งหนึ่งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ รัชกาลที่ 5 เคยมีพระราชดำริจะอัญเชิญพระพุทธรูปชินราชมาไว้ที่วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม ในกรุงเทพฯ เนื่องจากทรงประทับใจในความงาม แต่เมื่อจะอัญเชิญลงมา ทรงพิจารณาอีกครั้งเห็นว่าพระพุทธรูปชินราชเป็นหลักเป็นสิริของเมืองพิษณุโลก เพราะประดิษฐานในเมืองพิษณุโลกมาตลอด นับตั้งแต่สร้าง ประกอบกับมีราษฎรร้องขอพระพุทธรูปชินราชไว้ พระองค์จึงมีรับสั่งให้หล่อองค์จำลองอีกองค์หนึ่ง และนำองค์จำลองมาประดิษฐานที่วัดเบญจมบพิตรฯ แทน

เปิดทุกวัน 06.00-21.00 น.

โทร. 0-5525-1649, 0-5525-8966

นักท่องเที่ยวควรแต่งกายสุภาพ

พระพุทธสิหิงค์ วัดพระสิงห์วรมหาวิหาร

พระพุทธรูปล้านนาที่ถูกจำลองไปสร้างยังเมืองสำคัญ

ที่ตั้ง ต. พระสิงห์ อ. เมือง จ. เชียงใหม่

ศิลปะล้านนานับเป็นงานสกุลช่างที่งดงามไม่แพ้ศิลปะอื่นใดในโลก พระพุทธสิหิงค์เป็นพระพุทธรูปศิลปะล้านนาที่งดงามที่สุดองค์หนึ่ง ทั้งยังมีความศักดิ์สิทธิ์จึงได้รับการจำลองไปสร้างยังเมืองสำคัญต่าง ๆ เช่น กรุงเทพฯ นครศรีธรรมราช และในช่วงเทศกาลสงกรานต์จะอัญเชิญพระพุทธสิหิงค์ออกมาให้ประชาชนได้สรงน้ำ

พระพุทธรูปปางมารวิชัย อายุราวพุทธศตวรรษที่ 19-20 พุทธลักษณะเป็นศิลปะล้านนา เรียกว่าแบบ “**เชียงใหม่รุ่นแรก**” หรือ “**สิงห์หนึ่ง**” ซึ่งเป็นศิลปะล้านนาก่อนที่ศิลปะสุโขทัยจะเข้ามาผสมผสาน มีลักษณะเฉพาะตัว คือ พระรัศมีรูปดอกบัวตูมหรือลูกแก้ว ขมวดพระเกศาใหญ่ เวียนเป็นวงกันหอย พระพักตร์กลม แยมพระโอษฐ์ พระวรกายอวบอ้วน ชายสังฆาฏิสั้น ปลายทบซ้อนเรียกว่า เขี้ยวตะขาบ และนั่งขัดสมาธิเพชรเห็นฝ่าพระบาททั้งสองข้าง พุทธลักษณะของท่านให้ความรู้สึกรื่นรมย์สงบเย็น นับเป็นพระพุทธรูปศิลปะล้านนาที่งดงามที่สุดองค์หนึ่ง

พระพุทธรูปประดิษฐานในวิหารลายคำ วัดพระสิงห์วรมหาวิหาร โดยด้านหลังองค์พระมี “**ลายคำ**” หรือลายปิดทองบนพื้นสีแดงชาดช่วยขับเน้นให้พระพุทธรูปดูสง่างามยิ่งขึ้น

ด้วยความงดงามและความศักดิ์สิทธิ์ พระพุทธรูปองค์นี้จึงได้รับการจำลองไปสร้างยังเมืองต่าง ๆ ทำให้พระพุทธรูปนามพระพุทธรูปสิงห์มีหลายองค์ องค์ที่เป็นพระพุทธรูปคู่บ้านคู่เมืองที่สำคัญ นอกจากพระพุทธรูปสิงห์ที่วัดพระสิงห์ จ. เชียงใหม่แล้ว ยังมีพระพุทธรูปสิงห์ที่พระที่นั่งพุทไธสวรรย์ กรุงเทพฯ และพระพุทธรูปสิงห์ที่หอพระพุทธรูปสิงห์นครศรีธรรมราช ทั้งสามองค์ล้วนอ้างตำนานการสร้างที่ลังกา แต่นักวิชาการลงความเห็นว่าเป็นพระพุทธรูปที่วัดพระสิงห์น่าจะเป็นองค์แรกเริ่ม เพราะตำนานเกี่ยวพระพุทธรูปสิงห์ล้วนแต่งขึ้นในภาคเหนือทั้งสิ้น

ความงามของพระพุทธรูปสิงห์คือนอกจากสะท้อนถึงความก้าวหน้าทางงานช่าง ยังแสดงให้เห็นความศรัทธาในพระพุทธรูปศาสนาของชาวล้านนาได้เป็นอย่างดี

เปิดทุกวัน 08.00-17.00 น.

โทร. 0-5327-3703, 0-5327-6221

นักท่องเที่ยวควรแต่งกายสุภาพ

พระพุทธรูปทรงเครื่อง วัดหน้าพระเมรุ

พระพุทธรูปทรงเครื่องอย่างกษัตริย์

ที่ตั้ง ต. ท่าวาสุกรี อ. พระนครศรีอยุธยา จ. พระนครศรีอยุธยา

พระพุทธรูปทรงเครื่องอย่างกษัตริย์ที่สง่างามในวัดหน้าพระเมรุ
เชื่อกันว่าสร้างขึ้นตามพุทธประวัติตอนทรมานพญามหามุข โดยแฝง
คติธรรมเรื่องการลดทิฐิมานะ

พระพุทธรูปทรงฉลองพระองค์แบบกษัตริย์ ที่เรียกว่า “**พระพุทธรูปทรงเครื่อง**” องค์นี้ เป็นพระประธานในโบสถ์วัดหน้าพระเมรุ มีพระนามว่าพระพุทธรูปนิมิตวิจิตรมารโมลีศรีสรรเพชญ์บรมไตรโลกนาถ หน้าตักกว้าง 4.5 ม. สูง 6 ม. หล่อด้วยสัมฤทธิ์ปิดทองทั้งองค์ พุทธลักษณะที่ปรากฏอยู่เรียกว่า “**พระพุทธรูปทรงเครื่องใหญ่**” ซึ่งเป็นศิลปะสมัยอยุธยาตอนปลายที่เกิดขึ้นในสมัยพระเจ้าปราสาททอง โดยพัฒนาต่อจาก “**พระพุทธรูปทรงเครื่องน้อย**” ในสมัยอยุธยาตอนกลางจนมีลักษณะเด่นคือ พระชนงไถ่และตั้ง พระนาสิกโด่ง พระโอษฐ์เรียวเหมือนกระจับ ทั้งยังสวมมงกุฎทรงสูง มีสร้อยสังวาลประดับลวดลายอย่างประณีต เครื่องทรงต่าง ๆ ล้วนใหญ่โตมากขึ้นกว่ายุคก่อน ลักษณะโดยรวมของพระพุทธรูปองค์นี้ให้ความรู้สึกถึงความสงบบ สง่างาม และมีอำนาจ ซึ่งสอดคล้องกับคติการสร้าง

คติการสร้างพระพุทธรูปทรงเครื่องในประเทศไทยตั้งแต่สมัยทวารวดี โดยสร้างเพื่อสอนให้คนลดทิฐิมานะ ตามเรื่องราวในพุทธประวัติตอนที่พระพุทธเจ้าปราบมัจฉาทิฐิของท้าวชมพูบดี กษัตริย์ผู้กล่าวว่าตนเป็นจักรพรรดิผู้ยิ่งใหญ่และร่ำรวยไม่มีใครเสมอเหมือน พระพุทธเจ้าจึงเนรมิตกายให้มีเครื่องทรงงดงามประดุจจักรพรรดิที่ยิ่งใหญ่กว่า ทำให้ท้าวชมพูบดีละทิฐิและขอผนวชก่อนจะบรรลุนิพพาน ล้นนิจฐานว่า พระพุทธรูปทรงเครื่อง วัดหน้าพระเมรุ สร้างด้วยความเชื่อนี้เช่นเดียวกัน

เปิดทุกวัน 08.30-17.30 น.

นักท่องเที่ยวควรแต่งกายสุภาพ

พระพุทธรูปหามณีรัตนปฏิมากร วัดพระศรีรัตนศาสดาราม

พระแก้วมรกตคู่เมืองสยาม

ที่ตั้ง แขวงพระบรมมหาราชวัง เขตพระนคร กรุงเทพฯ

พระพุทธรูปหามณีรัตนปฏิมากร หรือพระแก้วมรกต เป็นพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมืองของไทย มีความเชื่อว่าพระแก้วมรกตเป็น “รัตนะ” หรือ “ดวงแก้ว” ของพระอินทร์ จึงนำพระนามไปตั้งเป็นชื่อเมืองว่า “กรุงรัตนโกสินทร์” อันหมายถึง เมืองที่ประดิษฐานแก้วของพระอินทร์

แม้ตำนานระบุว่าสร้างในลังกาตั้งแต่ พ.ศ. 500 แต่พุทธลักษณะกลับแสดงให้เห็นว่าเป็นฝีมือช่างล้านนาสมัยพุทธศตวรรษที่ 20 มากกว่า สันนิษฐานว่าเป็นฝีมือช่างเชียงราย-พะเยา โดยเทียบกับพุทธลักษณะ

ของพระพุทธรูปหินทรายสกุลช่างพะเยาที่ใกล้เคียงกัน คือพระพักตร์กลม และพระเศียรโล่ง ไม่มีขมวดพระเกศา รูปแบบศิลปะของพระแก้วมรกต จัดอยู่ในศิลปะล้านนาที่มีการผสมผสานระหว่างศิลปะสุโขทัยและศิลปะ ล้านนา ขณะที่วัสดุที่ใช้สร้างพระพุทธรูปไม่ใช่มรกต แต่เป็นหินสีเขียว ชนิดหนึ่ง ทำให้พระพุทธรูปองค์นี้มีลักษณะพิเศษ

พระแก้วมรกตได้รับการอัญเชิญให้ไปประดิษฐานยังเมืองสำคัญ ต่าง ๆ หลายเมือง เริ่มต้นพบว่าพระแก้วมรกตประดิษฐานครั้งแรกที่เมือง เชียงราย ใน พ.ศ. 1979 จากนั้นอัญเชิญมาประดิษฐานที่ลำปาง เชียงใหม่ หลวงพระบาง และเวียงจันทน์ ก่อนที่พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้า- จุฬาโลกฯ เมื่อครั้งดำรงตำแหน่งสมเด็จเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึก จะอัญเชิญลงมาในสมัยกรุงธนบุรี และนำมาประดิษฐานไว้ในพระอุโบสถ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเลื่อมใสพระแก้ว- มรกตอย่างยิ่ง จึงทรงพระราชนิพนธ์ตำนานพระแก้วมรกตไว้จำนวนหนึ่ง ซึ่งสะท้อนว่าพระแก้วมรกตเป็นพระพุทธรูปคู่บ้านคู่เมืองและคู่บารมี ของกษัตริย์ที่นับถือพระพุทธศาสนา โดยทรงเชื่อว่ามีเฉพาะกษัตริย์ผู้มี บุญญาธิการเท่านั้น จึงจะรักษาพระแก้วมรกตไว้ได้ อีกทั้งเชื่อว่า ความศักดิ์สิทธิ์ของพระแก้วมรกตทำให้บ้านเมืองเจริญรุ่งเรืองและ ปลอดภัย ดังที่หลังจากประดิษฐานพระแก้วมรกตแล้ว บ้านเมืองก็เริ่ม อยู่เย็นเป็นสุขมานับแต่นั้น

เนื่องด้วยพระแก้วมรกตเป็นพระพุทธรูปคู่บ้านคู่เมืองของไทย จึงมีประเพณีเปลี่ยนเครื่องทรงพระพุทธรูปตามฤดูกาล เพื่อความเป็น สิริมงคล โดยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวหรือผู้แทนพระองค์ จะเสด็จ มาเปลี่ยนเครื่องทรงฤดูร้อนในวันแรม 1 ค่ำ เดือน 4 ฤดูฝนในวันแรม 1 ค่ำ เดือน 8 และฤดูหนาวในวันแรม 1 ค่ำ เดือน 12

เปิดทุกวัน 08.30-15.30 น. ยกเว้นวันที่มีพระราชพิธี

โทร. 0-2623-5500 ต่อ 3600

ชาวต่างชาติชำระค่าเข้าชม 400 บาท นักท่องเที่ยวควรแต่งกายสุภาพ สุภาพสตรีห้ามสวมกางเกงขาสั้นเหนือเข่า

จิตรกรรมชั้นครู ฝีมือจิตรกรเอก

คนไทยในอดีตเลื่อมใสศรัทธาในพุทธศาสนาอย่างมั่นคง จะทำสิ่งใดก็นิยมทำให้เกี่ยวเนื่องกับศาสนาเพราะถือว่าได้บุญกุศล แม้แต่การทำงานศิลปะก็ทำเพื่อถวายเป็นพุทธบูชา ทำให้เกิดงานพุทธศิลป์ขึ้นเป็นจำนวนมาก

หนึ่งในงานพุทธศิลป์ที่ได้รับการยอมรับว่ามีความงามยิ่ง คืองานจิตรกรรมฝาผนัง หรือการวาดภาพเขียนบนผนังโบสถ์ วิหาร ศาลาการเปรียญ ที่ช่างวาดสมัยก่อนมักเขียนเรื่องราวพุทธประวัติ ชาดก นิทานแฝงคำสอน ด้วยลายเส้นประณีตบรรจง จัดองค์ประกอบภาพและลงสีสันทันอย่างงดงามไว้อยู่ในวัด เพื่อให้คนที่เข้ามาได้สัมผัสความงาม พร้อมทั้งเรียนรู้หลักธรรมที่แฝงอยู่ในงานจิตรกรรมนั้นด้วย ถือว่าได้บุญเพิ่มขึ้นนอกจากการวาดถวายเป็นพุทธบูชา

พระมหากษัตริย์ต่างยึดคตินี้เช่นกัน จึงนิยมทำนุบำรุงศาสนา ด้วยการสร้างวัด และอุปถัมภ์จิตรกรฝีมือเยี่ยมให้รังสรรค์งานชั้นยอดในวัดเป็นพระราชนิพนธ์ เมื่อมีเวทีแสดงออกและได้รับการสนับสนุน ทำให้เกิดช่างฝีมือดีจำนวนมากตามมา และขยายความรู้ด้านจิตรกรรมออกไปในวงกว้าง ช่างบางคนนำวิธีการเขียนไปผสมผสานกับวัฒนธรรมท้องถิ่น เกิดเป็นรูปแบบของตนเองทั้งงดงามและมีเสน่ห์เฉพาะตัว

แม้เรื่องราวที่เขียนตามวัดวาอารามต่าง ๆ ส่วนใหญ่เป็นเรื่องเกี่ยวกับพุทธประวัติ ทศชาติ คล้ายกัน แต่ในความเหมือนก็มีความต่างของฝีมือของศิลปินแต่ละคน ทั้งลายเส้น การจัดองค์ประกอบภาพ จนถึงการลงสีสันทันซึ่งแตกต่างกันไป

นอกจากนี้จิตรกรมักใส่รายละเอียดวิถีชีวิต เช่น การแต่งกาย การละเล่น ประเพณี ที่พิกาศัย ซึ่งสะท้อนภาพสังคมแต่ละยุคสมัยได้เป็นอย่างดี และที่น่าสนใจคือ จิตรกรบางคนมักแทรกภาพพระสิ่งทะเล้นที่เรียกว่า ภาพกามศิลป์ (หรือภาพเชิงสังวาส) ซึ่งไม่สามารถเขียนให้เห็นอย่างโจ่งแจ้งได้ตามขอบหรือมุมภาพ นับเป็นอารมณ์ขันของศิลปินซึ่งเป็นเสน่ห์อีกอย่างของภาพจิตรกรรมไทย

วัดสุวรรณารามราชวรวิหาร

การประชันฝีมือของสองสุดยอดศิลปินแห่งยุคสมัย

ที่ตั้ง ริมคลองบางกอกน้อย แขวงบางขุนนนท์ เขตบางกอกน้อย กรุงเทพฯ

ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ถือเป็นยุคทองของจิตรกรรมไทย เพราะเป็นช่วงเวลาที่บ้านเมืองเริ่มสงบจากสงคราม อีกทั้งพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 3 ทรงนิยมสร้างวัดและสรรหาช่างฝีมือดีมาวาดจิตรกรรม ทำให้ในยุคนี้เกิดช่างวาดฝีมือดีจำนวนมาก และมีงานจิตรกรรมชั้นเลิศเกิดขึ้นจำนวนมาก

แต่ถ้าจะกล่าวถึงงานจิตรกรรมที่เป็น **‘ที่สุดของที่สุด’** ในยุคทองนี้ นักประวัติศาสตร์ศิลปะต่างยกให้ภาพในอุโบสถวัดสุวรรณาราม ริมคลองบางกอกน้อย ที่ช่างยอดฝีมือทั้งหลายมาชุมนุมกันเขียน จนกล่าวกันว่าทุกภาพล้วนเข้าช่วยยอดเยี่ยมแห่งยุค โดยเฉพาะภาพชาดกเรื่องเนมิราชและมโหสถ ที่วาดบนห้องภาพติดกัน สันนิษฐานว่าเป็นการประชันฝีมือระหว่างครูทองอยู่และครูคงแป๊ะ สองครูช่างสุดยอดฝีมือแห่งยุค

จิตรกรรมภายในโบสถ์วัดสุวรรณารามเป็นแบบ “ไทยประเพณี” คือเป็นภาพพุทธประวัติและทศชาติ ซึ่งนิยมเขียนตั้งแต่สมัยอยุธยา ตอนปลายมาจนถึงต้นกรุงรัตนโกสินทร์ ที่ผนังเหนือหน้าต่างทั้งฝั่งซ้าย และขวาเขียนภาพเทพชุมนุม ผนังระหว่างประตูด้านหน้าพระประธาน เขียนภาพพุทธประวัติ และเหนือประตูขึ้นไปคือภาพ “มารผจญ” ที่มีขนาดใหญ่และโดดเด่น ฉาก “มารผจญ” นี้ คือฉากสำคัญในพุทธประวัติ เป็นเหตุการณ์ที่กองทัพมารพยายามขัดขวางการตรัสรู้ พระพุทธเจ้า จึงอธิษฐานขอให้พระแม่ธรณีเป็นสักขีพยานถึงการบำเพ็ญเพียรของ พระองค์ ทำให้พระแม่ธรณีผุดขึ้นมาจากพื้นดินและบีบมวยผมให้เกิดน้ำ พัดกองทัพมารแตกพ่ายไป พระพุทธองค์จึงทรงตรัสรู้ในที่สุด ภาพตอนนี้ แฝงคติธรรมว่าความเพียรสามารถชนะอุปสรรคทั้งปวง เพื่อเป็นกำลังใจ ให้ผู้เข้ามาในโบสถ์พยายามบำเพ็ญเพียรละกิเลส

ขณะที่ผนังบริเวณระหว่างช่องหน้าต่างด้านล่างเป็นภาพทศชาติ หรือ 10 ชาติสุดท้ายของพระโพธิสัตว์ ก่อนตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า ภาพที่โดดเด่นคือเนมิราชชาดก และมโหสถชาดก ด้านซ้ายมือของ พระประธาน สันนิษฐานว่าเนมิราชชาดก วาดโดยครูทองอยู่ หรือ หลวงจิตรเจษฎา ช่างหลวงผู้นี้มีลายเส้นประณีต สง่างาม จึงวาดชาดก เรื่องนี้ได้อย่างอímเอมความรู้สึก โดยเฉพาะฉากพระเจ้าเนมิราช เสด็จไปเทศนาเทวดาบนสวรรค์นั้นวาดได้ประณีตมาก ขณะที่ภาพ มโหสถชาดก วาดโดยครูคงแป๊ะ ภาพนี้จัดองค์ประกอบภาพแบบไม่สมมาตร แต่ถ่ายทอดความวุ่นวายในฉากสู้รบระหว่างมโหสถกับกองทัพข้าศึก ออกมาได้อย่างมีพลัง อีกทั้งการใช้พู่กันหนดหนูเส้นบางเฉียบวาด ใบหน้าคน ช่วยทำให้ภาพคนดูมีชีวิตชีวา ภาพทั้งสองไม่อาจสรุปได้ว่า ภาพใดงดงามกว่ากัน เนื่องจากโดดเด่นไปคนละด้าน

ด้วยเป็นจิตรกรเอกของยุคทั้งคู่ ทำให้ครูทองอยู่และครูคงแป๊ะ ได้รับเชิญไปวาดประชันฝีมือกันหลายที่ อาทิ ในโบสถ์วัดบางยี่ขัน วัดอรุณราชวราราม วัดดาวดึงษาราม ทว่าในปัจจุบันภาพเหล่านั้น เสียหายไม่เหลือเค้าเดิม ภาพสมบูรณ์ที่สุดเหลือในวัดบางยี่ขัน และ วัดสุวรรณารามแห่งนี้เท่านั้น

เปิดทุกวัน 08.30-17.00 น.

โทร. 08-8829-9946, 0-2424-1673, 0-2434-7790-1

นักท่องเที่ยวควรแต่งกายสุภาพ และไม่จับต้องผลงาน

วัดพระสิงห์วรมหาวิหาร

ภาพเขียนเล่าเรื่องเมืองเชียงใหม่

ที่ตั้ง ต. พระสิงห์ อ. เมือง จ. เชียงใหม่

ในวิหารลายคำ วัดพระสิงห์วรมหาวิหาร นอกจากเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปองค์พระพุทธรูปคู่บ้านคู่เมืองเชียงใหม่แล้วยังมีภาพจิตรกรรมฝาผนังเรื่องสังข์ทองกับเรื่องสุวรรณหงส์ที่น่าชม โดยเฉพาะภาพสังข์ทองได้รับการยกย่องว่าวาดได้ประณีตพิถีพิถันและสะท้อนภาพสังคมอันหลากหลายชาติพันธุ์ในเชียงใหม่ยุคนั้นได้อย่างแจ่มชัด

สังข์ทองเป็นเรื่องการเห็นค่าความดีมากกว่ารูปลักษณ์ ส่วนสุวรรณหงส์เป็นเรื่องความรักที่ต้องผ่านอุปสรรคก่อนจะสมหวัง ทั้งสองเป็นวรรณกรรมพื้นบ้านที่มีพื้นฐานมาจากชาดกนอกนิบาต นิยมใช้เล่นละครนอกมาตั้งแต่ต้นกรุงรัตนโกสินทร์ แม้ศิลปินล้านนาพยายามนำมาเขียนตามแบบภาคกลาง แต่ก็ผันแปรไปตามรสนิยมช่วงพื้นเมืองของตน

จิตรกรผู้วาดสังข์ทองใช้สีและปิดทองเหมือนจิตรกรรมภาคกลาง แต่วาดใบหน้า เครื่องแต่งกายและวิถีชีวิตแบบทางภาคเหนือ รวมทั้งผสมผสานศิลปะพม่า ศิลปะพื้นถิ่นและศิลปะจีนลงไปจนกลายเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว เช่น ภาพกษัตริย์แต่งตัวอย่างพม่า ส่วนขุนนางข้าราชการ แต่งตัวแบบภาคกลางสมัยรัชกาลที่ 5 และชาวบ้านแต่งกายแบบทางเหนือ ขณะที่ภาพเจ้าชายจากร้อยเอ็ดเมืองที่รอทำพิธีเสวยทวยไส้มงกุฎแบบพม่าและไทใหญ่ และอยู่ในปราสาทแบบพม่า หรือภาพเจ้าชายเดินมาเป็นกลุ่มให้อริดาทั้งเจ็ดของท้าวสามลเลือกคู่ แต่งกายคล้ายกับพวกไทใหญ่ ฯลฯ รูปแบบศิลปะที่ผสมผสานกันนี้สะท้อนให้เห็นกลุ่มวัฒนธรรมที่หลากหลายในเชียงใหม่ได้เป็นอย่างดี บางคนจึงเรียกว่า **“สกุลช่างเชียงใหม่”**

ขณะที่ภาพสุวรรณหงส์ แม้ดงามเป็นรอง แต่ก็จัดองค์ประกอบภาพได้มีชั้นเชิง โดยเฉพาะภาพวาวของสุวรรณหงส์ไปติดที่ยอดปราสาทของนางเกศสุริยง ทำให้ทั้งสองพบรักกันนั้นสวยงามน่าชมเช่นเดียวกัน

เปิดทุกวัน 08.00-17.00 น.

โทร. 0-5327-3703, 0-5327-6221

นักท่องเที่ยวควรแต่งกายสุภาพ และไม่จับต้องผลงาน

วัดภูมินทร์

ชมวิถีชีวิตไทลื้อผ่านภาพจิตรกรรม

ที่ตั้ง ต. ในเวียง อ. เมือง จ. น่าน

วัดภูมินทร์ตั้งอยู่ในชุมชนชาวไทลื้อ ซึ่งพระเจ้าสุริยพงษ์-
ผริตเดชฯ เจ้าเมืองน่าน กวาดต้อนชาวไทลื้อจากเมืองสิบสองป่านาในจีน
มาตั้งถิ่นฐานอยู่ที่นี่เมื่อ พ.ศ. 2399 ภายในวิหารจัตุรมุข นอกจากมี
พระประธานสี่องค์หันพระพักตร์ออกไปตามทิศทั้งสี่ อันเป็นเอกลักษณ์
ของสกุลช่างเมืองน่านแล้ว ยังมีงานจิตรกรรมฝาผนังที่สันนิษฐานว่า
เป็นฝีมือช่างไทลื้อ ชื่อ หานนบัวผัน วาดโดยสะท้อนวิถีชีวิตและวัฒนธรรม
ไทลื้อไว้อย่างน่าชม

จิตรกรรมในวิหารเป็นเรื่องพุทธประวัติและคันทนกุมาร ซึ่งเป็น
เรื่องลูกกำพร้าที่ทำความดีเอาชนะปมด้อยของตนเอง กรมศิลปากร
สันนิษฐานว่า ภาพเขียนนี้วาดขึ้นเมื่อครั้งบูรณะวัดครั้งใหญ่ ปี พ.ศ. 2410
ราวต้นรัชกาลที่ 5

ที่โดดเด่นอย่างยิ่งคือวิธีการเขียนของหนานบัวผัน ที่วาดรูปใบหน้าคนกลมแป้น คิ้วรูปวงพระจันทร์ นัยน์ตาแฝงความเจ้าชู้ และแสดงอารมณ์ผ่านทางใบหน้า หากดีใจมุมปากจะเขยิบขึ้นทั้งสองข้าง ถ้าเสียใจมุมปากจะลดต่ำลง การเขียนใบหน้าคนนี้เป็นแบบฉบับเฉพาะตัวของจิตรกร ซึ่งต่างกับจิตรกรรมในภาคกลางที่ไม่นิยมแสดงความรู้สึกบนใบหน้า แต่จะแสดงอารมณ์ด้วยท่าทางแบบนาฏศิลป์แทน

ภาพที่มีชื่อเสียงมากคือภาพปูม่านย่ำม่าน หรือชายหญิงคู่หนึ่งยืนกระซิบเกี่ยวพาราสักัน ชายหนุ่มเปลือยอกเห็นรอยสักสีดำตั้งแต่สะดือลงมาถึงโคนขาตามความนิยมของชาวล้านนา เป็นที่มาของชื่อเรียกคนกลุ่มนี้ว่า **“ลาวพุงดำ”** ภาพนี้ซ่อนอยู่หลังประตูด้านทิศตะวันตก อีกภาพที่งดงามไม่แพ้กัน คือภาพชายหญิงกลุ่มหนึ่งยืนหยอกเข้าโดยขอต่อบุหรี่ช่ียวกัน ผู้หญิงในภาพนี้นั่งผ้าซิ่นไหมของพม่าที่เรียกว่าซิ่นลุตยา ซึ่งนิยมในกลุ่มเจ้านายฝ่ายเหนือในช่วงรัชกาลที่ 5 ขณะที่ภาพผู้หญิงโดยทั่วไปนั่งผ้าซิ่นต่อตีนแบบไทลื้อและซิ่นลายน้ำไหลแบบเมืองน่าน

นอกจากนี้ยังมีภาพหญิงสาวทอผ้า หาบน้ำ ฯลฯ ตามวิถีชีวิตในยุคนั้น รวมทั้งภาพมิชชันนารีชาวตะวันตก ซึ่งสะท้อนถึงกลุ่มคนต่างชาติที่เข้ามาในเมืองน่านขณะนั้น โดยเฉพาะชาวฝรั่งเศสที่เข้ามายึดครองประเทศลาว หรือบริเวณฝั่งขวาของลุ่มแม่น้ำโขง

เปิดทุกวัน 08.00-18.00 น.

โทร. 0-5471-0935

นักท่องเที่ยวควรแต่งกายสุภาพ และไม่จำเป็นต้องพลงาน

วัดบวรนิเวศวิหาร

ปรีศนาธรรมในจิตรกรรมแบบสมจริง

ที่ตั้ง แขวงบวรนิเวศ เขตพระนคร กรุงเทพฯ

งานจิตรกรรมตั้งแต่สมัยอยุธยาถึงต้นกรุงรัตนโกสินทร์ ส่วนใหญ่เป็นแบบ “ไทยประเพณี” คือ เขียนเกี่ยวกับพุทธประวัติ จนกระทั่งในสมัยรัชกาลที่ 4 ชาติตะวันตกเพื่ออิทธิพลเข้ามาพร้อมแนวคิด เหตุผลนิยม ขณะเดียวกันก็เกิดนิยายธรรมยุตที่เชื่อว่าพุทธศาสนาเป็น วิทยาศาสตร์มากกว่าอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ ปัจจัยทั้งสองส่งผลให้จิตรกรรม ฝาผนังยุคนี้เริ่มเปลี่ยนไป คือวิธีการเขียนและเนื้อหาเป็นแบบสมจริง มากขึ้น เน้นเรื่องมนุษย์ผู้ปฏิบัติธรรมมากกว่าพุทธประวัติ โดยมีจิตรกรเอก ผู้บุกเบิก คือ ขรัวอินโข่ง

ขรัวอินโข่งเป็นพระสงฆ์ ท่านไม่เคยไปต่างประเทศ แต่กลับ เขียนภาพสมจริงแบบฝรั่งได้ถูกต้อง ทั้งแสงเงา มิติ และรายละเอียดชีวิต คน โดยศึกษาจากภาพติดผนังของฝรั่ง และจินตนาการเอาเองเท่านั้น ด้วยความสนิทชิดเชื้อกับในหลวงรัชกาลที่ 4 ผู้ก่อตั้งนิยายธรรมยุต ขรัวอินโข่งจึงได้รับโอกาสให้ฝากฝีมือไว้ในวัดธรรมยุตหลายแห่ง โดยผลงาน ชิ้นเอกของท่านอยู่ในอุโบสถวัดบวรนิเวศวิหาร

ภาพเขียนในอุโบสถวัดบวรฯ แบ่งเป็นสามส่วนคือ ส่วนปริศนาธรรม ส่วนพิธีสงฆ์และงานบุญ และส่วนฉาภิชาติ ส่วนปริศนาธรรมเขียนบนผนังส่วนบน ทั้งหมดเป็นภาพวิถีคนตะวันตก เช่น คนฝรั่ง ดึกฝรั่ง กังหันลม เรือสำเภา การแข่งม้า ฯลฯ ด้านความงามนั้น น. ณ ปากน้ำ นักประวัติศาสตร์ศิลปะ ยกย่องว่า “ได้อารมณ์เฟื่องฝันอย่างน่าประหลาด” และ “ภาพทิวทัศน์เขียนระยะใกล้ไกลบรรยากาศล้วนมีชีวิตชีวา มีแต่ผู้เป็นอัจฉริยะเท่านั้นที่เขียนได้” ส่วนด้านเนื้อหา มองชั้นแรกคือการสะท้อนความเพ้อฝันของคนยุคนั้นที่อยากเป็นอารยะแบบฝรั่ง แต่มองอีกชั้นคือการซ่อนปริศนาธรรมเอาไว้

ตัวอย่างเช่นภาพการแข่งขันม้า ขวัญอินโข่งเปรียบพระพุทธรเจ้ากับสารถิ์ เปรียบพระธรรมกับวิธชีม้า และเปรียบพระสงฆ์กับม้า จึงมีความหมายว่าพระสงฆ์จะบรรลุธรรมได้ก็ด้วยยึดพระพุทธรและพระธรรมเหมือนม้าที่ถูกฝึกและเชื่อฟังสารถิ์จึงไปถึงเส้นชัย

ส่วนภาพพิธีสงฆ์และงานบุญ เช่น การบวช การตักบาตร การปฏิบัติพระวินัยอย่างเคร่งครัด แสดงถึงวัตรปฏิบัติตามแนวทางธรรมยุต ภาพเหล่านี้เขียนไว้บนผนังด้านล่าง ซึ่งนับว่าเป็นตำแหน่งที่เน้นความสำคัญ เพราะคนที่เข้ามาในโบสถ์จะเห็นได้ชัดเจน ขณะที่ส่วนฉาภิชาติหรือชาติทั้งหกที่แสดงถึงจิตใจของบุคคลหกประเภท ตั้งแต่ดำสนธิทจนถึงชาวสะอาด เขียนบนเสา โดยเขียนให้เสาที่อยู่ใกล้พระประธานเป็นสีเข้ม ยิ่งเสาที่ใกล้พระประธานเข้าไปสีก็ยิ่งอ่อนลง เปรียบเหมือนมนุษย์จะเข้าใกล้ความสว่าง สะอาดมากขึ้นเมื่อเข้าใกล้พระพุทธรองค์

เปิดทุกวัน 08.00-17.00 น. ควรติดต่อขออนุญาตล่วงหน้า

เนื่องจากภาพจิตรกรรมอยู่หลังแนวกั้นเข้าชม

โทร. 0-2282-8303, 0-2281-6427, 0-2281-5052

นักท่องเที่ยวควรแต่งกายสุภาพ และไม่จับต้องผลงาน

วัดใหญ่สุวรรณาราม

ภาพเทพชุมนุมฝีมือช่างเทวดา

ที่ตั้ง ต. ท่าราม อ. เมือง จ. เพชรบุรี

จิตรกรรมในอุโบสถวัดใหญ่สุวรรณาราม เป็นภาพเขียนฝีมือช่างสมัยอยุธยาตอนปลาย เขียนตามคติดั้งเดิมคือเป็นรูปพุทธประวัติและชาดก แต่ภาพที่โดดเด่นที่สุดในอุโบสถแห่งนี้คือภาพ **“เทพชุมนุม”** ซึ่งมาจากพุทธประวัติตอนที่บรรดาเทพมาสรรเสริญพระพุทธเจ้าผู้เอาชนะกิเลสจนตรัสรู้ได้ แม้ภาพส่วนใหญ่ลบเลือน แต่ยังเห็นลายเส้นประณีตงดงาม อ. ศิลป์ พีระศรี ถึงกับยกย่องว่า **“ช่างที่อยู่ในสมัยที่ภาพเขียนเจริญถึงขีดสุดเท่านั้น จึงสามารถวาดจิตรกรรมผาผนังที่งดงามเช่นนี้ได้”**

หากมองกว้าง ๆ ภาพทั้งหมดจะเป็นโทนสีแดง ชัดเจนให้พระประธานสีทองดูยิ่งขึ้น แต่เมื่อเพ่งดูรายละเอียดจะเห็นสีอื่น ๆ สดแทรกอย่างกลมกลืนโดยวาดเป็นลวดลายวิจิตรตระการตา โดยเฉพาะภาพบนผนังด้านข้างพระประธานที่เป็นลายเทพชุมนุมเรียงซ้อนกันห้าชั้น ประกอบด้วย เทวดา ฤๅษี นักกลีธ วิชยารนาท ครุฑ รวมกว่า 500 ตน

การวาดเทวดาแต่ละองค์ล้วนต่างไปจากชนบเดิม คือช่างเขียนเส้นคิ้วและหนดเทวดาเป็นลายกระหนก ในขณะที่เขียนหน้ายักษ์เป็นคนอ้วนหน้าย่น แสดงให้เห็นว่ายักษ์หมายถึงคนมีกิเลสดูอัปลักษณ์ ขณะที่เทวดาหมายถึงผู้มีจิตใจบริสุทธิ์จึงดูสง่างาม ความกล้าสร้างสรรค์งานเช่นนี้ถือเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของสกุลช่างเมืองเพชรบุรี

นอกจากนี้ลวดลายระหว่างเทพแต่ละองค์กว่า 500 ภาพนั้นไม่มีลายใดซ้ำกันเลย เช่น บางช่องเป็นลายพรรณพฤกษา บางช่องเป็นเปลวเพลิง บางช่องเป็นสัตว์ปีกโฉบบิน ผู้เชี่ยวชาญหลายท่านลงความเห็นว่า เป็นอัจฉริยภาพของครูช่างที่วาดลวดลายโดยฉับพลันไม่มีการร่างแบบไว้ล่วงหน้า ลายทั้งหมดมีหลากหลายรูปแบบ จนนักวิจารณ์ศิลปะยกให้เป็นสารานุกรมของลายไทย

ไม่เพียงภาพบนผนัง ทวารบาลที่ประตูดุโบสถยังงดงาม คือมีโครงหน้าอ้มเอม เครื่องอาภรณ์วาดได้อย่างอลังการ รวมถึงลายรดน้ำบนเสาแต่ละต้นก็งดงามโดยไม่มีลวดลายซ้ำกันเลย น. ณ ปากน้ำ นักประวัติศาสตร์ศิลปะกล่าวว่า “จัดเป็นฝีมือช่างเทวดา” นับเป็นงานจิตรกรรมชิ้นเยี่ยมของแผ่นดินอีกแห่งหนึ่ง

เปิดทุกวัน 08.00-16.00 น.

โทร. 0-3241-2714

นักท่องเที่ยวควรแต่งกายสุภาพ และไม่จับต้องผลงาน

วัดมัชฌิมาวาสวรวิหาร

ภาพเขียนที่เป็นต่งยุค “เรอเนซองซ์” ของเมืองไทย

ที่ตั้ง ต. บ่อยาย อ. เมือง จ. สงขลา

แต่ดั้งเดิมจิตรกรไทยใช้วัสดุธรรมชาติ เช่น เขม่า ปูนขาว ดินผสมกับกาบใช้เป็นสีที่เขียนจิตรกรรมฝาผนัง จนกระทั่งในสมัยรัชกาลที่ 4 เริ่มมีสีฝุ่นส่งมาจากเมืองจีน บางส่วนส่งมาจากยุโรป ทำให้ภาพจิตรกรรมในสมัยนี้ใช้สีได้สดใสยิ่งขึ้น เช่น งานจิตรกรรมในอุโบสถวัดมัชฌิมาวาส น. ณ ปากน้ำ นักประวัติศาสตร์ศิลปะ ยกย่องว่าใช้สีได้สดดมหัศจรรย์ วางจังหวะภาพดีเลิศ ให้อารมณ์โอเออ่า ถึงขั้นมีศิลปินยุโรปกล่าวว่าไม่ผิดกับภาพเขียนยุคเรอเนซองซ์-ยุคทองของศิลปะตะวันตกเลยทีเดียว

จิตรกรรมในโบสถ์วัดมณีมาวาสเขียนเรื่องพุทธประวัติและชาดก สันนิษฐานว่าศิลปินนำแบบอย่างมาจากกรุงเทพฯ เพราะมีภาพตำหนักริมน้ำ เรือนแพ คล้ายบริเวณท่าเตียน แต่สิ่งที่โดดเด่นมากคือการวางองค์ประกอบภาพโดยเฉพาะภาพขนาดใหญ่ ช่างเขียนจัดวางเส้นแนวตั้งและแนวนอนได้ลงตัว อีกทั้งใช้สีสดใสมหัศจรรย์ เช่นลงสีแดงเป็นพื้นเพื่อช่วยขับให้ส่วนที่ปิดทองดูมีพลัง หรือลงสีครามตามกำแพงให้ตัดกับสีน้ำตาลของพื้นดิน การใช้สีลักษณะนี้ทำให้ภาพดูมีชีวิตชีวาอย่างเช่นภาพมารผจญที่ใช้พื้นสีแดงสดให้อารมณ์ระทึกใจ และจัดภาพหมู่มารและเทพดาได้งดงามยิ่งนัก

หากพินิจในรายละเอียดจะเห็นชีวิตคนเล็กคนน้อยในสมัยรัชกาลที่ 4 สอดแทรกอยู่ทั่วไป เช่น ภาพผู้คนกินอยู่กันริมน้ำ อาบน้ำในคลอง การเล่นชกมวย ละครุ่น จั้ว รวมถึงการแสดงโนราที่นิยมในภาคใต้ นอกจากนี้ยังมีภาพชาวจีนแต่งงานกับหญิงไทย ปลูกบ้านแบบจีนอยู่กันเป็นชุมชน สะท้อนภาพกลุ่มชาวจีนที่เข้ามาค้าขายในตัวเมืองสงขลาขณะนั้น

ขณะเดียวกันบางภาพก็แสดงให้เห็นอิทธิพลของศิลปะตะวันตกที่เริ่มเข้ามาพร้อมกับการล่าอาณานิคม เช่น ภาพหญิงชายแต่งตัวแบบฝรั่ง เรือกลไฟ และอาคารบ้านเรือนทรงยุโรป

เปิดทุกวัน 08.00-18.00 น. ต้องขอให้พระสงฆ์ช่วยเปิดโบสถ์เข้าชม
นักท่องเที่ยวควรแต่งกายสุภาพ และไม่จับต้องผลงาน

งานศิลปะพื้นบ้าน บอกเล่าเรื่องราวท้องถิ่น

นอกจากในรั้ววัง หรือเมืองหลวง ที่มีงานศิลปะชั้นสูงอันเกิดจากการสั่งสมความรู้ และสืบทอดความเจริญรุ่งเรืองมายาวนาน ยังมีงานศิลปะอีกแขนงหนึ่งที่เกิดจากศรัทธาอันบริสุทธิ์ของชาวบ้าน ตั้งใจทำขึ้นเพื่อถวายเป็นพุทธบูชาเช่นเดียวกัน แม้จะผิดแผกไปจากแบบฉบับของช่างหลวง หรือไม่ได้สวยงามนักเพราะทำด้วยความรู้ความสามารถเท่าที่มีอยู่ของช่าง แต่ก็ถือได้ว่ามีเสน่ห์และเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่น่าสนใจไม่น้อย

งานศิลปะประเภทนี้มักสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อท้องถิ่น แหล่งศิลปวิทยาการที่อยู่ใกล้เคียง รวมถึงลักษณะภูมิประเทศและภูมิอากาศแถบนั้นได้เป็นอย่างดี เช่น เรามักพบโบสถ์ (หรือลิม) อีสานที่เป็นศิลปะล้านช้าง มีหลังคาไม้่อ่นช้อย บริเวณราวผึ้งเกาะสลักอย่างงดงาม สะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมล้านช้างที่เคยมีอิทธิพลในพื้นที่ โบสถ์มักเป็นโบสถ์ปูนขนาดเล็ก มีหลังคาไม้ ก็สะท้อนให้เห็นถึงการใช้วัสดุท้องถิ่นคือไม้ที่หาได้ง่าย และใช้ปูนสร้างเพื่อความคงทนแข็งแรง แต่แหล่งปูนมีน้อย จึงสร้างได้แค่เพียงหลังเล็ก ๆ ให้พอเพียงกับการใช้สอยเท่านั้น

เมื่อโบสถ์หลังเล็ก ช่างจึงเขียนจิตรกรรมฝาผนังไว้ด้านนอกด้วย ชาวบ้านจะได้ไม่ต้องเข้าไปแออัดข้างในเพื่อดูจิตรกรรมเหล่านั้น อีกทั้งผู้หญิงที่ห้ามเข้าไปในโบสถ์ยังได้ดูจิตรกรรม และโบสถ์ใดที่มีจิตรกรรม ก็จะมีชายคาปีกนกเพื่อป้องกันไม่ให้น้ำฝนทำให้ภาพเขียนเสียหาย จากตัวอย่างนี้จะเห็นได้ว่างานศิลปะพื้นบ้านนั้นน่าสนใจทั้งในแง่ของการสร้างด้วยพลังศรัทธาของชาวบ้าน และการบอกเล่าเรื่องราวของท้องถิ่นนั้น ๆ ออกมาได้เป็นอย่างดี

วัดมหาธาตุวรวิหาร

แหล่งปูนปั้นชั้นครูเมืองเพชร

ที่ตั้ง ต. กระแซง อ. เมือง จ. เพชรบุรี

เมืองเพชรเป็นเมืองช่างศิลป์มาแต่โบราณ โดยเฉพาะงานปูนปั้น ได้รับการยกย่องว่าฝีมือเป็นเลิศ ถึงกับมีคำเปรียบว่าปั้นลายกระหนก ได้พลั่วไหวดั่งเปลวไฟ ตามวัดต่าง ๆ ในเมืองเพชรล้วนมีงานปูนปั้นประดับ อย่างวิจิตร โดยเฉพาะวัดมหาธาตุวรวิหาร นอกจากมีพระประธานบรรจุ พระบรมสารีริกธาตุตั้งตระหง่านเป็นสัญลักษณ์ของเมืองแล้ว ยังมีงานปูนปั้นชั้นเลิศ ตั้งแต่งานอันวิจิตรของครูช่างผู้เป็นตำนาน จนถึงงานเปี่ยมจินตนาการของช่างรุ่นใหม่

เบื้องหลังที่ทำให้งานปูนปั้นเมืองเพชรขึ้นชื่อลือชามีสองปัจจัยสำคัญ ปัจจัยแรกคือ การนำตาลโตนดซึ่งเป็นวัตถุดิบพื้นบ้านมาผสม ทำให้ปูนเมืองเพชรเหนียว ยึดหยุ่น แห้งช้า หากปั้นไปแล้วไม่พอใจ ยังมีเวลาแก้ไขได้ จึงทำให้ได้งานที่ละเอียดอ่อนสวยงามยิ่งขึ้น อีกทั้งเมื่อแห้งแล้วยังแกร่งทนต่อแดด ลม ฝน คงสภาพได้นานนับร้อยปีจนชั่วลูกชั่วหลาน

ปัจจัยสำคัญอีกประการ คือการสั่งสมความรู้ช่างศิลป์ เนื่องจากเมืองเพชรเป็นเมืองทำการค้ามาแต่สมัยอยุธยา จึงได้รับอิทธิพลศิลปะช่างหลวงมาจากกรุงศรีอยุธยา ช่างเพชรบุรีนำความรู้นี้มาพัฒนาประยุกต์จนเป็นงานศิลปะที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว เรียกว่า **“สกุลช่างเมืองเพชร”** และส่งต่อความรู้ช่างศิลป์จากรุ่นต่อรุ่นมาจนถึงปัจจุบัน แม้กรุงศรีอยุธยาล่มสลายไป แต่งานช่างเมืองเพชรที่ต่อยอดมาจากอยุธยา ยังคงอยู่เรื่อยมา จึงมีคนขนานนามเมืองเพชรบุรีว่า เป็น **“อยุธยาที่มีชีวิต”**

วัดมหาธาตุวรวิหารเป็นวัดสำคัญใจกลางเมืองเพชรบุรี เป็นแหล่งรวมงานศิลปะสกุลช่างเมืองเพชรหลากหลาย โดยเฉพาะงานปูนปั้นที่ประดับประดาอยู่โดดเด่นทุกอาคาร ตั้งแต่ปราสาทพระธาตุ ที่มียานปูนปั้นยักษ์ประดับปราสาท ฝีมือครูพิน อินฟ้าแสง ครูช่างผู้บุกเบิกการปั้นภาพให้ลอยเด่นจากผนัง จนกลายเป็นที่นิยมในหมู่ช่างเมืองเพชรต่อมา

ส่วนที่หน้าบันอุโบสถมีลายปูนปั้นรามเกียรติ์ที่อ่อนช้อย ฝีมือครูคง ลำลี ขณะที่หน้าบันวิหารหลวงมีปูนปั้นรูปนารายณ์ทรงครุฑ ซึ่งสะท้อนถึงความกล้าคิดกล้าสร้างสรรค์ของช่างเมืองเพชร นั่นคือปกติครุฑจะจับหางนาครชูขึ้น แต่ครุฑที่นี่จะจับคอกนาครชูขึ้นทั้งหางลง เรียกว่า **“ครุฑยุคนาคหัว”** และบริเวณซุ้มประตูวิหารหลวงยังมีงานปูนปั้นเป็นลายละเอียดยิบพราวตา ฝีมือชั้นครูของครูหลวงกำไลมาภรณ์อีกด้วย

ขณะที่ศาลาอัมพรบุญประคอง ผสมผสานทั้งงานปูนปั้นตามชนบดดั้งเดิมและงานปูนปั้นความคิดสร้างสรรค์ มีปูนปั้นรูปทวยเทพต่าง ๆ ฝีมือครูเฉลิม พึ่งแดง ช่างรุ่นปัจจุบัน ประชันกับงานปูนปั้นเรื่องพระอภัยมณี และเหตุการณ์ 14 ตุลาฯ ฝีมือครูทองร่วง เอ็มโอรุ ช่างรุ่นปัจจุบันอีกคน

ครูทองร่วงยังนิยมปั้นงานร่วมสมัย จึงพบเห็นงานเหล่านี้ได้ทั่วไปในบริเวณวัด เช่น งานล้อชาวดังเรื่องคดีเพชรซาอุฯ งานปูนปั้น ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช และพลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ สองนักการเมืองคนสำคัญของไทย

เปิดทุกวัน 08.00-18.00 น.

นักท่องเที่ยวควรแต่งกายสุภาพ และไม่จับต้องผลงาน

วัดปงสนุกเหนือ

จากครูบาถึงพลังศรัทธาของชาวบ้าน

ที่ตั้ง ต. เวียงเหนือ อ. เมือง จ. ลำปาง

วัดปงสนุกเหนือมีสถาปัตยกรรมล้านนาที่สวยงาม โดยเฉพาะวิหารพระเจ้าพันองค์ที่สง่างาม และแผ่นคติพุทธศาสนาไว้อย่างแนบคาย เดิมวิหารหลังนี้ทรุดโทรม ชาวบ้านและช่างพื้นเมืองจึงร่วมกันบูรณะ โดยรักษาลักษณะแบบโบราณไว้ได้ดี จนได้รับรางวัลอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมประจำภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิกจากยูเนสโก (UNESCO Asia-Pacific Heritage Award) ในปี พ.ศ. 2551 เป็นรางวัลระดับ ‘ดี’ (Award of Merit) ซึ่งสูงสุดที่โครงการอนุรักษ์ของไทยเคยได้รับ

เดิมวิหารหลังนี้เป็นวิหารทรงมณฑปที่ทรวดโถม เมื่อ พ.ศ. 2429 หรือกว่า 120 ปีที่แล้ว ครอบอาโนชัยธรรมจินดา คนบ้านปงสนุก จึงได้นำชาวบ้านมาบูรณะโดยต่อเติมให้เป็นวิหารโถงจัตุรมุข และนำพระพิมพ์ 1,080 องค์ มาประดิษฐานไว้ภายในอาคาร พร้อมกับขนานนามใหม่ว่า วิหารพระเจ้าพันองค์

วิหารพระเจ้าพันองค์เป็นวิหารไม้สกุลช่างลำปาง ซึ่งดูแข็งแรง สง่างาม ทั้งเครื่องหลังคาและส่วนประดับตกแต่ง ต่างจากสกุลช่าง เชียงใหม่ที่ดูอ่อนช้อยกว่า การตกแต่งส่วนต่าง ๆ ในวิหารพระเจ้าพันองค์ แสดงถึงพุทธปัญญาของครอบอาโนชัยฯ ที่นำปรัชญาพุทธศาสนา มาถ่ายทอดเป็นงานศิลปะได้อย่างงดงาม เช่น พระประธานสิ่งศักดิ์หมายถึง พระพุทธเจ้าทั้งสี่ ผู้ตรัสรู้แล้วในภัทธกัปนี้ พระพิมพ์จำนวนมากแสดงถึง พระพุทธเจ้าจำนวนอนกอนันต์ ที่เสด็จมาเผยแผ่ธรรมแก่มนุษย์ ขณะที่ ส่วนตกแต่งอื่น ๆ ล้วนแสดงสัญลักษณ์ของจักรวาลตามโลกทัศน์ของไทย เช่น เขาพระสุเมรุ ป่าหิมพานต์ รวมทั้งเรื่องราวชาดกแสดงการบำเพ็ญ เพียรของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทั้งหมดนี้เพื่อน้อมนำให้ผู้คนยึดพระธรรม นำพาชีวิตไปสู่นิพพาน

เวลาล่วงเลยมา ผลงานชิ้นเอกของครอบอาโนชัยฯ ทรวดโถมลง ใน พ.ศ. 2549 นักวิชาการจากคณะจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จึงร่วมกับชาวบ้านปงสนุก ทำการบูรณะวิหารพระเจ้าพันองค์โดยรักษา วัสดุและรูปแบบศิลปะให้เหมือนเดิมมากที่สุด ด้วยความเคารพในผลงาน ของครอบอาโนชัยฯ เช่น ใช้ชาดทาอาคารเป็นสีแดง ประดับด้วยกระจก ตะกั่ว ฯลฯ จนสำเร็จเป็นวิหารหลังเดิมทั้งดงามเหมือนเมื่อร้อยปีก่อน และได้รับรางวัลระดับโลกดังที่ได้กล่าวไป

เปิดทุกวัน 08.00-17.00 น.

โทร. 0-5435-0841, 08-7115-1094

นักท่องเที่ยวควรแต่งกายสุภาพ

ลิมวัดสระเกตุ

จุโบสถอันสมถะแต่สง่างาม

ที่อยู่ ต. น้ำคำ อ. สุวรรณภูมิ จ. ร้อยเอ็ด

“ลิม” เป็นคำเรียกอุโบสถของคนอีสาน กร่อนเสียงมาจากคำว่า “ลัม” ที่แปลว่าขอบเขตสำหรับทำพิธีกรรมสงฆ์ คนอีสานมักสร้างลิมขนาดเล็กแค่พอเหมาะพอเพียงกับการใช้สอย ซึ่งสะท้อนถึงความสมถะเรียบง่าย ภายในวัดสระเกตุมีลิมขนาดเล็กศิลปะลาวสองหลังตั้งคู่กัน ลิมทั้งคู่มีหลังคาเครื่องไม้ที่เรียบง่ายสวยงาม ประดับด้วยลวดลายแกะสลักที่วิจิตรโดยฝีมือช่างพื้นถิ่น

ลิมหลังเดิมอยู่ทางซ้ายมือ สร้างขึ้นในสมัยอยุธยาตอนปลาย ช่วงที่กลุ่มคนไทย-ลาวเข้ามาตั้งถิ่นฐานในพื้นที่ ทำให้ลิมหลังนี้ได้รับอิทธิพลศิลปะล้านช้าง ตัวลิมเป็นลิมทึบหลังคาไม้ หน้าบันแกะสลักเป็นดอกพุดตาน ส่วนที่โดดเด่นคือรวงผึ้ง หรือ 'ฮวงผึ้ง' แกะสลักเป็นรูปราหูอมจันทร์กระหวัดเกี่ยวกับลายพรรณพฤกษาอย่างงดงาม ตามความเชื่อว่ารากูเป็นผู้พิทักษ์สถานที่ศักดิ์สิทธิ์ ป้องกันเสนียดจัญไร บ้างเชื่อว่ามาจากตัวหน้ากาล ใช้เตือนสติว่าความโกรธเกลียดจะกลืนกินสรรพสิ่ง ส่วนภายในลิมประดิษฐานหลวงพ่อใหญ่ ปางมารวิชัย ฝีมือช่างพื้นถิ่น

ความที่ลิมหลังเดิมนี้อยู่มานานมาก ชาวบ้านรุ่นต่อมาไม่แน่ใจว่าคนรุ่นก่อนใช้ทำพิธีอะไร จึงไม่กล้าบวชพระที่ลิมหลังนี้ และสร้างลิมหลังใหม่ขึ้นทางขวาโดยคงรูปแบบสถาปัตยกรรมเดิมไว้ เพื่อใช้ทำพิธีสงฆ์ต่าง ๆ ส่วนลิมเดิมใช้เป็นวิหารแทน

ลิมหลังใหม่สร้างราวรัชกาลที่ 4-5 มีสถาปัตยกรรมล้านช้างที่สวยงามเช่นกัน หน้าบันเขียนเป็นลาย 'ตาเว็น' หรือลายดวงตะวันส่องแสง แฝงความหมายว่า ปัญญาของผู้ใฝ่ใจในพระธรรม ประดูจความสว่างไสวของดวงอาทิตย์ ส่วนรวงผึ้งแกะสลักด้านหน้าเป็นรูปราหูและพรรณพฤกษา ด้านหลังสลักว่า "ข้าพเจ้า อ, จ, ช, พร้อมด้วยภิกษุสามเณรและโยมทั้งปวงทำหน้าต่างพัฒนสมา, เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๖" ซึ่งการไม่เอ่ยนามเต็ม แสดงถึงการสร้างเพื่อถวายเป็นพุทธบูชา โดยไม่อ้างความดีความชอบให้ตัวเอง

เปิดทุกวัน 08.00-17.00 น.
นักท่องเที่ยวควรแต่งกายสุภาพ

ลิมวัดโพธาราม

ภาพเขียนจากศรัทธาอันบริสุทธิ์

ที่ตั้ง ต. ดงบัง อ. นาตูน จ. มหาสารคาม

ภาพจิตรกรรมฝาผนังในภาคอีสาน เรียกกันว่า ‘อุปแต้ม’ วาดโดยใช้สีจากวัสดุที่หาได้ในท้องถิ่น เช่น คราม ขมิ้น ทำให้อุปแต้มส่วนใหญ่มีสีโทนเย็นเป็นเอกลักษณ์ ที่วัดโพธารามมีอุปแต้มฝีมือชาวบ้าน ทั้งบนผนังด้านในและนอกสิม เป็นภาพเรื่องพุทธประวัติ พระเวสสันดรชาดก นิทานพื้นบ้าน และประเพณีพิธีกรรมของคนอีสาน แม้ภาพไม่ได้ประณีตเท่าจิตรกรรมของช่างหลวง แต่ก็มีเสน่ห์เฉพาะตัว และบันทึกความเป็นอยู่ของชาวอีสานออกมาได้อย่างซื่อบริสุทธิ์

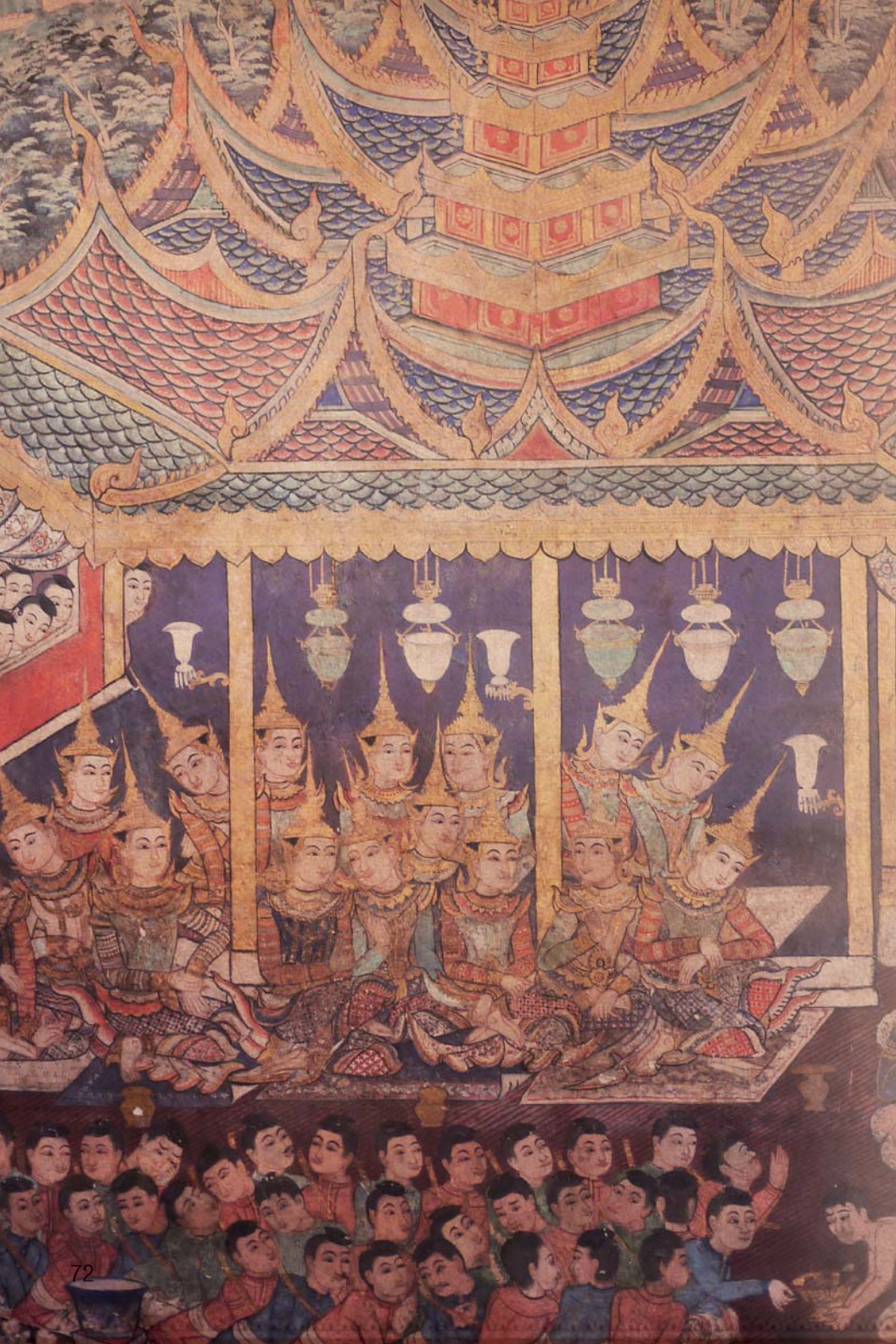
ภาพพุทธประวัติเขียนเฉพาะตอนสำคัญ เช่น ประสูติ ออกบวช ตรัสรู้ ขณะที่ภาพชาดกเขียนเฉพาะเรื่องพระเวสสันดร เช่นเดียวกับ รูปแต้มส่วนใหญ่ในอีสาน สันนิษฐานว่าเพราะชาดกเรื่องนี้ตรงกับคติ การดำเนินชีวิตของคนอีสาน ที่ถือการให้และแบ่งปันเป็นเรื่องสำคัญที่สุดในภาพยังแทรกชีวิตความเป็นอยู่ลงไปด้วย เช่น ภาพการทำนา งานบุญ ฆะเหวดหรือบุญเดือนสี่ ซึ่งมาจากพระเวสสันดรชาดก หรืองานเทศกาลชาติ ใกล้เคียงนั้นก็มีภาพการลงช่วง หรือช่วงเวลาหาคู่ที่ชายหนุ่มจะมาช่วยงาน หญิงสาวที่ลานหมู่บ้านโดยยังอยู่ในสายตาของผู้ใหญ่ และภาพพิธีกองฮอด หรือสงฆ์น้ำพระสงฆ์โดยใช้รางรดน้ำในวันสงกรานต์หรือวันสำคัญ เพื่อ เลื่อนสมณศักดิ์ให้พระสงฆ์ที่ชาวบ้านเห็นว่าปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ

พื้นที่ส่วนอื่นวาดเป็นนิทานพื้นบ้านยอดนิยมในพื้นที่อีสาน เรื่องสินไซ และพระมัลลย์ นิทานทั้งสองเรื่องต่างสอนว่าทำดีได้ดีทำชั่ว ได้ชั่ว โดยเฉพาะภาพพระมัลลย์ผู้เดินทางไปยังสวรรค์และนรก ช่างวาด ภาพนรกให้น่ากลัว มียมบาลลงทัณฑ์ คนตกกระทะทองแดง เพื่อสอนให้ ชาวบ้านไม่กล้าทำบาป เป็นกลวิธีหนึ่งที่ช่วยให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันได้ อย่างเป็นสุข

ใกล้เคียงกับลัทธิยังมีศาลาการเปรียญสี่ลัสม์ ที่ระดับปูนบันไดมีมือ ชาวบ้านบริเวณประตู หน้าต่าง และลันหลังคา เป็นรูปพระพุทธรูปเจ้า นาค และสัตว์ในป่าหิมพานต์ แม้ฝีมือทางช่างจะไม่ได้สูงมาก แต่ก็สะท้อน ให้เห็นถึงความพยายามสร้างงานตามแรงศรัทธาที่เปี่ยมล้น

เปิดทุกวัน 08.00-17.00 น.

นักท่องเที่ยวควรแต่งกายสุภาพ และไม่จำเป็นต้องพลงาน

วัดศิลปะพม่าในเมืองเหนือ

พื้นที่ภาคเหนือบริเวณจังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย ลำพูน ลำปาง แม่ฮ่องสอน หรือแผ่นดินล้านนาในอดีต มีวัดวาอารามจำนวนมาก เนื่องด้วยความศรัทธาในพุทธศาสนา ในจำนวนนี้มีอยู่ไม่น้อยที่เป็น วัดศิลปะกรรมแบบพม่า โดยสังเกตจากภายในวัดมักมีอาคารหลังใหญ่ ที่เรียกว่า “จอง” เป็นอาคารหลังเดียวที่ใช้งานออกแบบประสงค์ต่าง ๆ ทั้งเป็นวิหาร ศาลาการเปรียญ และกุฏิพระ จองจะมีหลังคาเป็นทรง ปราสาทซ้อนชั้น ประดับตกแต่งด้วยสังกะสีฉลุลาย และภายในวัดยังมี เจดีย์ทรงระฆังแบบมอญ-พม่า

เหตุที่ในภาคเหนือมีวัดศิลปะพม่าอยู่นี้ เนื่องจากในอดีต บริเวณนี้เป็นศูนย์กลางการค้า โดยมีอาณาเขตทางตะวันตกติดกับ ประเทศพม่า ในพม่าเป็นที่รวมของชนกลุ่มน้อยหลายกลุ่มที่เดินทาง ค้าขายข้ามไปมา เช่นกลุ่มไทใหญ่ในรัฐฉาน ซึ่งส่งอิทธิพลทางศิลปกรรม ต่อการสร้างวัดในล้านนา

นอกจากการค้าแล้ว กิจกรรมอีกอย่างที่สำคัญในล้านนาคือ การทำป่าไม้ ซึ่งระยะแรกเป็นกิจกรรมของชาวพม่า ที่เข้ามาผากตัวกับ เจ้านายต่าง ๆ ของล้านนา และได้รับอนุญาตให้ดำเนินกิจการได้ ต่อมา ในช่วงทศวรรษที่ 2430 อังกฤษอาศัยความได้เปรียบเรื่องทุน เข้ามา ควบคุมการทำไม้ในภาคเหนือแทน แต่ก็ยังจ้างชาวพม่าเป็นผู้คุมงานอยู่ ชาวพม่าเหล่านั้นสร้างฐานะขึ้นมารวดเร็ว และด้วยศรัทธาพระพุทธศาสนาอยู่แล้วจึงมักสร้างวัดใหม่ หรือทำนุบำรุงวัดเก่า โดยเอารูปแบบ ศิลปกรรมพม่าสมัยมณฑลพะโล่ที่ตนคุ้นเคยมาใช้ และมีการเอาวิทยาการ จากตะวันตก เช่น การประดับกระจกสี หรือตกแต่งลวดลายแบบตะวันตก มาใช้ด้วย

วัด ศรีชุม

กระเจกสิตรถการตาในโบสถ์ “เปียตต์”

ที่ตั้ง ถ. ทิพย์วรรณ สีแยกศรีชุม-แม่ทะ ต. สวนดอก อ. เมือง จ. ลำปาง

วัดศรีชุมเป็นวัดพม่าขนาดใหญ่ มีงานศิลปะแบบพม่าที่สวยงาม น่าชม ทั้ง “จอง” หรืออาคารอเนกประสงค์ของวัด เจดีย์ทรงเครื่องศิลปะพม่าผสมมอญ และโบสถ์ที่ภายในประดับกระเจกสิอย่างวิจิตร

วัดนี้สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2433 โดย “อุโย” คหบดีชาวพม่าที่มาทำธุรกิจไม้สักในเมืองลำปาง ชาวพม่าเชื่อว่าในต้นไม้สักขเทวดาสถิตอยู่ ดังนั้นเมื่อทำกิจการป่าไม้ที่ต้องโค่นไม้สักจำนวนมาก จึงต้องอุทิศส่วนกุศลให้แก่รุกขเทวดา ด้วยการสร้างวัดหรือบูรณะวัดเก่า

ความเป็นวัดศิลปะพม่าสะท้อนให้เห็นตั้งแต่ที่ซุ้มประตูทางเข้า ที่มียอดซุ้มเป็นปราสาทยอดแหลมประดับฉัตร ตกแต่งด้วยเทคนิคงานปูนปั้นศิลปะพม่า

อาคารขนาดใหญ่ที่สุดในวัดคือจอง ทำหน้าที่เป็นวิหารและกุฏิจองแห่งนี้มีลายไม้แกะสลักอายุร่วมร้อยปีที่สวยงามอยู่บริเวณซุ้มประตู แม้เคยถูกไฟไหม้ไปเมื่อ พ.ศ. 2535 แต่เหลือรอดมาได้ เป็นงานสลักไม้ชิ้นเยี่ยมที่แสดงให้เห็นฝีมือของช่างพม่าในเมืองลำปาง หากสังเกตดูจะพบลายสลักรูปตัวกามเทพอยู่ด้วย แสดงถึงการรับอิทธิพลจากตะวันตก ซึ่งเป็นผลจากที่ประเทศพม่าตกอยู่ภายใต้อาณานิคมของประเทศอังกฤษ

ส่วนกุฏิอีกหลังที่สร้างแยกออกไปนั้นมีสิ่งน่าสนใจคือ การประดับตกแต่งเพดานเหนือห้องโถง มิงานไม้แกะสลักประดับเพดานเป็นรูปผิงดวงดาวแบบพม่า ซึ่งใช้รูปสัตว์และดอกไม้เป็นสัญลักษณ์แทนกลุ่มดาวต่าง ๆ เช่น พระจันทร์กับพระอาทิตย์ แทนด้วยภาพกระต่ายและนกยูง นำเสียดายที่กุฏินี้เพิ่งถูกไฟไหม้เสียหายไปเมื่อต้นปี พ.ศ. 2554

ขณะที่โบสถ์แสดงสถาปัตยกรรมของศิลปะพม่าอย่างเด่นชัดคือมีหลังคาซ้อนหลายชั้นยอดสูง แต่ละชั้นประดับตกแต่งด้วยลายแกะสลักไม้ และลายฉลุสังกะสี ชาวพม่าเรียกอาคารแบบนี้ว่า “เปียตัต” หลังคาที่ซ้อนกันนั้นเป็นสัญลักษณ์ของปราสาท หรือหมายถึงเขาพระสุเมรุอันเป็นศูนย์กลางจักรวาล จึงนับเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ ดังนั้นภายใต้ส่วนยอดปราสาทจึงประดิษฐานพระพุทธรูปสำคัญศิลปะพม่า นอกจากนี้ภายในโบสถ์ยังตกแต่งด้วยงานแกะไม้ และประดับด้วยกระจกสีอันวิจิตรตระการตาตามคติว่าสร้างให้เหมือนเป็นเมืองแก้วบนสวรรค์

เทคนิคการประดับกระจกสีนั้นสันนิษฐานว่าช่างพม่าได้รับวิทยาการด้านนี้มาจากตะวันตกในช่วงต้นพุทธศตวรรษที่ 25 โดยมีช่างฝีมือคนสำคัญคือ “อูซเวโอ” ผู้จบการศึกษาจากฝรั่งเศสแล้วกลับมาตั้งโรงงานผลิตแก้วขึ้นที่เมืองมณฑลเย่ ต่อมาเขาได้รับตำแหน่งเป็นเจ้ากรมหุงแก้วของราชสำนักพม่า ทำให้การใช้แก้วและกระจกตกแต่งสถาปัตยกรรมแพร่หลายออกไปอย่างรวดเร็ว และแพร่มาถึงดินแดนล้านนาในที่สุด

เปิดทุกวัน 08.00-16.30 น.

นักท่องเที่ยวควรแต่งกายสุภาพ

วัดจองคำ-จองกลาง

สองวัดไทใหญ่ในเขตกำแพงเดียว

ที่ตั้ง ริมหนองจองคำ ต. จองคำ อ. เมือง จ. แม่ฮ่องสอน

วัดจองคำและวัดจองกลางเป็นวัดศิลปกรรมไทใหญ่ผสมพม่า ทั้งสองวัดเปรียบเสมือนวัดแฝด ตั้งอยู่ในกำแพงเดียวกัน อยู่ริมหนองจองคำ หนองน้ำใจกลางเมืองแม่ฮ่องสอน ยามค่ำคืนเมื่อไฟประดับเจดีย์สว่างไสว จะเห็นเงาสะท้อนในผืนน้ำดูสวยงามยิ่งนัก

วัดจองคำเป็นวัดเก่าแก่สร้างเมื่อ พ.ศ. 2370 หลังคาวัดแห่งนี้ สร้างเป็นรูปปราสาทซ้อนชั้นที่สวยงามเป็นเอกลักษณ์ของศิลปะไทใหญ่ ซึ่งมีคิดว่าปราสาทเป็นของสูง ผู้อยู่ในปราสาทต้องเป็นกษัตริย์หรือ พระพุทธรูป ซึ่งเป็นตัวแทนพระพุทธเจ้าเท่านั้น

ภายในวิหารประดิษฐานหลวงพ่โต พระพุทธรูปขนาดใหญ่ฝีมือช่างพม่า มีลักษณะเด่นคือ พระพักตร์อวบอิม พระโอษฐ์สีแดงสด และจีวรเป็นริ้วสมจริง

ขณะที่วัดจองกลางมีผลงานศิลปกรรมพม่าที่สวยงามหลายชิ้น เช่น ตึกตาไม้แกะสลักเป็นตัวละครเรื่องพระเวสสันดรชาดก ภาพเขียนบนแผ่นกระจกแบบพม่าหลายภาพ และยังมีพระพุทธรูปหินอ่อนแกะด้วยฝีมือประณีตอ่อนช้อย

พื้นที่จองของวัดจองกลางมีการจัดระเบียบแยกแยะส่วนที่ศักดิ์สิทธิ์ออกจากพื้นที่ประกอบสังฆกรรมของคนธรรมดา โดยการใช้ระดับสูง-ต่ำของพื้นอาคารเป็นตัวแบ่งแยก นั่นคือ พื้นส่วนที่ประดิษฐานพระพุทธรูปจะอยู่สูงกว่าส่วนอื่น เรียกว่า “ช่าปาน” ถือเป็นที่ศักดิ์สิทธิ์ที่สุด พื้นระดับต่ำกว่าถัดลงมาเป็นส่วนของพระสงฆ์ ซึ่งศักดิ์สิทธิ์รองลงมา ส่วนพื้นต่ำที่สุดเป็นส่วนที่ให้ฆราวาสใช้นั่งฟังเทศน์ฟังธรรม

เปิดทุกวัน 08.00-18.00 น.

นักท่องเที่ยวควรแต่งกายสุภาพ

ศาสนาพุทธ (มหายาน)

วัดจีน และศาลเจ้า

คนจีนเดินทางมาค้าขายบนแผ่นดินสยามตั้งแต่สมัย
สุโขทัย และเริ่มอพยพมาตั้งรกรากในสมัยอยุธยา ต่อมาเมื่อประเทศ
จีนเปลี่ยนแปลงการปกครอง ก็มีคนจีนอีกจำนวนมากอพยพมา
ความเป็นชนชาติที่มีหัวการค้าและขยันขันแข็ง ทำให้ชาวจีนพลิก
ฐานะจากลูกจ้างแรงงานมาเป็นพ่อค้า ทำธุรกิจเติบโตจนเป็นหน่วย
เศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศไทยในปัจจุบัน ขณะเดียวกันมีคนจีน
จำนวนไม่น้อยแต่งงานกับคนไทย และให้กำเนิดลูกหลานไทยเชื้อ
สายจีน ซึ่งเป็นคนกลุ่มใหญ่ในสังคมไทยขณะนี้

สิ่งที่ชาวจีนนำมาด้วยคือวัฒนธรรมการสร้างศาลเจ้าตาม
ถิ่นที่ตนไปพักอาศัย เพื่อใช้เป็นที่พักพิงทางใจ และเป็นศูนย์กลาง
ของชุมชนชาวจีน ศาลเจ้าสร้างจากความเชื่อลัทธิเต๋า ขงจื้อ
และความเชื่อพื้นบ้านซึ่งจะประดิษฐานเทพที่ต่างกันไปตามที่
กลุ่มที่ตนนับถือ โดยเทพองค์ที่นับถือมากที่สุดจะเป็นประธานศาล
ขณะที่วัดจีนสร้างด้วยความเชื่อพุทธศาสนาพุทธมหายาน แม้จะมี
เทพเทพในลัทธิเต๋าและขงจื้ออยู่ด้วย แต่ก็จะมีพระพุทธรูปเป็น
พระประธานเหนือเทพเทพทั้งปวง

รูปแบบศิลปกรรมของศาลเจ้าและวัดจีน ไม่ว่าจะเป็นจีน
ไหหลำ แต่จิ๋ว ฮกเกี้ยน แคะ หรือกวางตุ้ง ก็มักไม่ต่างกัน เพราะ
ได้รับอิทธิพลทางศิลปะมาจากทางใต้ของจีน มีลักษณะเด่นคือ
ประดับด้วยสัญลักษณ์มงคลตามความเชื่อของชาวจีน เช่น มังกร
นกยูง ค้างคาว ดอกพุดตาน เขียนทั้งแปด ฯลฯ ซึ่งแต่ละสิ่งล้วนมี
ความหมายในตัวเอง รวมถึงสีต่าง ๆ ที่ใช้ ก็มีความหมายด้วยกัน
ทั้งสิ้น ชาวจีนเชื่อว่าสัญลักษณ์มงคลเหล่านี้ช่วยส่งเสริมเกื้อหนุน
ให้ชีวิตดีขึ้น

วัดมังกรกมลาวาส (วัดเล่งเน่ยยี่)

จักรวาลของพุทธมหายาน

ที่ตั้ง ถ. เจริญกรุง เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพฯ

วัดมังกรกมลาวาส หรือวัดเล่งเน่ยยี่ เป็นวัดจีนแห่งที่ 2 ในประเทศไทย รัชกาลที่ 5 พระราชทานที่ดินและโปรดเกล้าฯ ให้สร้างขึ้นในปี พ.ศ. 2414 เพื่อให้วัดแห่งนี้เป็นที่ประกอบศาสนพิธีและเป็นโรงเรียนของคณะสงฆ์จีน หลังจากที่หลวงจีนสกกเหิงจากประเทศจีนเดินทางมาเผยแผ่ศาสนาพุทธนิกายมหายานในย่านเยาวราชทำให้มีผู้ศรัทธาจำนวนมาก โดยแบบการสร้างวัดเป็นการจำลองพุทธจักรวาล หรือจักรวาลของชาวพุทธมหายาน โดยเปรียบอาคารแต่ละชั้นเป็นสวรรค์ชั้นต่าง ๆ จากพื้นดินไปจนถึงสวรรค์ชั้นสูงสุด แต่ละชั้นประดับรูปเคารพทวยเทพต่าง ๆ ตามความเชื่อว่ามีเทพจำนวนมากอยู่บนสรวงสวรรค์

ตั้งแต่ประตูทางเข้าจนถึงประตูวิหาร เปรียบได้กับ “กามภูมิ” ซึ่งเป็นที่อยู่ของมนุษย์และสรรพสัตว์ หลังประตูวิหารเข้าไป คือการก้าวสู่ “เขตสวรรค์” หรือ “รูปภูมิ” ที่ประทับของทวยเทพ ภายในวิหารจะประดิษฐานรูปเคารพจิตูโลกบาลอยู่ประจำทิศทั้งสี่ รูปเคารพจิตูโลกบาลมีหน้าตาทำทางน่ากลัว เนื่องจากท่านเป็นเทพผู้ขับไล่ภูตผีปีศาจไม่ให้เข้ามาในเขตสวรรค์

ในชั้นสวรรค์ยังประดิษฐานเทพสำคัญหลายองค์ที่คนจีนเชื่อว่า หากเช่นไรแล้วจะสำเร็จสมหวัง เช่น พระศรีอารีย ผู้เป็นอนาคต พระพุทธเจ้า มีรูปร่างอวบอ้วนเพราะเนรมิตกายไม่ให้คนยึดติดในรูปร่าง ท่านช่วยส่งเสริมความมั่งคั่ง เทพเจ้าที่ หรือแป๊ะกง เป็นรูปตายเป็นคหบดีจีน เชื่อว่าท่านช่วยนำความสงบสุขมาให้ เทพกวนอู ผู้ยึดถือความสัตย์ เชื่อว่าท่านช่วยขจัดคนชั่วออกไปจึงทำให้การค้ารุ่งเรือง ไต้ส่วยเอี้ย เทพผู้คุ้มครองชีวิต ช่วยผ่อนร่ายให้กลายเป็นดี ไฉลิ่งเอี้ย เทพเจ้าแห่งโชคกลาง ช่วยให้อร่าราญ หมอฮั่วโต๊ เทพเจ้ายา ช่วยด้านสุขภาพ รวมถึงรูปเคารพพระอาจารย์สกลแห่ง ผู้ริเริ่มเผยแผ่พุทธศาสนาในสยามในประเทศไทย

ถัดจากวิหารเข้าไปคือพระอุโบสถ เป็นศูนย์กลางของวัดที่หมายถึง “ศูนย์กลางจักรวาล” ที่ประทับของพระพุทธเจ้าทั้งสาม หรือพระประธานสามองค์ซึ่งเป็นเทพเจ้าสูงสุดของมหายาน ได้แก่ พระอมิตาภ-พุทธเจ้า พระศรีศากยมุนี และพระโฆษชยคุรุไวฑูรย์พุทธเจ้า พระอมิตาภะเป็นพระพุทธเจ้าสูงสุด พระองค์ประทับอยู่ในดินแดนสุขาวดี และช่วยผู้คนไปสู่นิพพาน พระศรีศากยมุนี หรือพระพุทธเจ้าองค์ปัจจุบัน ทรงลงมาสอนให้สรรพสัตว์พ้นจากการเวียนว่ายตายเกิด ชาวจีนเรียกพระองค์ว่า ยูไล หมายถึงผู้มาจากทางแห่งความสงบเพื่อไขสัจธรรมแก่คนทั่วไป ส่วนพระโฆษชยคุรุไวฑูรย์พุทธเจ้า คือพระพุทธเจ้าแห่งการรักษา ช่วยบำบัดเป่าให้โรคภัยหายไป รูปเคารพของพระพุทธเจ้าทั้งสามจะถือสิ่งของต่างกัน พระอมิตาภะทรงถือดอกบัว พระศรีศากยมุนีทรงถือดวงแก้ว และพระโฆษชยคุรุไวฑูรย์ประภาทรงถือเจดีย์

นอกจากสถาปัตยกรรมจำลองจักรวาล ตลอดทุกอาคารในวัดล้วนประดับตกแต่งด้วยงานศิลปะสวยงามที่สอดแทรกสัญลักษณ์มงคลตามคติจีนไว้ เช่น มังกรคู่ชูลูกแก้วบนหลังคา คือผู้ขจัดภูติผีปีศาจ รูปนกกระเรียนหมายถึงความยั่งยืน ค้างคาวหมายถึงอายุยืน ดอกโบตั๋นหมายถึงความสง่างามและร่ำรวย เป็นต้น

ไม่เพียงเป็นวัดที่มีงานศิลปะน่าชม วัดมังกรกมลาวาสยังเป็นวัดจีนที่มีผู้ศรัทธาจำนวนมาก ทั้งชาวไทยเชื้อสายจีน ชาวไทยทั่วประเทศ แม้กระทั่งคนจีนแท้ ๆ ก็ยังเดินทางมาสักการะเพื่อเป็นสิริมงคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งเชื่อกันว่าผู้ที่เกิด “ปีชง” หรือปีเกิดมีดวงจะโชคร้ายในปีนั้น ต้องเดินทางมาสะเดาะเคราะห์ที่นี่

เปิดทุกวัน 06.00-18.00 น.

โทร. 0-2222-3975

นักท่องเที่ยวควรแต่งกายสุภาพ และไม่อนุญาตให้ถ่ายภาพภายในวัด

ศาลเจ้าเกียงอันเก๋ง

ชมลายแกะไม้อันประณีตในศาลเจ้าชาวจีนฮกเกี้ยน

ที่ตั้ง แขวงวัดกัลยาณ์ เขตธนบุรี กรุงเทพฯ

ชาวจีนฮกเกี้ยนอพยพมาจากมณฑลฝูเจี้ยน ประเทศจีน เป็นชาวจีนกลุ่มแรก ๆ ที่เข้ามาตั้งรกรากในแผ่นดินสยามตั้งแต่สมัยอยุธยา และมักสร้างศาลเจ้าไว้เคารพบูชาในกลุ่มของตน หนึ่งในศาลเจ้าเก่าแก่ของชาวจีนฮกเกี้ยนที่ยังคงรูปแบบศิลปะดั้งเดิมเอาไว้ คือศาลเจ้าเกียงอันเก๋ง ศาลเจ้าแห่งนี้ประดิษฐานเจ้าแม่กวนอิม และประดับด้วยเครื่องไม้แกะสลักที่ประณีตมาก แม้เคยทรุดโทรมแต่ก็ได้รับการบูรณะอย่างดีจนได้รับรางวัลสถาปนิกสยามเมื่อปี พ.ศ. 2551

‘เกียงอันเกง’ เป็นภาษาฮกเกี้ยน แปลว่า สถานที่อันเป็น ความสุขร่มเย็น ในสมัยรัชกาลที่ 3 ชาวจีนฮกเกี้ยนบูรณะศาลแห่งนี้ขึ้น จากศาลเจ้าเดิมที่ทรุดโทรม ด้วยศรัทธาในพุทธศาสนาหายาน จึงมี เจ้าแม่กวนอิม พระโพธิสัตว์ในศาสนาพุทธเป็นองค์ประธาน ขณะที่ส่วน ต่าง ๆ ล้วนตกแต่งอย่างงดงาม สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ นักประวัติศาสตร์คนสำคัญของไทย เคยเขียนเล่าให้สมเด็จพระ เจ้าฟ้ากรม พระยานริศรานุวัดติวงศ์ นายช่างคนสำคัญในสมัยรัชกาลที่ 5-รัชกาลที่ 9 ฟังว่า มีเครื่องตกแต่งหลังคาที่วิจิตรพิเศษ เครื่องตราเบ้องบนเป็นไม้แกะสลักงดงาม และภาพจิตรกรรมฝีมือเยี่ยมหาที่ไหนไม่ได้ ถึงวันนี้ส่วน ตกแต่งก็ยังคงงามดังที่สมเด็จพระ กรมพระยาดำรงฯ กล่าวไว้ เพียงแต่สีซีดลงไปตามกาลเวลาเท่านั้น

ตัวศาลประดับด้วยสิ่งมงคลตามคติจีน ตั้งแต่หลังคาที่ประดับ มังกรคู่ชูลูกแก้วและพรรณพฤกษา สันหลังคาประดับตุ๊กตาเขียนและ ขุนพล โดยเชื่อว่าทั้งมังกร เขียน และขุนพลคือผู้จัดภูตผีปีศาจและ ภัยอันตรายต่าง ๆ ผนังด้านหน้าเป็นประติมากรรมปูนต้ำรูป 14 กตัญญู ดอกไม้ และสัตว์มงคล ส่วนที่จัดเป็นงานชิ้นเอก คือไม้แกะสลักฝีมือ ช่างฮกเกี้ยน มีสามจุดคือตลอดแนวชื่อด้านบนเป็นเรื่องสามก๊ก กรอบแผ่น ป้ายชื่อศาลเป็นรูปมังกร และที่ช่องลมเป็นรูปมังกรกับแท่นบูชาทั้งหมดแกะ ได้ประณีตงดงามมาก ขณะที่บนฝาผนังมีจิตรกรรมเรื่องสามก๊ก ซึ่ง ลายเส้นสวยงามแม้หลุดลอกเหลือเพียงสีขาวดำ

เปิดทุกวัน 08.00-17.30 น.

นักท่องเที่ยวควรแต่งกายสุภาพ และไม่อนุญาตให้ถ่ายภาพภายในศาลเจ้า

ศาลเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว

ศาลแห่งความสัมพันธ์จีน-มุสลิม

ที่ตั้ง ต. อาเนาะรู อ. เมือง จ. ปัตตานี

ศาลเจ้าเล่งจูเกียง หรือที่เรียกกันว่า ศาลเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว เป็นศาสนสถานที่สวยงาม และสะท้อนถึงสายสัมพันธ์ระหว่างชาวจีน ที่อพยพมาตั้งรกรากที่ปัตตานีตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา กับชาวมุสลิม ปัตตานีคนพื้นถิ่น ดังมีตำนานการสร้างศาลเจ้าแม่ที่เกี่ยวข้องกับชาวจีน ผู้สร้างมัสยิดกรือเซะ

ตำนานกล่าวถึงลิ้มโต๊ะเคียม ชาวจีนผู้ลี้ภัยการเมืองจากมณฑล ฮกเกี้ยน มาแต่งงานกับทายาทเจ้าเมืองปัตตานีและเข้ารับอิสลาม ต่อมาน้องสาวชื่อลิ้มกอเหนี่ยวได้เดินทางมาตามหาลิ้มโต๊ะเคียมพร้อมกับ ชาวจีนอีก 70 คน ลิ้มกอเหนี่ยวพยายามอ้อนวอนให้พี่ชายกลับเมืองจีน แต่เขาไม่ยอมเพราะมุ่งมั่นอยู่กับการสร้างมัสยิดกรือเซะ หลังจากนั้น เกิดการกบฏ ลิ้มกอเหนี่ยวได้ช่วยพี่ชายรบกับกองทัพบกญเพื่อปกป้อง

เมืองปัตตานี แต่สู้ไม่ได้จึงฆ่าตัวตาย ชาวบ้านเลื่อมใสในวีรกรรมของเธอ อีกทั้งเลื่องลือถึงอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ จึงสร้างศาลเจ้าให้ ส่วนชาวจีนที่เดินทางมาด้วยก็ตั้งถิ่นฐานในเมืองปัตตานี บางส่วนก็เข้ารับอิสลาม และให้กำเนิดทายาทชาวจีนมุสลิมสืบทอดต่อมา

เดิมศาลเจ้าแม่ตั้งอยู่ในบ้านกรือเซะซึ่งเป็นชุมชนจีนและมุสลิมต่างฝ่ายต่างเคารพซึ่งกันและกันจึงอยู่ด้วยกันราบรื่น แม้อยู่คนหนึ่งมีการผูกตำนานว่ามัลลิกกรือเซะสร้างไม่เสร็จเพราะคำสาปแช่งของเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว แต่ตำนานนี้ก็ถูกพิสูจน์ได้ว่าเป็นตำนานที่แต่งเติมขึ้นภายหลัง ต่อมาได้ย้ายรูปเคารพเจ้าแม่มาที่ศาลเจ้าเล่งจูเกียงใน อ. เมือง เพื่อให้เดินทางไปเคารพได้สะดวกตามจำนวนผู้ศรัทธาที่มากขึ้น ที่มีทั้งผู้ศรัทธาชาวไทย ชาวมุสลิมเชื้อสายจีน และชาวจีนในประเทศเพื่อนบ้าน

รูปแบบสถาปัตยกรรมของศาลเล่งจูเกียงนี้สร้างตามคติจีนดั้งเดิม ตกแต่งด้วยสัญลักษณ์มงคล เช่น เครื่องหลังคาเป็นรูปมังกรคู่ ขูพระอาทิตย์ บนแท่นบูชาและเสาแกะสลักเป็นรูปมังกร นกยูง เขียนตัวอาคารใช้สีเขียวและสีแดงเป็นหลัก ซึ่งหมายถึงธาตุไม้และไฟ แสดงถึงความสง่างามและความมียศศักดิ์ โชคฉลาก นับเป็นศาลเจ้าที่สวยงามอีกแห่งหนึ่ง

ในศาลยังประดิษฐานเทพเจ้าสำคัญหลายรูป เช่น แท่นบูชาตรงกลางประดิษฐานโจ้วซุกง หรือเทพเจ้าหมอ ซึ่งเป็นประธานศาลมาตั้งแต่ดั้งเดิม และเจ้าแม่ทับทิม ส่วนองค์เจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยวอยู่บนแท่นบูชาด้านซ้ายมือ บริเวณโถงกลางด้านนอกยังมีเงินของเจ้าแม่ให้ยืมไปเป็นเงินขวัญถุง เชื่อว่าจะทำให้การค้าเจริญรุ่งเรือง โดยต้องนำมาคืนเป็นสองเท่าของเงินที่ยืมไป

เปิดทุกวัน 05.30-17.30 น.

นักท่องเที่ยวควรแต่งกายสุภาพ

ศาสนาคริสต์

โบสถ์คริสต์ สัญลักษณ์แห่งความรักและศรัทธา

คนกลุ่มแรกที่เข้ามาเผยแผ่ศาสนาคริสต์ในแผ่นดินสยาม คือ คณะมิชชันนารีโดมินิกัน นิกายโรมันคาทอลิก ซึ่งเข้ามาในปี พ.ศ. 2110 ใน สมัยอยุธยา ตรงกับรัชสมัยสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ จากนั้นมิชชันนารี กลุ่มอื่น ทั้งนิกายโรมันคาทอลิก โปรเตสแตนต์ ต่างก็ทยอยเดินทาง ตามมา และออกเดินทางเผยแผ่ศาสนาคริสต์ไปทั่วทุกภูมิภาค แม้แต่ ในชนบทห่างไกล

นอกจากการเผยแผ่ศาสนา คณะมิชชันนารีชาวตะวันตกยังได้นำวิทยาการก้าวหน้าหลายอย่างมาสู่สังคมไทย เช่น การรักษาพยาบาล สมัยใหม่ เทคโนโลยีการก่อสร้าง การถ่ายภาพ อาวุธ ฯลฯ ทำให้ชาวบ้าน ยอมรับนับถือ และมีจำนวนไม่น้อยเปลี่ยนศาสนามา นับถือคริสต์

สิ่งที่ยืนยันว่าคริสต์ศาสนาได้ลงหลักปักฐานบนพื้นดินนั้นแล้ว คือการสร้างโบสถ์ เพื่อใช้ประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ

โบสถ์คริสต์มักมีรูปแบบศิลปะตะวันตก และนำเทคโนโลยีการก่อสร้างที่ก้าวหน้าจากตะวันตกมาใช้ ผ่านทางบาทหลวงที่ส่วนใหญ่เป็น ชาวยุโรป หากเป็นโบสถ์ของนิกายโรมันคาทอลิก มักสร้างให้ใหญ่โต โอ่อ่า ประดับประดาไปด้วยสัญลักษณ์ของพระเยซู พระแม่มารี รวมถึง รูปปั้นนักบุญองค์ต่าง ๆ อย่างวิจิตรอลังการ เพื่อสะท้อนถึงพลังศรัทธา ที่มีต่อพระผู้เป็นเจ้า ต่างกับโบสถ์ของนิกายโปรเตสแตนต์ที่มักเรียบง่าย สมถะ เพราะเชื่อว่าพระเจ้าสถิตอยู่ในใจ แม้เป็นบ้านหลังเล็ก ๆ ก็สามารถ ประกอบพิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์ได้เช่นเดียวกัน

ทว่าไม่ว่านิกายใดล้วนมีสิ่งสำคัญที่สุดเหมือนกันคือ ไม้กางเขน ศักดิ์สิทธิ์ อันเป็นสัญลักษณ์แทนความรักของพระเยซู ที่ทรงสละชีวิต ได้บาปให้มวลมนุษย์

โบสถ์ซางตาครู้ส

โบสถ์แห่งไม้กางเขน และความรักของพระเยซูเจ้า

ที่ตั้ง แขวงวัดกัลยาณ์ เขตธนบุรี กรุงเทพฯ

โบสถ์ซางตาครู้สมีรูปแบบสถาปัตยกรรมยุคนีโอคลาสสิกผสม ยุคเรอเนซองส์ที่สวยงามโอ้อ่า ส่วนประดับตกแต่งต่าง ๆ ล้วนมีความหมายถึงความรักของพระผู้เป็นเจ้า ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่สุดของชาวคริสต์

โบสถ์แห่งนี้เป็นโบสถ์ของชาวคาทอลิกเชื้อสายโปรตุเกส คนกลุ่มนี้มาตั้งรกรากตั้งแต่สมัยอยุธยา และช่วยพระเจ้าตากสินต่อสู้ กอบกู้เอกราช พระเจ้าตากสินจึงพระราชทานที่ดินย่านกุฎีจีนตอบแทนเพื่อให้ สร้างวัดคาทอลิก ในวันที่พระราชทานนั้นตรงกับวันฉลองไม้กางเขนของ คริสตชนพอดี บาทหลวงจึงตั้งชื่อวัดด้วยภาษาโปรตุเกสว่า “ซางตาครู้ส” แปลว่า ไม้กางเขนศักดิ์สิทธิ์

ไม้กางเขนถือเป็นสัญลักษณ์แทนความรักของพระเยซู เนื่องจาก พระองค์ถูกกล่าวหาว่าพยายามตั้งตัวเป็นกษัตริย์ของชาวยิว จนโดน ลงโทษด้วยการตรึงไม้กางเขน พระเยซูจึงทรงขอรับคำสาปแช่งของมนุษย์ ทั้งหมดไปไว้ที่พระองค์ และยอมสละชีวิตเพื่อไถ่บาปให้มวลมนุษย์

ตั้งแต่สมัยกรุงธนบุรีถึงต้นกรุงรัตนโกสินทร์ ย่านโบสถ์ข้างตาคูส นับเป็นศูนย์กลางการเผยแพร่ศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก และเป็นแหล่งรวมวิทยาการก้าวหน้าจากตะวันตก ทั้งห้างสรรพสินค้า และร้านถ่ายรูปแห่งแรกในสยามก็เกิดขึ้นที่นี่ จนกระทั่งศูนย์กลางคริสตจักรย้ายไปที่อาสนวิหารอัสสัมชัญ และมีการตัด ถ. เจริญกรุง บทบาทของวัดข้างตาคูสจึงลดลงไป

โบสถ์ข้างตาคูสปัจจุบันเป็นโบสถ์หลังที่ 3 สร้างขึ้นในปี พ.ศ. 2456 สมัยรัชกาลที่ 6 เป็นศิลปะแบบตะวันตก สันนิษฐานว่า ออกแบบโดยสังฆราชแปร์รอส ผู้ออกแบบอาสนวิหารอัสสัมชัญ ด้วยส่วนตกแต่งต่าง ๆ ล้วนเกี่ยวโยงกับความรักของพระเจ้า โบสถ์ด้านหน้าเป็นทรงโดม ประดับด้วยไม้กางเขน ใต้โดมลงมามีช่องแสงรูปวงกลมขนาดใหญ่ เรียกว่า Rose Window หรือหน้าต่างกุหลาบ เป็นสัญลักษณ์แทนความรักของพระเจ้าที่มีต่อมนุษย์ บ้างเชื่อว่าเป็นสัญลักษณ์ของจิตที่ต่อสู้กับความมืดมิด ขณะที่รอบอาคารประดับด้วยลวดลายปูนปั้นรูปเถาองุ่น เปรียบได้กับพระโลหิตของพระเยซูที่อาบทั่วโบสถ์ แสดงถึงพระองค์ยอมสละชีวิตเพื่อมนุษย์

ภายในโบสถ์เป็นโถงกว้าง เพดานโค้ง และมีทางเดินยาว หรือ **“ทางแห่งกางเขน”** ซึ่งหมายถึงทางเดินของพระเยซูก่อนถูกตรึงกางเขน เหนือหน้าต่างมีภาพศักดิ์สิทธิ์ 14 ภาพ เรื่องพระเยซูถูกตรึงกางเขน ตั้งแต่ฉากที่ถูกทหารโรมันจับจนถึงตอนที่พระองค์ฟื้นคืนจากความตาย เหนือภาพศักดิ์สิทธิ์ขึ้นไปคือกระจกสี (stained glass) ประติมากรรมของพระเยซูคริสต์ศาสนิกชนเชื่อว่าแสงสว่างที่ส่องผ่านกระจกหลากสีเข้ามา เหมือนเป็นความดีงามที่สาดส่องเข้ามายังสถานที่ศักดิ์สิทธิ์

ทุกสัปดาห์ชาวคาทอลิกจะประกอบพิธีมิสซา คือรำลึกถึงเหตุการณ์ที่พระเยซูถูกตรึงกางเขนและสละชีวิตไถ่บาปให้มวลมนุษยชาตินั้นรับชนมบังซึ่งเปรียบกับพระวรกายของพระคริสต์เจ้า และจิบเหล้าองุ่นซึ่งหมายถึงพระโลหิต เพื่อรำลึกถึงพระคุณของพระองค์

เปิดวันอาทิตย์ 08.00-10.00 น. และ 18.30-20.00 น.

การเข้าชมควรติดต่อขออนุญาตจากบาทหลวงผู้รับผิดชอบก่อนล่วงหน้า โทร. 0-2472-0153-4, 0-2466-0347

นักท่องเที่ยวควรแต่งกายสุภาพ สามารถร่วมพิธีมิสซาได้ แต่ห้ามรับชนมบังหากไม่ใช่คริสตชน

โบสถ์สำเหร่

โบสถ์โปรเตสแตนต์อันริบง่าย สง่างาม

ที่ตั้ง ถ. เจริญนคร แขวงบวรคดี เขตธนบุรี กรุงเทพฯ

ศาสนาคริสต์นิกายโปรเตสแตนต์เผยแผ่เข้ามาในสยาม
ช่วงรัชกาลที่ 3 หัวใจของนิกายนี้คือการย้อนกลับไปนับถือพระเยซู
เพียงองค์เดียว และเชื่อว่าพระเจ้าสถิตอยู่ในใจไม่ใช่วัตถุ ดังนั้นรูปแบบ
สถาปัตยกรรมจึงเน้นความเรียบง่าย ไม่มีการประดับด้วยรูปปั้นบุญต่าง ๆ
สิ่งสำคัญอย่างเดียวคือ ไม้กางเขน ที่ไม่มีแม้แต่รูปของพระเยซู

โบสถ์คริสต์จักรที่ 1 หรือโบสถ์สำเหร่ เป็นโบสถ์นิกายโปรเตสแตนต์ที่เรียบง่าย สง่างาม สร้างในปี ค.ศ. 1860 โดยมีชนนารีคณะอเมริกันเพรสไบทีเรียนที่เดินทางเข้ามาในสมัยรัชกาลที่ 3 นับเป็นโบสถ์เพรสไบทีเรียนแห่งแรกในสยาม และเป็นเหมือนศูนย์กลางของคณะมิชชันนารีโปรเตสแตนต์ในช่วงต้นกรุงรัตนโกสินทร์

โบสถ์หลังปัจจุบันเป็นหลังที่ 2 มีลักษณะคล้ายบ้านในยุโรป เป็นศิลปะแบบ Classical Revival ที่นำศิลปะยุคคลาสสิกแบบต่าง ๆ มาผสมผสานกัน หลังคาโบสถ์มุงด้วยกระเบื้องดินเผา มีหน้าจั่วมะนิลาแบบไทย กลางหน้าบันเป็นลายปูนปั้นดอกไม้หักสลับและดอกไม้สี่กลีบ ซึ่งประยุกต์มาจาก Rose Window ในศิลปะกอธิค มีความหมายถึงความรักของพระเยซู ส่วนตัวเลข 1860 และ 1910 ด้านหน้าบ่งบอกปี ค.ศ. ที่สร้างโบสถ์หลังแรก และโบสถ์หลังปัจจุบัน ด้านบนกรอบประตูและหน้าต่างมีช่องแสงประดับกระจกสีสวยงาม การตกแต่งทั้งหมดนี้เรียบง่ายสง่างามตามแบบฉบับโปรเตสแตนต์

ภายในโบสถ์มีไม้กางเขนเป็นประธาน ซึ่งสื่อถึงพระเยซู และมีนาฬิกาสองเรือนที่มีลายแกะสลักไม้เป็นรูปพระกษัตริย์และพระบรมมาภิไธยย่อ จปร. ซึ่งหมายถึงพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 สันนิษฐานว่าได้รับพระราชทานตอนสร้างโบสถ์ ซึ่งแสดงถึงความสัมพันธ์อันดีระหว่างคริสตชนกับรัชกาลที่ 5

ด้านข้างโบสถ์มีหอรระฆังที่ใช้ตีบอกเวลามัสการ หรืองานพิธีทางศาสนา ผนังหอรระฆังทั้งสี่ด้านประดับลวดลายแบบเดียวกับพระวิหาร มีตัวเลขระบุปีที่สร้าง คือ ค.ศ. 1912

เปิดวันอาทิตย์ 09.00-15.00 น.

โทร. 0-2877-7287

นักท่องเที่ยวควรแต่งกายสุภาพ

อาสนวิหารแม่พระบังเกิด

โบสถ์กอกทิทแห่งพระแม่มาลี

ที่ตั้ง ต. บางนกแขวก อ. บางนกแขวก จ. สมุทรสงคราม

เรียกอีกชื่อว่า “โบสถ์บางนกแขวก” เป็นโบสถ์คาทอลิกอายุกว่าศตวรรษ ตั้งตระหง่านอยู่ริมน้ำแม่กลอง มีรูปแบบสถาปัตยกรรมแบบกอกทิทที่สวยงาม ภายในมีพระแม่มาลีเป็นองค์ประธาน และมีกระจกสีเล่าเรื่องราวของพระแม่ นอกจากนี้โบสถ์บางนกแขวกยังมีฐานะเป็นอาสนวิหาร หรือโบสถ์ประจำตำแหน่งของสังฆราชประจำมณฑลราชบุรีอีกด้วย

โบสถ์หลังนี้สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2433 สมัยรัชกาลที่ 5 นับเป็นโบสถ์สถาปัตยกรรมแบบกอธิคหลังแรกของประเทศไทย มียอดแหลมขึ้นฟ้า ตามความเชื่อที่ต้องการให้เข้าใกล้พระเจ้ามากที่สุด ตัวโบสถ์ออกแบบโดยวิศวกรชาวฝรั่งเศส มีบาทหลวงเป็นผู้ควบคุมการก่อสร้าง และมีชาวบ้านเป็นแรงงาน โดยใช้เวลาที่ว่างเว้นจากการทำสวนมาช่วยกันสร้าง

เทคโนโลยีที่ใช้สร้างโบสถ์นำมาจากตะวันตก ซึ่งถือว่าทันสมัยมากในยุคนั้น คือนำท่อนซุงจำนวนมากเรียงเป็นแพรองรับพื้นโบสถ์เพื่อให้ฐานแข็งแรงรับน้ำหนักอาคารได้ จากนั้นขึ้นโครงอาคาร ก่อผนังด้วยอิฐเผา และฉาบผนังด้วยปูนตาน้ำอ้อยให้เกรงทนทาน ทำให้สร้างโบสถ์ขนาดใหญ่ได้โดยไม่ต้องตอกเสาเข็ม

ภายในมีพระแม่มาลีเป็นประธานตามชื่อวัดแม่พระบังเกิด บริเวณผนังทั้งสองข้างมีกระຈးสีที่สืดสวຍงามเมื่อแสงลอดผ่าน เป็นรูปประวัติของพระแม่มาลีตั้งแต่ประสูติ บนเพดานประดับรูปตัวอักษร M ซึ่งหมายถึงพระนามของพระแม่มาลี

พระแม่มาลีทรงได้รับยกย่องในฐานะผู้หญิงที่บริสุทธิ์และดีงามที่พระเจ้าเลือกให้เป็นพระมารดาของพระเยซู การนับถือพระแม่มาลีนี้เกิดขึ้นในคริสต์ศตวรรษที่ 4 โดยได้รับอิทธิพลจากชาวโรมันที่เชื่อเรื่องเทพเจ้าหลายองค์ จึงนับถือครอบครัวของเทพเจ้าด้วย การนับถือเริ่มมีมากขึ้นตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 16 เพราะคริสตชนต้องการลดอำนาจของพระสันตะปาปาลง เพื่อคืนอำนาจสูงสุดกลับไปสู่พระเจ้าดั้งเดิม ตั้งแต่นั้นมาพระแม่มาลีจึงปรากฏในงานศิลปกรรมต่าง ๆ มากมาย

โบสถ์บางนกแขวกยังเป็นที่ประทับประจำตำแหน่งของสังฆราชประจำสังฆมณฑลราชบุรีด้วย ซึ่งเป็น 1 ใน 10 สังฆมณฑลของประเทศไทย ในโบสถ์มีแท่นบัลลังก์ที่ประทับของพระองค์ จึงเรียกโบสถ์แห่งนี้ว่า “อาสนวิหาร” ซึ่งหมายถึงโบสถ์ประจำตำแหน่งของสังฆราช

เปิดวันพุธ-อาทิตย์ 08.00-16.00 น.

โทร. 0-3476-1347, 0-3470-3219

นักท่องเที่ยวควรแต่งกายสุภาพ สามารถร่วมพิธีมิสซาได้ แต่ห้ามรับขนมปังหากไม่ใช่คริสตชน หากต้องการวิทยากรนำชมควรติดต่อล่วงหน้า

สักการสถานแห่งมรณสักขี วัดสองคอน

อนุสรณ์แห่งศรัทธา แต่บุรณาสีทั้งเจ็ด

ที่ตั้ง ต. โป่งขาม อ. ห้วยใหญ่ จ. Mukdahan

โบสถ์วัดสองคอน หรือที่เรียกว่า สักการสถานแห่งมรณสักขี เป็นโบสถ์ที่ใหญ่ที่สุดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ออกแบบเป็นสี่เหลี่ยมสวยงามแปลกตา ทว่าเบื้องหลังความใหญ่โตและงดงาม คือเรื่องราวอันแสนเศร้า เนื่องจากสร้างขึ้นเพื่อเป็นอนุสรณ์แก่ชาวบ้านเจ็ดคน ผู้อุทิศชีวิตเพื่อแสดงถึงศรัทธาที่พวกเขามีต่อพระเจ้า

วีรกรรมของคนทั้งเจ็ดเกิดขึ้นราวปี พ.ศ. 2483 เมื่อประเทศไทย มีกรณีพิพาทกับฝรั่งเศสเรื่องดินแดน ทำให้เกิดความตึงเครียดไปทั่ว จังหวัดชายแดนไทย-ลาว มีกระแสเข้าใจผิดว่าศาสนาคริสต์เป็นศาสนาของฝรั่งเศส เพราะบาทหลวงส่วนใหญ่เป็นชาวฝรั่งเศส และเกิดความเชื่อว่าผู้นับถือคริสต์คือคนทรยศต่อประเทศชาติ ทางกรมไทยจึงมีคำสั่งให้ชาวบ้านเลิกนับถือคริสต์ มิฉะนั้นจะถูกลงโทษถึงชีวิต ชาวบ้านส่วนใหญ่ต่างยอมรับ แต่ยังแอบนับถือแบบลับ ๆ ทว่ามีชาวบ้านสองคอนเจ็ดคน นำโดยนายสีฟอง อ่อนพิทักษ์ และคณะซิสเตอร์ ที่ยืนยันความเชื่อ

ของตนว่าจะไม่ละทิ้งพระเจ้า โดยนำชาวบ้านสวดภาวนาไม่ให้ทั้งศรัทธา และความเชื่อมั่นไป ทำให้นายสีฟองถูกตำรวจยิงเสียชีวิต และชาวบ้านอีกหกคนซึ่งเป็นผู้หญิงทั้งหมด ต่างถูกนำตัวไปยิงเสียชีวิตในป่าศักดิ์สิทธิ์

ในปี พ.ศ. 2532 พระสันตะปาปาจอห์น ปอลที่ 2 ได้ประกาศ สดุดีให้ทั้งเจ็ดคน เป็น “บุญราศีมรณสักขี” หรือคริสตชนผู้ประกอบ กรรมดี และพลีชีพเพื่อยืนยันความเชื่อในพระเจ้า โดยให้มีพิธีรำลึก ในวันที่ 16 ธันวาคม ซึ่งตรงกับวันที่นายสีฟองเสียชีวิต

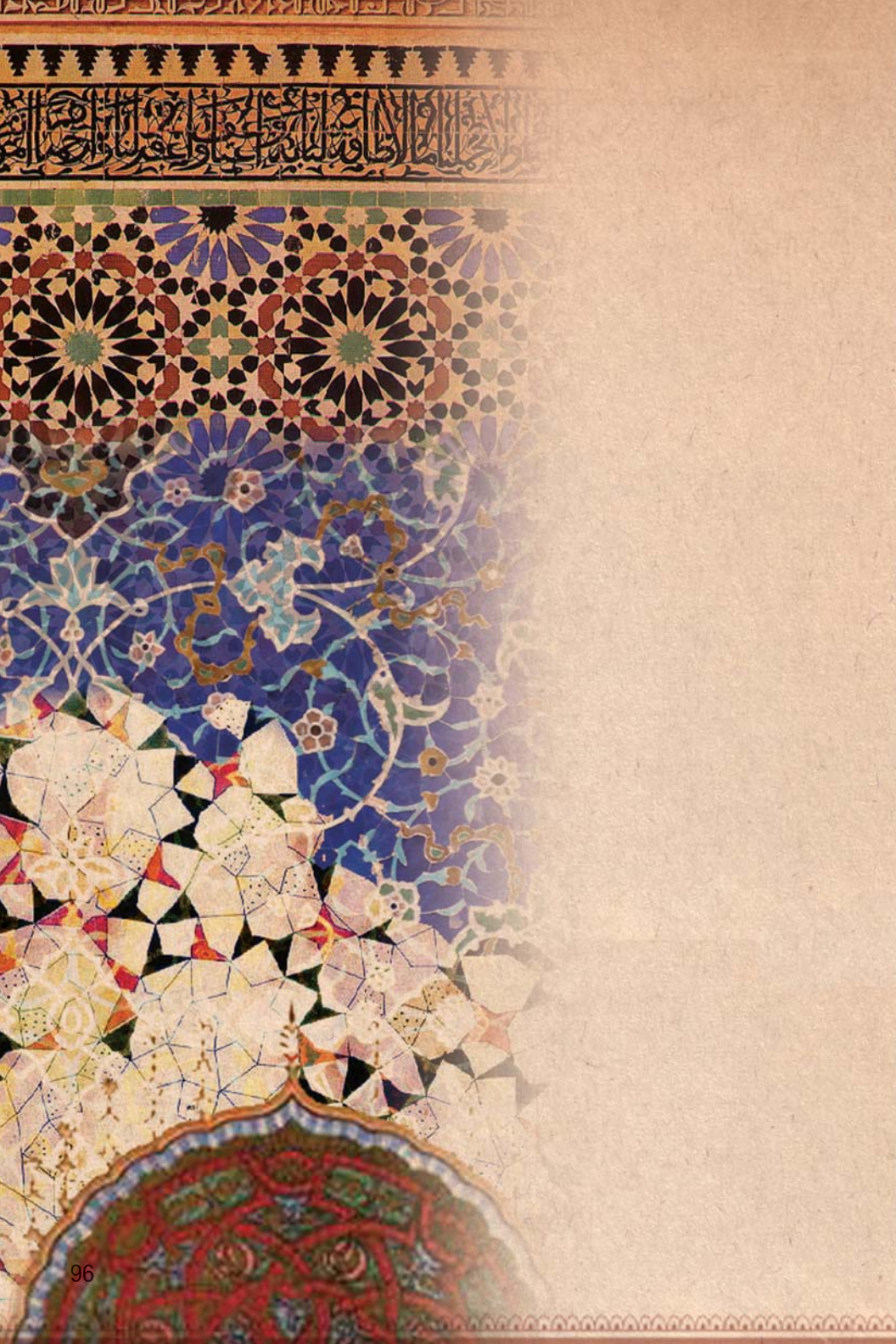
โบสถ์หลังปัจจุบันสร้างขึ้นเพื่อเป็นอนุสรณ์ ความศรัทธา ของวีรชนทั้งเจ็ด ออกแบบโดยสถาปนิกแถวหน้าของเมืองไทย ชื่อ ดร. อัชชพล คุณิตนนานนท์ ซึ่งเป็นชาวคาทอลิก ตัวโบสถ์เป็นสถาปัตยกรรม สมัยใหม่รูปทรงสี่เหลี่ยมขนาดใหญ่สร้างด้วยหินทรายเนื้อละเอียด รูปทรง เรขาคณิตที่ดูจริงจังนี้สื่อถึงความเป็นนักรบ ภายในเป็นผนังกระจกใส ปูพื้นด้วยหินอ่อน มีที่บรรจุอัฐิ และมีโลงแก้วบรรจุหุ่นขี้ผึ้งของบุญราศี ทั้งเจ็ดคนไว้ให้สักการะ ที่บริเวณกำแพงโค้งรอบโบสถ์ยังประดับ ภาพปูนต้ำ เล่าเรื่องราวการพลีชีพเพื่อศรัทธาของบุญราศีทั้งเจ็ด ขณะที่ ด้านหลังเปิดโล่งเป็นจุดชมทิวทัศน์อันสวยงามของแม่น้ำโขง โบสถ์หลังนี้ เปิดอย่างเป็นทางการเมื่อปลายปี พ.ศ. 2538 และได้รางวัลสถาปัตยกรรม เจริญทองเกียรตินิยมจากสมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์ ปี พ.ศ. 2539 และรางวัลสถาปัตยกรรมดีเด่นเหรียญทองของสมาคม สถาปนิกแห่งเอเชีย ปี พ.ศ. 2545

เปิดทุกวัน 08.00-18.00 น. มีพิธีมิสซาในวันอาทิตย์ 07.00 น.

โทร. 0-4264-3522, 0-4264-3524

นักท่องเที่ยวควรแต่งกายสุภาพ สามารถร่วมพิธีมิสซาได้

แต่ห้ามรับขนมปังหากไม่ใช่คริสตชน

ศาสนาอิสลาม

มัสยิด ประตูลู่ “บ้านของพระเจ้า”

ศาสนสถานของชาวมุสลิม เรียกว่า “มัสยิด” เป็นภาษาอาหรับ หมายถึง “สถานที่สำหรับการนอบน้อมกายลงยังพื้น เพื่อสักการะอัลลอฮ์” บางพื้นที่เรียกมัสยิดว่า “สุเหร่า” ซึ่งเป็นคำจากภาษามลายู

ชาวมุสลิมถือว่ามัสยิดไม่ใช่ที่สาธารณะ แต่เป็น “บ้านของพระเจ้า” หรือสถานที่ของพระอัลลอฮ์ ซึ่งเป็นพระเจ้าในศาสนาอิสลาม เป็นสถานที่สำคัญที่จะทำให้มนุษย์มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพระผู้เป็นเจ้า เป็นสถานที่ทำละหมาดห้าเวลาของชาวมุสลิม การไปละหมาดที่มัสยิด นอกจากจะมีโอกาสพบปะสังสรรค์กันแล้ว ยังจะได้รับความรู้ทั้งทางโลก และทางธรรม มัสยิดจึงเป็นศูนย์กลางแห่งความสามัคคีของชาวมุสลิม

ด้วยความที่สังคมไทยเป็นสังคมที่มีความหลากหลายทางเชื้อชาติและวัฒนธรรม มัสยิดในประเทศไทยจึงมีหลากหลายรูปแบบ ซึ่งสัมพันธ์กับภูมิหลังของผู้สร้าง ว่าเป็นคนเชื้อชาติอะไร ประกอบอาชีพใด เช่น ผู้สร้างมัสยิดบางอ้อ เป็นนักธุรกิจเชื้อสายเปอร์เซีย ซึ่งได้เดินทางไปติดต่อค้าขายยังต่างประเทศ ทำให้รูปแบบศิลปกรรมของมัสยิดบางอ้อมีการผสมผสานทั้งแบบไทยและยุโรปเข้าด้วยกัน บางมัสยิดที่อายุเก่าแก่ก็มีรูปแบบศิลปกรรมแบบไทยอย่างเด่นชัดคล้ายวัดหรือวัง แสดงถึงมัสยิดในยุคแรกที่สร้างจากแนวคิดสร้างบ้านของพระเจ้าด้วยรูปแบบสถาปัตยกรรมที่ดีที่สุดในดินรั้วมา

ส่วนมัสยิดที่มีโดมและดาวเดือนอย่างที่พบกันมากในปัจจุบัน ก็แสดงถึงพัฒนาการของศาสนสถาน ที่ให้ความสำคัญกับสัญลักษณ์มากขึ้น และเป็นการย้อนไปสู่ความเป็นเอกภาพของมุสลิมทั่วโลก ที่นับถือในพระเจ้าองค์เดียวกัน

มัสยิดกลางจังหวัดปัตตานี

มัสยิดใหญ่ที่สุดในประเทศไทยรูปทรงทัชมาฮาล

ที่ตั้ง ต. อาเนาะรู อ. เมือง จ. ปัตตานี

มัสยิดกลางประจำจังหวัดแห่งแรกของประเทศไทย รัฐบาลอนุมัติงบประมาณในการก่อสร้าง เนื่องจากตระหนักว่าศาสนาอิสลามเป็นศาสนาที่ชาวปัตตานีส่วนใหญ่นับถืออย่างเคร่งครัด รวมไปถึงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ก็มีชาวไทยนับถือศาสนาอิสลามเป็นจำนวนมากด้วย จึงเห็นควรที่จะสร้างมัสยิดขนาดใหญ่เป็นศูนย์กลางของชาวไทยมุสลิมขึ้น โดยออกแบบรูปทรงคล้ายกับทัชมาฮาล หนึ่งในเจ็ดสิ่งมหัศจรรย์ของโลกแห่งประเทศอินเดีย

มัสยิดกลางปัตตานีเป็นอาคารสี่เหลี่ยมชั้นเดียว หลังคามีโดมใหญ่สองโดม และรายล้อมด้วยโดมเล็ก ๆ รองลงมาอีกหลายโดมดูโอ้อวดด้านในของโดมใหญ่ทำเป็นลวดลายทองฟ้า ส่วนโดมนั้นนอกจากภายนอกจะเป็นจุดหมายตาที่สำคัญแล้ว ยังช่วยให้เสียงสวดมนต์ในขณะทำการหมาดดั่งก้องกังวาน

การทำโดมแต่แรกมาจากความคิดของชนเผ่าโบราณใน
ปาเลสไตน์ที่ต้องการใกล้ชิดกับสวรรค์ จึงจำลองจักรวาลและท้องฟ้าลงมา
ประดับไว้บนเพดานกระโจม หรืออาคารไม้ทรงกลม ต่อมาชาวโรมันก็ใช้
อิฐและหินสร้างหลังคาโค้งบ้าง จนเมื่อชาวมุสลิมบุกไปถึงยุโรปตะวันออก
ก็ได้นำโดมมาปรับเปลี่ยนและใช้เป็นหลังคามัสยิดอย่างลงตัว

ส่วนยอดโดมมีสัญลักษณ์ดาวเดือน ความจริงแล้วดาวเดือนไม่มี
ความเกี่ยวข้องในฐานะสัญลักษณ์ของศาสนาอิสลาม เล่ากันว่าสัญลักษณ์
นี้เพี้ยนมาจากตัวอักษรที่ปรากฏบนธงรบในสงครามครูเสด ตัวอักษรดัง
กล่าวยังมีความหมายว่าชัยชนะ จนต่อมามีประเทศอิสลามบางประเทศ เช่น
ปากีสถาน ตุรกี มาเลเซีย เอาสัญลักษณ์นี้ไปใช้ในธงชาติ อีกข้อมูลกล่าว
ว่าที่บางประเทศใช้สัญลักษณ์ดาวเดือน เนื่องจากการกำหนดของศาสนา
อิสลามจะใช้ระบบจันทร์คติ

ด้านซ้ายขวาของตัวมัสยิดกลางปัตตานีเป็นหอดะฮาน หอ
อะฮานนี้พัฒนามาจากหอสูงที่ใช้ดูเพลิงเรียกว่า “มินาร” (Minaret) ซึ่งใน
ช่วงแรกใช้เพื่อระวังไฟไหม้ หากเกิดเพลิงไหม้จะได้เห็นได้ง่าย แต่ต่อมา
หอคอยนี้กลายเป็นที่สำหรับ “มุอ์ซซิน” หรือ “บิลาล” (หมายถึง
ผู้ประกาศเวลาละหมาด) ขึ้นไปตะโกนบอกพี่น้องมุสลิมว่าถึงเวลาละหมาด
แล้ว การเชิญสู่การละหมาดในภาษาอาหรับเรียกว่า “อะฮาน” ต่อมาจึง
เรียกหอนี้ว่าหอดะฮานแทน ปัจจุบันหอดะฮานได้กลายเป็นสัญลักษณ์
หนึ่งคู่มัสยิด แม้ในยุคปัจจุบันจะใช้เครื่องขยายเสียงแทนการขึ้นหอไป
อะฮานแล้วก็ตาม ลักษณะของหอดะฮานแตกต่างกันไปตามแบบของ
สถาปัตยกรรมแต่ละแห่ง แต่ส่วนมากสถาปนิกจะออกแบบให้กลมกลืนกับ
โดมใหญ่ของมัสยิด

มัสยิดกลางแห่งนี้ยังเป็นสัญลักษณ์ที่สื่อว่าอำนาจปกครองของ
รัฐไทยได้แผ่ลงไปครอบคลุมในพื้นที่ปลายด้ามขวาน ต่างจากมัสยิดในท้อง
ถิ่นที่มักปรับปรุงอาคารศาสนสถานเดิม หรือสร้างขึ้นใหม่ตามลักษณะท้อง
ถิ่น และรองรับการใช้งานของชุมชนเป็นหลัก

เปิดทุกวัน 09.00-15.30 น.

ยกเว้นวันศุกร์ซึ่งเป็นวันประกอบศาสนกิจละหมาดประจำสัปดาห์

โทร. 0-7333-2402

นักท่องเที่ยวควรแต่งกายสุภาพ สวมกางเกงขายาว ไม่อนุญาติให้นักท่องเที่ยว
เข้าร่วมพิธีละหมาดหากไม่ใช่ผู้นับถือศาสนาอิสลาม

มัสยิดบางอ้อ

มัสยิดงามศูนย์กลางชุมชนแขกแพ

ที่ตั้ง ซอยจรัญสนิทวงศ์ 86 แขวงบางอ้อ เขตบางพลัด กรุงเทพฯ

มัสยิดเก่าแก่วัฒนธรรมแม่น้ำเจ้าพระยา ซึ่งถือเป็นมัสยิดในกรุงเทพฯ
รุ่นแรกที่ผสมผสานสถาปัตยกรรมจากต่างชาติเข้ามา จากที่แต่เดิมมัก
สร้างตามลักษณะสถาปัตยกรรมไทยประเพณี เช่น สร้างในรูปแบบวัดหรือ
วัง ด้านหนึ่งมัสยิดบางอ้อจึงแสดงถึงศักยภาพของนักธุรกิจมุสลิม ซึ่งเป็น
บุคคลกลุ่มใหม่ที่ก้าวขึ้นมามีบทบาทในสังคมผ่านทางสถาปัตยกรรมด้วย

มัสยิดบางอ้อสร้างขึ้นเพื่อเป็นศูนย์กลางชุมชน โดยผู้ศรัทธาซึ่งเป็นนักธุรกิจและพ่อค้าชาวมุสลิมเชื้อสายเปอร์เซีย ที่อพยพมาจากอยุธยา เมื่อครั้งเสียกรุง และมาตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยา ซึ่งเป็นที่รู้จักกันในนาม “แขกแพ” ต่อมาจึงได้ขยายขึ้นมาสร้างบ้านเรือนและมัสยิดเป็นเรือนไม้ยูงริมฝั่งแม่น้ำ จนเติบโตเป็นชุมชนขนาดใหญ่ที่ประสบความสำเร็จในการเดินเรือและค้าไม้ จนถึงปี พ.ศ. 2462 จึงสร้างมัสยิดหลังปัจจุบันขึ้นเป็นอาคารชั้นเดียวก่ออิฐถือปูน หลังคาเป็นทรงปั้นหยา มีชายคาเป็นหลังคาคอนกรีตแบน และประดับลายขนมปังขิงซึ่งนิยมกันในช่วงรัชกาลที่ 6 ต่อรัชกาลที่ 7

รูปแบบสถาปัตยกรรมของมัสยิดแห่งนี้ได้รับอิทธิพลจากต่างเมือง เช่น ปีนัง สิงคโปร์ แม้กระทั่งจากนครเมกกะ ที่นักธุรกิจชาวมุสลิมเจ้าของชุมชนได้ไปเห็นเมื่อเดินทางไปติดต่อค้าขาย หรือไปแสวงบุญ สถาปนิกผู้ออกแบบและควบคุมงานสร้างมัสยิดบางอ้อเป็นชาวยะวาที่มารับราชการในประเทศไทย ชื่อ เอ็ม. เอ. กาเซ็ม (ภายหลังได้โอนสัญชาติเป็นไทยและเปลี่ยนชื่อเป็นคุณเกษม อิทธิเกษม) ส่วนช่างก่อสร้างนั้นเป็นช่างชาวจีนที่มีประสบการณ์ในการสร้างอาคารราชการในกรุงเทพฯ

เปิดทุกวัน 06.00-21.00 น.

นักท่องเที่ยวควรแต่งกายสุภาพ สวมกางเกงขายาว ไม่อนุญาติให้นักท่องเที่ยวร่วมพิธีละหมาดหากไม่ใช่ผู้นับถือศาสนาอิสลาม และถ้าต้องการถ่ายภาพ ต้องติดต่ออิหม่ามหมัดอร่าม ทรงศิริ โทร. 08-1931-8677

มัสยิดตะโละมานะ

มัสยิด 300 ปี

ที่ตั้ง ต. อุโบะขาว อ. บาเจาะ จ. นราธิวาส

มัสยิดตะโละมานะ หรือมัสยิดวาดิล ฮูลิน เป็นมัสยิดเก่าแก่ อายุกว่า 300 ปี สร้างด้วยไม้ทั้งหลัง ความโดดเด่นอยู่ที่รูปแบบอาคารผสมผสานศิลปกรรมของทั้งไทย จีน เข้าด้วยกันอย่างงดงามลงตัว แต่พื้นที่เพื่อการใช้สอยยังคงคำนึงถึงการประกอบศาสนกิจของชาวมุสลิมเป็นหลัก

มัสยิดตะโละมานะเป็นอาคารยกพื้นสูงประมาณ 2 ม. เสาเดิมทำจากไม้ตะเคียนฝังดิน แต่ปัจจุบันใช้ตอม่อซีเมนต์รองรับแทน พื้นและฝาทำด้วยไม้ตะเคียนแผ่นใหญ่ เหนือประตูหน้าต่างมีช่องลมฉลุเป็นลายเครือเถารอบอาคาร

ส่วนหออระฆังทำเป็นรูปแบบกังหัน หลังคาทรงไทย มีหลังคา
สองชั้น มุงด้วยกระเบื้องดินเผา มุมหลังคาด้านบนทั้งสี่มุมใช้ปูนซีเมนต์
หล่อหรือปั้นเป็นลายกระหนกเครือเถา คล้ายช่อฟ้าหลังคาโบสถ์ใน
ศาสนาพุทธ ส่วนต่าง ๆ ของอาคารประกอบเข้าด้วยกันโดยใช้การ
เข้าลิ้มเข้าเต๋อด้วยเทคนิคการเข้าไม้แบบไทย โดยไม่ใช้ตะปูหรือสกรู
ยึดแม้แต่ตัวเดียว

รูปแบบมัสยิดตะโลมะเนาะแสดงถึงแนวคิดในการสร้างมัสยิด
ยุคเริ่มแรกที่มีกสร้างจากวัสดุท้องถิ่น กำหนดขนาดแค่เพียงพอใช้สอย
และไม่เกินความสามารถที่จะดูแลได้เอง ในฐานะที่ถือว่ามัสยิดเป็นบ้าน
ของพระเจ้า ดังนั้นผู้สร้างจึงสร้างมัสยิดในรูปแบบสถาปัตยกรรมที่ดีที่สุด
เช่นรูปแบบของวัดและวัง แต่ภายในยังคงจัดให้มีพื้นที่สำหรับละหมาด
และมียกพื้นให้เป็นพื้นที่ของอิหม่าม-ผู้นำทางศาสนาของชุมชน สำหรับ
เทศนาตามปกติ

เปิดทุกวัน 08.00-18.00 น.

นักท่องเที่ยวควรแต่งกายสุภาพ สวมกางเกงขายาว ไม่อนุญาตให้นักท่องเที่ยว
เข้าร่วมพิธีละหมาดหากไม่ใช่ผู้นับถือศาสนาอิสลาม

ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู และศาสนาซิกข์ ศิลปะในโลกของพราหมณ์-ฮินดู และซิกข์

นอกจากกลุ่มศาสนาที่เป็นที่รู้จักกันดีและมีศาสนสถานจำนวนมากแล้ว ยังมีศาสนสถานอีกจำนวนหนึ่งของกลุ่มคนจำนวนไม่มาก เช่น ศาสนสถานของศาสนาพราหมณ์-ฮินดู หรือศาสนาซิกข์ ที่สร้างสรรค์สิ่งก่อสร้างให้ออกมางดงามมีเอกลักษณ์ และแฝงแนวคิดความเชื่อทางศาสนาของตนไว้ตามส่วนประดับหรือรูปทรงอาคารได้อย่างน่าสนใจ

ศาสนสถานดังกล่าวมักทำให้ผู้มาเยือนรู้สึกเหมือนก้าวเข้าสู่โลกอีกใบ เนื่องจากการใช้ภาษาพูด การแต่งกาย หรือการประกอบพิธีกรรม ซึ่งไม่ใช่จะพบเห็นได้ทั่วไป นอกจากนี้รูปแบบสถาปัตยกรรมยังมักแลดูแปลกตา ด้วยมักยึดเอาแบบการก่อสร้างมาจากดินแดนห่างไกลที่เป็นต้นกำเนิดของศาสนานั้น ๆ เช่น วัดพระศรีมหาอุมาเทวียึดเอาแบบก่อสร้างจากอินเดียใต้ ครุฑราวา ศรีครุสิงห์สภาสรางตามแบบครุฑราวาในแคว้นปัญจาบ

ศาสนิกชนในศาสนสถานเหล่านี้ผูกพันกันด้วยกฎบัญญัติทางศาสนา บ้างก็ผูกพันด้วยความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกัน ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันนี้จะเห็นได้ชัดเจนในช่วงมีการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา ที่อาจดูเป็นกลุ่มเดียวกันจนคนต่างศาสนาหรือต่างกลุ่มชาติพันธุ์ดูคล้ายเป็นคนแปลกหน้าไปเลยทีเดียว

วัดพระศรีมหาอุมาเทวี

สักการะพระแม่อุมาในวัดแขก

ที่ตั้ง ถ. สีลม แขวงสีลม เขตบางรัก กรุงเทพฯ

ความเป็นมาของวัดพระศรีมหาอุมาเทวี เริ่มมาจากศาลเทพเจ้าเล็ก ๆ ใต้ต้นไม้ย่านสีลม ชื่อ “ศาลศรีมารีอันมัน” ในสมัยเริ่มสร้างถ. สีลม ย่านนี้เป็นแหล่งเพาะปลูกทำนา ย่านที่อยู่ติดกันอย่างบางรักก็เป็นทำเลียงแพะและโคของชาวอินเดีย จนเมื่อขยายพื้นที่เป็นแหล่งการค้าพ่อค้าชาวต่างชาติโดยเฉพาะชาวอินเดียนับถือศาสนาฮินดูพากันมาเปิดกิจการค้าขายกันอย่างหนาแน่น แล้วศาลศรีมารีอันมันก็กลายเป็นศูนย์กลางของชาวฮินดู มีผู้อุปถัมภ์ดูแลมากขึ้น จนปี พ.ศ. 2438 มีการสร้างวัดพระศรีมหาอุมาเทวีขึ้นใหม่โดยย้ายมาสร้างบนพื้นที่ปัจจุบันซึ่งใช้รูปแบบศิลปะอินเดียได้ และมีการดูแลพิธีกรรมโดยพราหมณ์จากอินเดียได้ ทำให้ผู้คนทั่วไปนิยมเรียกวัดนี้ว่า “วัดแขก”

ศาสนาฮินดูมีรากมาจากศาสนาพราหมณ์ ซึ่งถือกำเนิดในอินเดียที่มีการนับถือเทพเจ้าหลายองค์ ด้านการปกครองแบ่งคนออกเป็นวรรณะต่าง ๆ สี่วรรณะ ได้แก่ พราหมณ์ กษัตริย์ แพศย์ ศูทร มีคัมภีร์พระเวทรวบรวมคำสั่งสอนต่าง ๆ แต่ด้วยคำสั่งสอนต่าง ๆ นั้นสืบทอดกันมาแบบปากต่อปาก บางอย่างจึงเลือนหายไป มีส่วนที่ได้ใช้งานอย่างต่อเนื่องคือ ส่วนสรรเสริญพระเจ้า ซึ่งวรรณะพราหมณ์เป็นกลุ่มที่มีบทบาทสำคัญ เพราะมีหน้าที่ประกอบพิธีกรรมติดต่อกับเทพเจ้า ศาสนานี้จึงมีชื่อเรียกว่า ศาสนาพราหมณ์

วรรณะอื่นไม่พอใจวรรณะพราหมณ์จึงปฏิเสธพระเวท แล้วแสวงหาความรู้ที่เป็นปรัชญา ไม่เน้นเรื่องพิธีกรรม กลายเป็นศาสนาใหม่ที่ชาวเปอร์เซียเรียกว่าฮินดู ตามชื่อแม่น้ำสินธุ มีพรหมันเป็นลี้สูงสุด ส่วนเทพเจ้านั้นมีการนับถือเทพเจ้าสามองค์ ได้แก่ พระศิวะ พระพรหมณ์ พระนารายณ์รวมกัน เรียกว่าตรีมูรติ และภายหลังได้แยกไปเป็นนิกายย่อย ๆ ตามเทพที่นับถือสูงสุด เช่น ไชยอนพนิกาย นับถือพระวิษณุ ไศวะนิกาย นับถือพระศิวะ

ราวพุทธศตวรรษที่ 11 เกิดนิกายคักติ คือนับถือพลังแห่งเพศหญิง ซึ่งเชื่อว่าเป็นพลังที่เกื้อหนุนเพศชาย มีการนับถือเทวีต่าง ๆ ที่เป็นชายาของเทพเจ้า รวมไปถึงนับถือโอรสของเทพเจ้าด้วย ดังที่ในวัดพระศรีมหาอุมาเทวีนับถือพระแม่อูมา ชายาของพระศิวะ โดยแนวคิดนี้เข้ากันได้กับความเชื่อเรื่องการบูชาเจ้าแม่ในท้องถิ่น ที่ชาวบ้านนิยมกันมาอยู่แล้ว

หน้าเทวาลัยมีรูปเคารพศิวลึงค์หมายถึงพระศิวะ ห้องคูหากลางประดิษฐานรูปเคารพพระแม่มหาอุมาเทวี เทพประธานของศาสนสถานแห่งนี้ ถือเป็นจุดที่ใช้ประดิษฐานจิตวิญญาณของเทวสถาน เนื่องจากพระองค์มีลึงค์เป็นพาหนะ ดังนั้นด้านหน้าอาคารจึงมีลึงค์ห่อผ้าคลุม นอกจากนี้นี้ยังมีรูปเคารพโอรสของพระองค์ ได้แก่ พระชันทกุมารและพระพิฆเนศวร โดยพระพิฆเนศวรเป็นเทพที่เศียรเป็นช้างมีหนุเป็นพาหนะ เชี่ยวชาญในศิลปวิทยาทุกแขนง นักวิชาการสันนิษฐานว่าการนับถือเทพเจ้าที่เศียรเป็นช้างอาจเป็นร่องรอยการนับถือสัตว์ที่มีมาแต่โบราณ โดยให้ความสำคัญกับช้างในฐานะเป็นสัตว์ให้น้ำ นำมาซึ่งความอุดมสมบูรณ์

เปิดทุกวัน 06.00-20.00 น.

โทร. 0-2238-4007

นักท่องเที่ยวควรแต่งกายสุภาพ

เทวสถานโบสถ์พราหมณ์ และเสาชิงช้า

ศาสนสถานฮินดูคู่เมือง และสถานที่ประกอบพิธีโล้ชิงช้า

ที่ตั้ง ถ. ดินสอ เขตพระนคร กรุงเทพฯ

เทวสถานโบสถ์พราหมณ์สร้างขึ้นในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช รัชกาลที่ 1 บริเวณใจกลางพระนคร โดยสมมติให้เป็น “มหาสุทธาวาส” หรือดินแดนชั้นพรหมอันบริสุทธิ์ ตามคติโบราณเกี่ยวกับการสร้างพระนครใหม่ที่ว่า ให้สร้างเทวสถานและเสาชิงช้าไว้ที่ใจกลางนคร เพื่อบูชาพระคเณศ ผู้ทรงประทานพร พระนารายณ์ผู้ทรงรักษา และพระพรหมผู้สร้าง คตินี้ยังแสดงให้เห็นถึงความเชื่อในศาสนาพราหมณ์ที่อยู่คู่กับสังคมไทยมาเนิ่นนาน

หลังสร้างวัดสุทัศนฯ พราหมณ์พระครูสิทธิชัย (กระต่าย) ซึ่งเป็นพราหมณ์ที่ย้ายมาจากพระนครศรีอยุธยาหลังกรุงแตก ได้ทูลให้รัชกาลที่ 1 ทรงสร้างเสาชิงช้าและโบสถ์พราหมณ์ขึ้นตามโบราณราชประเพณี โดยให้อยู่ในพื้นที่มหาสุทธาวาสเช่นเดียวกับวัดสุทัศนฯ เชื่อว่าเป็นสถานที่สถิตของ

เทพในศาสนาพราหมณ์ ผู้คุ้มครองโลกมนุษย์ ภายในเทวสถานมีรูปเคารพ
เทพที่สำคัญ ได้แก่ ในอาคารหลังใหญ่สุดประดิษฐานพระอิศวรหรือ
พระศิวะ เทพสูงสุดในศาสนาพราหมณ์ และคิวิลิงค์ สัญลักษณ์ของความ
อุดมสมบูรณ์ อาคารหลังกลางประดิษฐานพระพิฆเนศวร เทพแห่งปัญญา
และขจัดอุปสรรค ส่วนอาคารหลังเล็กที่สุดเป็นที่ประดิษฐานของพระ
นารายณ์ เทพที่อวตารลงมาเพื่อช่วยโลกมนุษย์ในยามคับขัน ในขณะที่
พระพรหมประดิษฐานอยู่ในศาลใกล้ทางเข้าเทวสถาน เชื่อว่าพระองค์เป็น
เทพแห่งการสร้างและพัฒนาโลกมนุษย์

ส่วนเสาชิงช้าสร้างขึ้นเพื่อให้บ้านเมืองแข็งแรง โดยผ่านพิธี
ตรียม์ปวายหรือพิธีโล้ชิงช้า พิธีนี้แสดงตำนานเทพเจ้าตอนสร้างโลก เมื่อ
ได้ทำพิธีแล้วถือว่าการสร้างพระนครสำเร็จลงโดยสมบูรณ์ พิธีตรียม์ปวาย
นี้ยังปฏิบัติสืบมาเป็นพิธีกรรมเพื่อต้อนรับพระอิศวรที่จะเสด็จมาเยือนโลก
มนุษย์ทุกปีในช่วงวันปีใหม่ของศาสนาพราหมณ์ ซึ่งตรงกับเดือนยี่ หรือ
เดือนมกราคม ในอดีตมีการโล้ชิงช้าทุกวัน 7 คำ และ 9 คำ เดือนยี่
จนกระทั่งยกเลิกไปในสมัยรัชกาลที่ 7 หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง
ปัจจุบันยังประกอบพิธีกรรมนี้อยู่แต่จะทำภายในเทวสถานเท่านั้น

เดิมเสาชิงช้าตั้งอยู่หน้าโบสถ์พราหมณ์ จนถึงสมัยพระบาท
สมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 โปรดเกล้าฯ ให้ย้ายมาใน
บริเวณหน้าวัดสุทัศนฯ เพื่อใช้พื้นที่ตั้งเสาชิงช้าเดิมในการสร้างโรงน้ำมันก๊าด

เทวสถานเปิดทุกวันพฤหัสบดีและวันอาทิตย์

โบสถ์เปิดเวลา 08.00-15.00 น.

โทร. 0-2222-6951

นักท่องเที่ยวควรแต่งกายสุภาพ

คุรุद्रาวา ศรีคุรุสิงห์สภา

ศูนย์รวมชาวฮินดูจากเมืองปัญจาบ

ที่ตั้ง ถ. จักรเพชร แขวงบูรพาภิรมย์ เขตพระนคร กรุงเทพฯ

ผู้นับถือศาสนาซิกข์ส่วนใหญ่เป็นชาวอินเดียที่อพยพหนีภัยสงครามและความแร้นแค้นจากแคว้นปัญจาบ มาตั้งรกรากในประเทศไทย ศาสนสถานของชาวซิกข์ เรียกว่า “ศรีคุรดูรารา” มีอยู่หลายแห่งทั่วประเทศ แต่ที่เป็นศูนย์กลาง คือ “ศรีคุรลิ่งห์สภา” ซึ่งเป็นอาคารขนาดใหญ่หลายชั้นในย่านพาหุรัด แบ่งชั้นต่าง ๆ เป็นที่ประกอบพิธีกรรม สถานที่เก็บพระคัมภีร์ โรงอาหาร โรงเรียน ฯลฯ บนยอดอาคารเป็นรูปโดมดอกบัวสีทอง เมื่อเข้าไปข้างในจะรู้สึกเหมือนอยู่ในอีกโลกหนึ่ง ด้วยการแต่งกาย ภาษาพูด และหน้าตาของชาวซิกข์ในคุรดูรารา ที่ยังคงลักษณะของชาวปัญจาบแห่งอินเดียได้เอาไว้

คุรดูรารา “ศรีคุรลิ่งห์สภา” ที่เห็นในปัจจุบันสร้างเมื่อปี พ.ศ. 2522 เป็นอาคารที่ออกแบบให้มีห้องสำหรับประดิษฐานพระมหาคัมภีร์ ห้องสำหรับชุมนุมเพื่อการเจริญธรรม และมีส่วนบริการต่าง ๆ เช่น สอนภาษาปัญจาบี ช่วยเหลือด้านอาหารและรักษาผู้ป่วย ซึ่งเป็นการให้ความช่วยเหลือแก่คนทุกชาติทุกศาสนาอย่างเท่าเทียมกัน คำว่าคุรดูรารามีความหมายถึงทางที่ทอดไปสู่พระศาสดา ซึ่งเปิดต้อนรับทุกคน ไม่มีข้อแม้ว่าเป็นศาสนาใด เพศใด หรือวรรณะใด ความไม่ถือเรื่องวรรณะแสดงออกทางสถาปัตยกรรมที่ไม่มีการไล่ระดับพื้นสูงต่ำ ไม่ว่าจะเป็นประกอบกิจกรรมอะไรก็ต้องนั่งพื้นเสมอกันทั้งสิ้น แต่มีการแบ่งที่นั่งชายหญิงออกจากกัน ซึ่งทำเพื่อความเป็นระเบียบ และให้มีสมาธิเท่านั้น ไม่ใช่เพื่อกีดกันทางเพศ

ด้านบนสุดของคุรดูราราประดับโดมทองทรงดอกบัวขนาดใหญ่ แสดงถึงการดำรงชีวิตของชาวซิกข์ที่อยู่ในรูปพรवास ที่แม้จะอยู่ท่ามกลางกิเลส ความโลภหลงของสังคม แต่ก็สามารถอยู่อย่างบริสุทธิ์ ดังเช่นดอกบัวที่เติบโตจากโคลนตม แต่กลับไม่เปรอะเปื้อนดินโคลนอันสกปรกเลยแม้แต่น้อย

เปิดทุกวัน 08.00-16.00 น. มีพิธีสวดใหญ่ในช่วงเช้าวันอาทิตย์
นักท่องเที่ยวควรแต่งกายสุภาพ และโพกศีรษะด้วยผ้าที่จัดเตรียมไว้ให้
โทร. 0-2221-1011

